

Hallituksen esitys eduskunnalle talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Belgian, Bulgarian, Tanskan, Saksan, Viron, Irlannin, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Italian, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Luxemburgin, Unkarin, Maltaan, Alankomaiden, Itävallan, Puolan, Portugalin, Romanian, Slovenian, Slovakian, Suomen ja Ruotsin välillä tehdyn sopimuksen talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta.

Sopimuksen tarkoituksena on vahvistaa osapuolten julkisen talouden hoitamisen kuralaisuutta ja talouspolitiikkojen yhteensovittamista sekä parantaa talouden ohjausta ja hallintaa Euroopan unionissa ja euroalueella. Kansallisessa lainsäädännössä tulisi säätää julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa koskevasta keskipitkän aikavälin tavoitteesta. Tavoite tulisi asettaa pääsääntöisesti Euroopan unionin lainsäädäntöä vastaavasti sekä siten, että julkisen talouden kestävyys tai nopea eteneminen sitä kohti voidaan varmistaa. Sopimuksessa edellytetään, että laissa tulisi lisäksi säätää korjausmekanismista, joka käynnistyisi automaattisesti, jos keskipitkän aikavälin tavoitteesta tai siihen johtavalta sopeuttamisuralta poikettaisiin merkittävästi. Laissa tulisi myös säätää korjausmekanismien toimintaa valvovasta toimielimestä. Euroopan unionin tuomioistuimella olisi toimivalta tutkia, onko edellä mainitut sopimusmääräykset saatettu asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta. Laissa säädettäisiin muun muassa keskipitkän aikavälin tavoitteen asettamisesta sekä korjausmekanismista. Korjausmekanismi olisi viime kädessä valtioneuvos-

ton eduskunnalle antama tiedonanto. Sen tulisi sisältää selostus toimenpiteistä, joilla keskipitkän aikavälin tavoitetta koskeva merkittävä poikkeama voitaisiin poistaa viimeistään seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä.

Osa sopimuksen määräyksistä vastaa julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista annettua neuvoston direktiiviä. Näiltä osin myös direktiivin täytäntöönpanoa koskevat säännökset sisällytettäisiin sopimuksen voimaansaattamislakiin. Direktiivin eräiden muiden vaatimusten täytäntöönpanemiseksi sopimuksen voimaansaattamislakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös asetuksenantovaltuudesta valtioneuvostolle. Asetuksella voitaisiin säätää muun muassa valtioneuvoston tekemässä julkisen talouden monivuotisessa suunnittelussa käytettävien julkisen talouden ja sen alasektoreiden tuloja, menoja, alijäämää, velkaa ja muita vastaavia seikkoja koskevien finanssipoliittisten tavoitteiden asettamisesta sekä niiden saavuttamiseksi tarpeellisten valtioneuvoston toimenpiteiden suunnittelusta.

Sekä sopimus että direktiivi edellyttävät, että niissä edellytettyjen finanssipoliittisten sääntöjen noudattamista valvoo riippumaton toimielin. Voimaansaattamislakiehdotuksen mukaan valvontatehtävä annettaisiin Valtiontalouden tarkastusvirastolle. Tätä koskeva viittaussäännös sisällytettäisiin selkeyssyistä myös Valtiontalouden tarkastusvirastosta annettuun lakiin.

Sopimus tulee voimaan tammikuun alusta 2013 edellyttäen, että kaksitoista euroalueeseen kuuluvaa osapuolta on siihen mennessä tallettanut ratifioimiskirjansa. Muussa tapauksessa sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päi-

vänä, jona kahdestoista euroalueeseen kuuluva osapuoli tallettaa ratifioimiskirjansa. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti, kun sopimus tulee voimaan. Sopimuksen voimaansaattamislakiin sisällytetyn direktiivin täytäntöönpanon edellyttämän asetuksenantovaltuussäännöksen ehdotetaan tulevan voimaan vuoden 2013 alusta lukien.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	3
YLEISPERUSTELUT	5
1 JOHDANTO	5
2 NYKYTILA	5
2.1 Kansalliset säännökset ja käytännöt	5
Valtiontalous	6
Kuntatalous	7
Sosiaaliturvarahastot	7
Ahvenanmaan maakunta	8
2.2 Euroopan unionin oikeus	8
Sopimus EU:n toiminnasta	8
Vakaus- ja kasvusopimus	9
Budjettikehysdirektiivi	12
Komission tiedonanto korjausmekanismin periaatteista	15
3 TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	17
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	18
4.1 Taloudelliset vaikutukset	18
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	19
5 MUUT ESITYKSEEN VAIKUTTAVAT SEIKAT	19
6 ASIAN VALMISTELU	19
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	21
1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	21
1.1 Sopimusmääräykset	21
Johdanto	21
I Osasto Tarkoitus ja soveltamisala	23
II Osasto Yhdenmukaisuus Euroopan unionin oikeuden kanssa	23
III Osasto Finanssipoliittinen sopimus	23
IV Osasto Talouspolitiikan yhteensovittaminen ja lähentyminen	27
V Osasto Euroalueen ohjaus ja hallinta	27
VI Osasto Yleiset ja loppumääräykset	28
2 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	29
2.1 Laki talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista	29
2.2 Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	32
3 VOIMAANTULO	32
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS	33
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	33
4.2 Käsittelyjärjestys	34
Sopimuksen käsittelyjärjestys	34

Voimaansaattamislain käsittelyjärjestys	37
LAKIEHDOTUKSET	40
1. Laki talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista.....	40
2. Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	42
SOPIMUSTEKSTI.....	43

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Vuonna 2008 alkanut talous- ja rahoituskriisi on jatkunut jo neljä vuotta. Kriisi käynnistyi Yhdysvaltojen asuntolainamarkkinoilta ja eteni melko nopeasti laajemmin pankkisektorille. Kriisi levisi rahoitusmarkkinoiden lamaantuessa myös muualle talouteen ja aiheutti 2009 vakavan globaalin taantuman. Valtiot toteuttivat vuonna 2009 laajoja elvytystoimia taantuman vaikutusten vähentämiseksi, mutta varsin pian jo muutoinkin olemassa olleet julkisen talouden alijäämä- ja velkaantumisongelmat johtivat siihen, että talous- ja rahoituskriisi laajeni valtioiden velkakriisiksi.

Euroopassa ongelmiin ajautuivat ensimmäisinä Islanti ja Latvia talouksiensa rakenteellisten heikkouksien vuoksi. Vuonna 2010 Kreikka, Irlanti ja Portugali ajautuivat markkinoiden epäluottamuksesta seuranneen korkojen nousun jälkeen tilanteeseen, jossa ne joutuivat pyytämään ulkopuolista rahoitustukea Euroopan unionilta (EU), muilta euroalueen valtioilta ja Kansainväliseltä valuutarahastolta (IMF). Tämän jälkeen talous- ja rahoituskriisi on jatkunut. Espanjan pankkisektoria on päätetty tukea kesällä 2012.

Yksi keskeinen velkakriisin kärjistyksen taustalla vaikuttanut tekijä on ollut monien jäsenvaltioiden harjoittama talouspolitiikka, jossa ei ole noudatettu Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta, jäljempänä *SEUT*, ja sen nojalla annettuja toissijaisessa lainsäädännössä (vakaus- ja kasvusopimus) määriteltyjä julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä koskevia sääntöjä. Tämä on rakenteellisten uudistusten puuttuessa johtanut paikoin pitkäkestoihin ja sallittua suurempiin sekä vaikeasti korjattaviin budjettialijäämiin ja velkatasoihin. Jäsenvaltioiden julkista taloutta koskevista finanssipoliittisista säännöistä on tämän sekä vakaus- ja kasvusopimuksen tehostamisen vuoksi katsottu perus-

telluksi säätää EU-lainsäädännön lisäksi jäsenvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä.

Euroalueen päämiehet sopivat Eurooppa-neuvoston kokouksessa 8 ja 9 päivänä joulukuuta 2011 toimista talous- ja rahaliiton vahvistamiseksi. Alun perin huippukokouksen tarkoituksena oli sopia perussopimukseen tehtävistä muutoksista. Tähän ei kuitenkaan päästy, vaan etenemistavaksi sovittiin euro maiden hallitusten välinen sopimus, jolla talouskuria vahvistetaan. Belgian, Bulgarian, Tanskan, Saksan, Viron, Irlannin, Kreikan, Espanjan, Ranskan, Italian, Kyproksen, Latvian, Liettuan, Luxemburgin, Unkarin, Maltan, Alankomaiden, Itävallan, Puolan, Portugalin, Romanian, Slovenian, Slovakian, Suomen ja Ruotsin välillä tehtiin sopimus talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta, jäljempänä *sopimus talousunionin vahvistamisesta* tai *valtiosopimus*, joka allekirjoitettiin Brysselissä 2 päivänä maaliskuuta 2012. Sopimuksen ulkopuolelle jäivät vain Yhdistynyt kuningaskunta ja Tšekki. Sopimus on avoinna kaikille EU:n jäsenvaltiolle, jotka ovat halukkaita liittymään siihen. Sopimuksessa lähdetään siitä, että se saatetaan osaksi unionin oikeutta viimeistään viiden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta.

2 Nykytila

EU:ssa finanssipoliittikan sääntely kohdistuu jäsenvaltioiden kansantalouksien julkisyhteisöihin kokonaisuutena (engl. general government). Suomessa julkisyhteisöihin kuuluvat valtio, kunnat ja kuntayhtymät sekä lakisääteiset työeläkeyhtiöt ja -laitokset ja muut sosiaaliturvarahastot. Lisäksi julkiseen talouteen kuuluu Ahvenanmaan maakunta.

2.1 Kansalliset säännökset ja käytännöt

Suomen kansalliseen lainsäädäntöön ei sisälly säännöksiä, jotka koskisivat julkisen ta-

louden hoitamista kokonaisuutena. Kunkin julkisyhteisön toimintaan ja talouteen vaikuttaa sitä koskevalla lainsäädännöllä. Käytännössä julkisen talouden kestävyttä ja talouspolitiikkaa sekä valtiontalouden omaa kehysmenettelyä koskevat linjaukset ovat sisältyneet kunkin hallituksen hallitusohjelmaan, joka annetaan perustuslain 62 §:n mukaan tiedonantona eduskunnalle. Valtion viimekätinen vastuu koko julkisen talouden vakaudesta ja kestävydestä heijastuu myös EU-lainsäädäntöön perustuvaan vuosittaiseen Suomen vakausohjelmaan, jonka valtioneuvosto hyväksyy. Vakausohjelmassa asetettavat tavoitteet koskevat koko julkista taloutta.

Käytännössä julkinen talous muodostaa kokonaisuuden. Kuntataloutteen ja sosiaaliturvarahastojen talouteen kytkeytyvät rahoitusmekanismit ovat omiaan siirtämään niihin vaikuttavia menopaineita edelleen valtiontalouteen. Kuntatalouden ja sosiaaliturvarahastojen tuloista huomattava osa on valtiolta saatuja rahoitusosuuksia. Myös valtion menoista huomattava osa kohdistuu kuntien ja sosiaaliturvarahastojen toiminnan rahoitukseen. Valtio voi vaikuttaa kuntien ja sosiaaliturvarahastojen tuloihin ja menoihin lainsäädäntövaltansa sekä valtiosuosuksien kautta. Muutoin valtion vaikutusmahdollisuudet etenkin kuntatalouteen ovat vähäiset. Sama pätee suurelta osin myös työeläkejärjestelmään ja osin muihinkin sosiaaliturvarahastoihin.

Valtiontalous

Valtiontaloudesta päättää perustuslain 3 §:n 1 momentin mukaan eduskunta. Valtiontalouteen kuuluvat valtion talousarviotalous ja sen ulkopuoliset valtion rahastot (pois lukien valtion eläkerahasto, joka luetaan sosiaaliturvarahastoihin). Kansantalouden tilinpidossa valtio -sektoriin luetaan myös yliopistot sekä valtion sijoitusyhtiö Solidium.

Valtion talousarviota ja sen ulkopuolisia rahastoja koskevat säännökset sisältyvät perustuslain 7 lukuun, valtion talousarviosta annettuun lakiin (423/1988, jäljempänä *talousarviolaki*) ja kutakin talousarvion ulkopuolista rahastoa koskevaan lakiin. Nämä säännökset eivät aseta rajoitteita julkisen talouden tai valtion talousarviotalouden velan tai ali-

jäämän määrälle eivätkä velvoita asettamaan näitä tai muita julkisen talouden tilaa koskevia finanssipoliittisia tavoitteita.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992), jäljempänä *talousarvioasetus*, 1 §:stä ja 1 a §:stä ilmenee, että valtion budjettitaloudessa sovelletaan monivuotista menokehysmenettelyä. Kehysmenettelyn ja siihen pohjautuvien menosääntöjen tavoitteena on julkisen talouden tasapainotilan hallinnan parantaminen. Talousarvioasetuksen 1 b §:n mukaan tarkempia säännöksiä talousarvio- ja kehys ehdotusten teknisestä laadinnasta annetaan valtioneuvoston ja valtiovarainministeriön määräyksillä.

Talousarviolainsäädäntö ja sen nojalla annetut määräykset eivät ole sisältäneet menokeyhksen tasoa määrittäviä normeja, vaan menosäännöt on asetettu hallitusohjelmassa tai niistä on muutoin sovittu poliittisella tasolla. Nykyiset kehysäännöt kattavat noin 80 prosenttia valtion talousarvion menoista. Menokehksen ulkopuolelle jäävät muun muassa suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot (mainitut menot luetaan kuitenkin kehyspiiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta), millä on ollut Suomen olosuhteissa keskeinen merkitys suhdanne- ym. talouden vaihteluiden tasoittamisessa. Kehys ulkopuolelle jäävät myös valtionvelan korkomenot, arvonlisäveromenot, finanssisijoitukset sekä menot, joissa valtio toimii ulkopuoliselta saatavan rahoitusosuuden teknisenä välittäjänä. Kehys ei kata myöskään valtion budjettitalouden ulkopuolisia rahastoja. Kansainvälisten organisaatioiden, kuten Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD), EU:n, IMF:n ja luottoluokituslaitosten, arviot Suomen valtiontalouden kehysjärjestelmästä ovat olleet pääsääntöisesti positiivisia. Myös kansalliset, muun muassa Suomen Pankin ja valtiontalouden tarkastusviraston arviot ovat olleet pääsääntöisesti myönteisiä. Arvioinneissa on korostettu järjestelmän merkitystä valtion menojen kasvun hillinnässä. Valtion vuoden 2012 varsinaiseen talousarvioon sisältyvät menot ovat 52,4 miljardia euroa, josta menokeyhksen sisältyvien menojen osuus on 42,0 miljardia euroa. Valtion vuoden 2013 talousarvioesityksen menot ovat 54,1 miljardia euroa, josta

kehykseen kuuluvien menojen osuus on 42,4 miljardia euroa.

Menosääntöjen ohella hallitusohjelmat ovat tyypillisesti sisältäneet valtionalouden tasapainoa ja valtion velkasuhdetta koskevia tavoitteita.

Kuntatalous

Kuntien itsehallinnosta on säädetty perustuslain 121 §:n tarkoittamana lakina kuntalain (365/1995). Kuntalain 65 §:n 3 momentin mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä (toimenpideohjelma), joilla kattamaton alijäämä katetaan valtuuston erikseen päättämänä kattamiskautena (alijäämän kattamisvelvollisuus). Kuntalain säännökset eivät rajoita suoraan esimerkiksi kunnan velkaantumista. Säännökset edellyttävät kuitenkin tuloslaskelmapohjaisen (ja taseeseen kertyvän) alijäämän seurantaa ja tulevan kehityksen arviointia sekä tarvittaessa toimenpiteitä, joilla kertynyt ja arvioitu alijäämä katetaan.

Koko kuntasektorin (paikallishallinnon) tasolla pyrkimys finanssipoliittisen hallinnan kehittämiseen ilmenee erityisesti kuntalain 8 a §:ssä säädetystä, valtion ja kuntien talouden yhteensovittamiseksi noudatettavasta peruspalveluohjelmamenettelystä. Peruspalveluohjelmamenettely sisältää peruspalveluohjelman ja peruspalvelubudjetin. Menettely on osa valtion ja kuntien neuvottelumenettelyä ja valtion talousarvion valmistelua.

Peruspalveluohjelmassa arvioidaan kuntien toimintaympäristön ja palvelujen kysynnän muutokset, kuntatalouden kehitys ja kuntien tehtävien muutokset sekä tehdään ohjelma tulojen ja menojen tasapainottamisen edellyttämistä toimenpiteistä. Kuntataloutta arvioidaan kokonaisuutena, osana julkista taloutta ja kuntaryhmittäin. Lisäksi peruspalveluohjelmassa arvioidaan kuntien lakisääteisten tehtävien rahoitustarvetta, kehittämistä ja tuottavuuden lisäämistä.

Peruspalvelubudjetti laaditaan valtion talousarvioesityksen yhteydessä. Peruspalvelubudjetissa arvioidaan kuntatalouden kehitys sekä valtion talousarvioesityksen vaikutukset kuntatalouteen. Peruspalveluohjelman ja -budjetin laatii valtiovarainministeriö yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja tarvittaessa muiden ministeriöiden kanssa. Suomen Kuntaliitto osallistuu pysyvänä asiantuntijana peruspalveluohjelman laadintaan.

Kuntien yhteenlasketut menot vuonna 2011 olivat 40,1 miljardia euroa.

Sosiaaliturvarahastot

Sosiaaliturvarahastoihin luetaan Kansaneläkelaitos, Työttömyysvakuutusrahasto, työttömyyskassat, sairauskassat, lakisääteistä työeläkevakuutusta hoitavat yhtiöt, eläkesäätiöt, eläkekassat ja julkiset laitokset (esim. Kuntien eläkevakuutus). Työeläkelaitokset määriteltiin tilastoinnissa osaksi Suomen julkista sektoria Euroopan komission (jäljempänä *komissio*) tammikuussa 1997 tekemällä päätöksellä, koska kyse on lakisääteisistä etuusjärjestelmistä, joihin osallistuminen on pakollista.

Kansaneläkelaitoksen toiminnan rahoittaa pääosin valtio. Muita rahoittajia ovat kunnat, vakuutetut ja työnantajat. Kansaneläkelaitoksen rahoitus on järjestetty siten, että rahoittajilta vuosittain perittävät maksusuudet vastaavat laitoksen maksamia etuusmenoja, jolloin laitoksen talous on lähtökohtaisesti tasapainossa. Vuonna 2011 Kansaneläkelaitoksen toiminnasta aiheutuvat menot hallintokuluineen olivat 12,91 miljardia euroa ja tulot 12,85 miljardia euroa. Menoista 3,5 miljardia euroa aiheutui kansaneläkkeistä, 4,4 miljardia euroa sairausvakuutuksesta ja 4,6 miljardia euroa muista etuuksista.

Ansiosidonnaisten työttömyysetuuksien rahoitus on järjestetty Työttömyysvakuutusrahaston kautta. Työttömyysetuudet rahoitetaan valtion rahoitusosuudella sekä työnantajien ja palkansaajien vakuutusmaksuilla. Ne on mitoitettava siten, että työttömyysvakuutusrahasto voi suoriutua sen vastattavana olevien työttömyysetuuksien ja aikuiskoulutustuen rahoituksesta. Työttömyysvakuutusrahaston varsinaisen toiminnan menot olivat vuonna

2011 yhteensä 2,71 miljardia euroa ja tulot 2,75 miljardia euroa. Rahastolla on suhdanepuskuri, jonka varallisuuden määrä vuoden 2011 lopussa oli 300 miljoonaa euroa. Puskurin enimmäismäärä on viiden prosentin työttömyysastetta vastaavia vuotuisia menoja vastaava määrä. Rahastossa voi olla syvässä suhdannetaantumassa alijäämää samaa työttömyysastetta vastaavien menojen määrä.

Lakisääteinen ansiosidonnainen eläketurva rahoitetaan Suomessa pääasiassa työnantajan ja työntekijöiden maksamilla eläkemaksuilla sekä kertyneillä eläkevaroilla ja niille saaduilla tuotoilla. Sijoitustuottoja kertyy siitä, että neljäsosa kerättävistä eläkemaksuista rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten. Osa eläkejärjestelmän menoista rahoitetaan lisäksi valtion maksuosuuksilla ja Työttömyysvakuutusrahaston työeläkejärjestelmään maksamalla suorituksilla. Vuonna 2011 eri eläkejärjestelmien tulot olivat yhteensä 21,9 miljardia euroa ja järjestelmistä maksetut eläkemenot 20,5 miljardia euroa. Eläkejärjestelmien yhteenlaskettujen rahastoitujen eläkevarojen markkina-arvo oli vuoden 2011 lopussa noin 137 miljardia euroa.

Ahvenanmaan maakunta

Perustuslain 121 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) säädetään. Itsehallintolain 44 §:n 1 momentin mukaan maakuntapäivät vahvistaa maakunnalle talousarvion, jota koskevat tarkemmat säännökset annetaan maakuntalailla.

2.2 Euroopan unionin oikeus

Sopimus EU:n toiminnasta

EU-oikeudellinen talous- ja finanssipolitiikan sääntely ja valvonta perustuu keskeisesti SEUT 121, 126 ja 136 artiklaan.

Talouspolitiikan yhteensovittamista koskevan SEUT 121 artiklan mukaan jäsenvaltiot pitävät talouspolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana. Talouspolitiikat sovitetaan yhteen neuvostossa, joka myös valvoo ja arvioi komission raportoinnin perusteella säännöllisesti, onko jäsenvaltioiden talouspoli-

tiikka yhteisesti sovittujen suuntaviivojen mukaista. Valvonta tapahtuu jäsenvaltioiden toimittamien tietojen perusteella. Jos neuvosto katsoo, että jäsenvaltion politiikka ei ole suuntaviivojen mukaista tai että se voi vaarantaa talous- ja rahaliiton moitteettoman toiminnan, komissio voi antaa jäsenvaltiolle varoituksen. Neuvosto voi komission suosituksesta antaa tähän liittyen tarpeelliset suositukset, jotka voidaan julkistaa. Neuvosto ja komissio raportoivat monenvälisen valvonnan tuloksista Euroopan parlamentille. Parlamentti ja neuvosto voivat antaa yksityiskohtaisempia sääntöjä valvontamenettelystä.

SEUT 126 artikla koskee jäsenvaltion velvollisuutta välttää julkisen talouden liiallista alijäämää ja velkaa. Tämän noudattamista valvoo komissio. Komissio arvioi liiallisen alijäämän olemassaoloa erityisesti sillä perusteella, ylittääkö ennakoidun tai toteutuneen alijäämän osuus bruttokansantuotteesta viitearvon. Poikkeuksen muodostavat tilanteet, joissa alijäämän osuus on pienentynyt merkittävästi ja jatkuvasti tasolle, joka on lähellä viitearvoa, sekä tilanteet, joissa viitearvon ylittäminen on vain poikkeuksellista ja väliaikaista ja osuus pysyy lähellä viitearvoa. Myös velkasuhteen hyväksyttävyyttä arvioidaan suhteessa viitearvoon. Poikkeuksen muodostavat tilanteet, joissa viitearvon ylitys pienenee riittävästi ja lähestyy riittävän nopeasti viitearvoa.

Viitearvot eli julkisen talouden alijäämän ja velan sallitut enimmäismäärät on täsmennetty perussopimukseen liitettyssä liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä tehdyssä pöytäkirjassa N:o 12, jäljempänä *pöytäkirja 12*. Alijäämän viitearvo on 3 prosenttia ja velan 60 prosenttia markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta. Pöytäkirjan mukaan julkisen hallinnon alijäämistä vastaavat jäsenvaltioiden hallitukset. Jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että kansalliset talousarviomenetelyt mahdollistavat perussopimusten noudattamisen.

SEUT 136 artikla sisältää eurovaltioita koskevia erityismääräyksiä. Niiden mukaan neuvosto voi muun muassa hyväksyä SEUT 121 ja 126 artiklassa, viimeksi mainitun artiklan 14 kohtaa lukuun ottamatta, tarkoitettuja menettelyjä koskevia toimenpiteitä, joil-

la tehostetaan eurovaltioiden budjettikurin yhteensovittamista ja valvontaa.

Vakaus- ja kasvusopimus

Vakaus- ja kasvusopimus ei ole valtiosopimus, vaan finanssipoliittinen säännöstö, joka koostuu erityisesti SEUT 121 artiklan nojalla julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o 1466/97, jäljempänä myös *vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevä osio*, ja SEUT 126 artiklan nojalla liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon nopeuttamisesta ja selkeyttämisestä annetusta neuvoston asetuksesta (EY) N:o 1467/97, jäljempänä myös *vakaus- ja kasvusopimuksen korjaava osio*. Vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpanon tehostamisen kannalta keskeinen on lisäksi joulukuussa 2011 voimaan tullut SEUT 121 ja 136 artiklan nojalla julkisen talouden valvonnan tehokkaasta täytäntöönpanosta euroalueella annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1173/2011, jäljempänä *täytäntöönpanon tehostamisasetus*.

Vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevä osio

Vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion tarkoituksena on estää liiallisen alijäämän syntyminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Asetus sisältää tätä koskevat säännökset muun muassa julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteista sekä vakaus- ja lähentymisohjelmista. Asetusta on muutettu vakaus- ja kasvusopimuksen tarkistuksen yhteydessä vuonna 2005 sekä marraskuussa 2011 osana talouspolitiikan koordinaation tiivistämistä koskevaa niin sanottua six-pack -lainsäädäntöpakettia (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 1173/2011 – 1176/2011, neuvoston asetus (EU) 1177/2011 ja neuvoston direktiivi 2011/85/EU).

Asetuksen 2 a artiklan mukaan kullakin jäsenvaltiolla on oltava julkisyhteisöjen rahoitusasemaa koskeva keskipitkän aikavälin ta-

voite (medium term objective, MTO), joka asetetaan rakenteelliselle jäämälle. Rakenteellisella jäämällä tarkoitetaan julkisen talouden tilaa osoittavaa tunnuslukua, josta on poistettu suhdannevaihtelujen sekä kerta- luontoisten ja tilapäisten tekijöiden vaikutus. Noususuhdanteessa verotulojen kasvu kiihtyy ja työttömyydestä aiheutuvien menojen kasvu hidastuu. Laskusuhdanteessa käypäinvastoin. Rakenteellisessa jäämässä tämänkaltaiset suhdanneluonteiset vaihtelut julkisen talouden rahoitusasemassa pyritään poistamaan. Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (Ecofin) on sopinut yhteisesti hyväksytystä menetelmästä rakenteellisen jäämän laskemiseksi (jäljempänä käsiteltävät käytännösäännöt).

Asetuksen 2 a artiklan ensimmäisen kappaleen mukaan keskipitkän aikavälin tavoite voi poiketa lähellä tasapainoa olevasta tai ylijäämäisestä rahoitusasemasta, mutta sillä on taattava (normaalien suhdannevaihtelujen puitteissa) varmuusmarginaali suhteessa alijäämän 3 prosentin viitearvoon. Säännöksessä edellytetään, että keskipitkän aikavälin tavoitteella on varmistettava julkisen talouden kestävyys tai nopea eteneminen sitä kohti ja samalla annettava finanssipoliittista liikkumavaraa, ottaen erityisesti huomioon tarve julkisiin investointeihin.

Asetuksen 2 a artiklan toisen kappaleen mukaan edellä mainitut tekijät otetaan huomioon keskipitkän aikavälin tavoitetta asetettaessa. Koska artiklan ensimmäisessä kappaleessa tarkoitettuun julkisen talouden kestävyteen vaikuttaa budjettialijäämän lisäksi myös julkisen velan määrä ja sen arvioitu kehitys, edellyttää artiklan toinen kappale myös jäsenvaltion velkasuhteen huomioon ottamista tavoitteen asettamisessa, vaikka tämä ei nimenomaisesti ilmenekään säännöksen sanamuodosta. Jäsenvaltiot ovat sopineet käytännösäännöissä, miten velkasuhde otetaan huomioon keskipitkän aikavälin tavoitteen asettamisessa.

Asetuksen 2 a artiklan toisen kappaleen mukaan keskipitkän aikavälin tavoitteen alaraja on -1 prosenttia bruttokansantuotteesta. Käytännösäännöissä määritellyistä laskentasaännöistä kuitenkin johtuu, että alarajan mukainen tavoitearvo ei ole automaattisesti aina valittavissa, sillä tavoitteen asettamis-

sa on otettava huomioon muun muassa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys, velkasuhde ja tietty finanssipoliittinen liikkumavara. Keskipitkän aikavälin tavoitteet eroavat eri jäsenvaltioiden välillä, koska taloudelliset olosuhteet ja kestävyysaasteet eroavat maittain. Suomen vakaus- ja kasvuohjelman tarkistuksen yhteydessä 4 päivänä helmikuuta 2010 asetettu keskipitkän aikavälin tavoite on tällä hetkellä 0,5 prosentin rakenteellinen jäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Asetuksen 2 a artiklan mukaan keskipitkän aikavälin tavoitteet on tarkistettava kolmen vuoden välein. Lisäksi tavoitetta voidaan tarkistaa pantaessa täytäntöön uudistus, jolla on huomattava vaikutus julkistalouden kestävyYTEEN. Keskipitkän aikavälin tavoitteen noudattamisen on sisällyttävä kansallisiin julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehyksiin siten kuin siitä säädetään jäsenvaltioiden julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista annetun neuvoston direktiivin 2011/85/EU, jäljempänä *budjettikehysdirektiivi*, 5 artiklassa.

Asetuksen 3-6 (ja 7-10) artiklat sisältävät yksityiskohtaisia säännöksiä vakausohjelmien (ja lähentymisohjelmien) tietosisällöstä, aikataulusta ja monenvälisestä valvontamenettelystä. Asetuksen 5 artiklan ensimmäisen kohdan kolmannen alakohdan mukaan julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamisen riittävyttä arvioidaan rakenteellista rahoitusasemaa koskevan kokonaisarvion perusteella, johon sisältyy analyysi menoista, joista on vähennetty harkinnanvaraiset tulopuolen toimenpiteet.

Vakausohjelmat on toimitettava komissiolle ja neuvostolle vuosittain viimeistään huhtikuun loppuun mennessä. Asetuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaan komissio ja neuvosto tutkivat ohjelmat kolmen kuukauden kuluessa. Neuvosto antaa ohjelmasta tarvittaessa lausunnon.

Asetuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaan komissio antaa jäsenvaltiolle SEUT 121 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua varoituksen, jos se havaitsee, että keskipitkän aikavälin tavoitteesta tai siihen johtavasta sopeuttamisurasta on poikettu merkittävästi. Neuvoston tulee tutkia tilanne kuukauden kuluessa ja hyväksyä tarvittaessa tarvittavia korjaavia

toimia koskeva suositus komission suosituksen perusteella. Neuvoston suosituksessa asetetaan korkeintaan viiden kuukauden määräaika poikkeuksen korjaamiseksi. Määräaika lyhennetään kolmeen kuukauteen, jos komissio varoituksessaan katsoo, että tilanne on erityisen vakava ja vaatii kiireellisiä toimia. Jäsenvaltion on tämän määräajan kuluessa raportoitava neuvostolle niistä toimista, joihin suosituksen perusteella on ryhdytty.

Jos jäsenvaltio ei toteuta asianmukaisia toimia edellä tarkoitettussa määräajassa, komissio suosittelee neuvostolle välittömästi, että neuvosto hyväksyy määräänemmistöllä päätöksen, jonka mukaan tuloksellisia toimia ei ole toteutettu. Komissio voi samaan aikaan suositella myös tarvittavia toimia koskevan tarkistetun suosituksen hyväksymistä SEUT 121 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Jos neuvosto ei hyväksy edellä tarkoitettua komission päätösehdotusta ja jos jäsenvaltio ei edelleenkään toteuta asianmukaisia toimia, komissio suosittelee neuvostolle kuukauden kuluttua aiemmasta suosituksesta, että neuvosto hyväksyisi päätöksen, jonka mukaan tuloksellisia toimia ei ole toteutettu. Päätös katsotaan neuvoston hyväksymäksi, jollei neuvosto yksinkertaisella enemmistöllä päättä suosituksen hylkäämisestä kymmenen päivän kuluessa komission suosituksen antamisesta. Komissio voi myös tässä yhteydessä suositella neuvostolle tarkistuksen suosituksen hyväksymistä SEUT 121 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

Asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan poikkeamista keskipitkän aikavälin tavoitteista arvioidaan 5 artiklan 1 kohdan mukaisen kokonaisarvion perusteella. Lisäksi asetuskohta sisältää kaksi täsmällisempää kriteeriä poikkeaman merkittävyyden määrittämiseksi. Ensimmäinen kriteeri koskee tilannetta, jossa jäsenvaltio ei ole saavuttanut keskipitkän aikavälin tavoitettaan. Tällöin merkittävän poikkeaman arvioinnissa otetaan huomioon erityisesti se, poikkeako rakenteellinen rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen vähintään 0,5 prosenttiyksikköä yhden vuoden aikana tai keskimäärin 0,25 prosenttiyksikköä kahden peräkkäisen vuoden aikana.

Rakenteellisen rahoitusaseman arviointi edellyttää erityisiä laskelmia ja tilastollisten

menetelmien käyttöä. Jotta rakenteellisen rahoitusaseman kehitystä voitaisiin seurata tehokkaammin, on vuonna 2011 tehdyssä asetusmuutoksessa toiseksi, täydentäväksi arviointikriteeriksi otettu julkisten menojen kehitys. Menokehitystä arvioitaessa merkittävässä poikkeamana pidetään vähintään 0,5 prosenttiyksikön bruttokansantuoteosuuden muutosta yhden vuoden aikana tai kumulatiivisesti kahden vuoden aikana. Kriteeriä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi kaavamaisesti, vaan asetuksen mukaan neuvosto ja komissio tekevät kehityksestä kokonaisarvion, jossa otetaan huomioon muun muassa, onko jäsenvaltio ylittänyt keskipitkän aikavälin tavoitteensa.

Asetuksen 6 artiklan 3 kohta sisältää myös poikkeuksellisia olosuhteita koskevan määritelmän. Sen mukaan poikkeama voidaan jättää ottamatta huomioon, jos se johtuu sellaisesta epätavallisesta tapahtumasta, johon kyseinen jäsenvaltio ei voi vaikuttaa ja jolla on merkittävää vaikutusta julkisen talouden rahoitusasemaan. Lisäksi poikkeusolosuhteeksi on määritelty euroalueen tai koko unionin vakava taantuma edellyttäen, että se ei vaaranna julkisen talouden keskipitkän aikavälin kestävyyttä. Samansisältöinen poikkeusolosuhteita koskeva säännös sisältyy myös asetuksen 5 artiklan 1 kohdan viimeiseen alakohtaan.

Vakaus- ja kasvusopimuksen korjaava osio

Vakaus- ja kasvusopimuksen korjaava osio koskee liiallisten alijäämien menettelyä. Sen tavoitteena on estää julkisen talouden liialliset alijäämät ja velkatasot sekä, jos niitä esiintyy, nopeuttaa alijäämien korjaamista. Asetus sisältää muun muassa alijäämiä koskevat määritelmä- ja arviointisäännökset sekä säännökset alijäämämenettelyn nopeuttamisesta ja keskeyttämisestä sekä liiallisesta alijäämästä aiheutuvista seuraamuksista. Asetusta on muutettu vakaus- ja kasvusopimuksen tarkistamisen yhteydessä vuonna 2005 sekä marraskuussa 2011 osana talouspolitiikan koordinaation tiivistämistä koskevaa niin sanottua six-pack -lainsäädäntöpakettia.

Asetuksen 2 artiklan 1 ja 1a kohdassa määritellään, milloin alijäämän ja velan viitearvon ylittyminen on SEUT 126 artiklassa tar-

koitetulla tavalla pääsäännöistä poiketen sallittua. Alijäämälle asetetun 3 prosentin rajan ylittävää alijäämää pidetään SEUT:ssa tarkoitettulla tavalla poikkeuksellisenä, jos ylitys johtuu sellaisesta epätavallisesta tapahtumasta, johon kyseinen jäsenvaltio ei voi vaikuttaa ja jolla on merkittävää vaikutusta julkisyhteisöjen rahoitusasemaan, tai jos ylitys johtuu vakavasta taloudellisesta taantumasta. Poikkeusperusteet vastaavat ennalta ehkäisevän osion 5 artiklan 1 kohdan sekä 6 artiklan 3 kohdan viimeistä alakohtaa. Jälkimmäisen poikkeusperusteen tarkoittaman vakavan taloudellisen taantumän arviointiin liittyy lisäksi asetuksen 2 artiklan 2 kohta. Sen mukaan komissio ja neuvosto voivat liiallisen alijäämän olemassaolosta päättäessään pitää vakavasta taloudellisesta taantumasta johtuvaa viitearvon ylittymistä poikkeuksellisenä, jos kysymys on vuotuisen bruttokansantuotteen negatiivisesta kasvusta tai pitkittyneestä ajanjaksosta, jolloin vuotuisen bruttokansantuotteen kasvu on hyvin hidasta suhteessa sen kasvupotentiaaliin.

Alijäämän viitearvon ylittymistä pidetään asetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan väliaikaisena silloin, jos komission ennusteet osoittavat, että alijäämä ei enää ylitä viitearvoa epätavallisen tapahtuman tai vakavan taloudellisen taantumän päätyttyä.

Asetuksen 2 artiklan 1a kohta koskee velan 60 prosentin viitearvon noudattamista. Viitearvon ylittävän velan katsotaan SEUT 126 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla pienenevän riittävästi ja lähestyvän viitearvoa riittävän nopeasti, jos ero suhteessa viitearvoon on pienentynyt kolmen edellisen vuoden aikana keskimäärin 1/20 vuosittain.

Asetuksen 2 artiklan 3-7 kohdat sisältävät yksityiskohtaisia säännöksiä tekijöistä, joita komissio ja neuvosto ottavat huomioon liiallista alijäämää arvioidessaan. Pohjimmiltaan kyse on komission ja neuvoston tekemästä kokonaisarviosta.

Asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion, jolla on liiallinen alijäämä, tulee parantaa rakenteellista rahoitusasemaansa suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosittain vähintään 0,5 prosenttiyksikköä.

Vakaus- ja kasvusopimuksen korjaava osio ei sisällä säännöksiä julkisen talouden keski-

pitkän aikavälin tavoitteesta ja sen saavuttamisesta.

Täytäntöönpanon tehostamisasetus

Asetuksessa vahvistetaan seuraamusjärjestelmä vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän ja korjaavan osion täytäntöönpanon tehostamiseksi euroalueella. Asetuksen 4 artiklan mukaan neuvosto voi määrätä jäsenvaltion tekemään korollisen talletuksen, jos jäsenvaltio ei ole noudattanut neuvoston vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion 6 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan perusteella antamia suosituksia keskipitkän aikavälin tavoitetta koskevan merkittävän poikkeaman korjaamiseksi. Korollisen talletuksen suuruus on 0,2 prosenttia jäsenvaltion edellisen vuoden bruttokansantuotteesta. Vakaus- ja kasvusopimuksen korjaavan osion velvoitteiden laiminlyönnistä neuvosto voi määrätä korottoman talletuksen tai sakon.

Edellä mainituista sanktioista päätettäessä noudatetaan käännteistä määränemistöpäätöksentekoa. Sen mukaan neuvoston katsotaan tehneen päätöksen, jollei se päättää määränemistöllä hylätä komission suositusta kymmenen päivän kuluessa komission suosituksen antamisesta.

Käytännösäännöt

Vakaus- ja kasvusopimuksen tulkinnan kannalta keskeinen asiakirja on niin sanotut käytännösäännöt (Code of Conduct, Specifications on the implementation of the Stability and Growth Pact and Guidelines on the format and content of Stability and Convergence Programmes; 24 January 2012), joihin sisältyy runsaasti eri indikaattoreiden tulkitsemista ja laskemista koskevaa ohjeistusta. Käytännösäännöt on valmisteltu komission ja talous- ja rahoituskomitean yhteistyönä ja käsitelty neuvostossa. Käytännösääntöjä on päivitetty viimeksi tammikuussa 2012.

Budjettikehysdirektiivi

Marraskuussa 2011 hyväksytyyn EU:n ja euroalueen talouspolitiikan koordinaation tehostamista koskevaan niin sanottuun six pack

-lainsäädäntöpakettiin kuuluu budjettikehysdirektiivi. Direktiivi on tullut voimaan joulukuussa 2011 ja sen täytäntöönpanon määräaika on 31 joulukuuta 2013. Suomessa direktiiviä ei ole vielä pantu täytäntöön. Direktiivi pannaan täytäntöön jäljempänä mainituin osin samalla voimaansaattamislain säännöksellä, jolla vastaava valtiosopimuksen määräys saatetaan voimaan. Lisäksi voimaansaattamislakiin sisältyy säännös asetuksenantovaltuudesta jäljempänä mainittujen direktiivin eräiden muiden säännösten täytäntöönpanemiseksi.

Direktiivin 1 artiklan mukaan direktiivissä vahvistetaan jäsenvaltioiden julkisen talouden kehysten ominaispiirteitä koskevat yksityiskohtaiset säännöt, jotka ovat tarpeen sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot noudattavat SEUT:sta johtuvia velvoitteitaan välttää liiallisia julkisen talouden alijäämiä. Direktiivin tavoite on siten osin sama kuin nyt hyväksyttäväksi ja voimaansaatttavaksi ehdotettavan valtiosopimuksen. Direktiivi sisältää kuitenkin myös sellaisia asiakokonaisuuksia, joita valtiosopimus ei koske (esim. kansantalouden tilinpitoa ja ennusteita koskevat 3 ja 4 artikla).

Direktiivin 2 artiklan mukaan julkisen talouden kehyksellä tarkoitetaan järjestelyjä, menettelyjä, sääntöjä ja instituutioita, jotka ovat julkisyhteisöjen finanssipolitiikan perustana. Tällaisina pidetään erityisesti julkisen talouden tilinpitoa ja tilastotietojen raportointia koskevia järjestelmiä, ennusteiden laatimiseen liittyviä menettelyjä, maakohtaisia numeerisia finanssipolitiikan sääntöjä, talousarvioprosessien menettelysääntöjä, julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehyksiä eräänlaisena kansallisten talousarviomenettelyjen kokonaisuutena, talousarviomenettelyjen seuranta- ja analysointijärjestelyjä sekä mekanismeja ja sääntöjä, joilla säännellään julkisen talouden eri alasektoreiden välisiä suhteita. Suomessa artiklan tarkoittamiin menettelyihin voidaan lukea erityisesti valtion budjettitaloudessa noudatettava kehysmenettely. Yksittäisen kunnan ja siten myös koko kuntatalouden tasolla artiklan tarkoittamana sääntönä on pidettävä kuntalaissa säädettyä kunnan talouden tasapainosääntöä, vaikka säännös ei rajoitakaan esimerkiksi investointitarpeista johtuvaa kunnan velkaan-

tumista. Myös valtiontalouden ja kuntatalouden yhteensovittamiseen tähtäävässä kuntalain mukaisessa peruspalveluohjelmamenettelyssä on artiklakohdan tarkoittamia piirteitä. Edellä mainitut säännöt ja menettelyt eivät kuitenkaan kata koko julkista taloutta.

Direktiivin 3 artikla koskee julkisyhteisöjen kirjanpitoa sekä kansantalouden tilinpitoa. Jäsenvaltioilla on oltava käytössään Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä 1995 (EKT 95) -standardin edellyttämät tietoineistot tuottava julkisen tilinpidon järjestelmä. Tilinpitojärjestelmien on oltava sisäisen valvonnan ja riippumattoman tarkastuksen alaisia. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikista julkisyhteisöjen alasektoreista on oikeaan aikaan saatavilla julkista taloutta koskevat tiedot siten kuin niistä säädetään Euroopan kansantalouden tilinpito- ja aluetilinpitojärjestelmästä yhteisössä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2223/96. Jäsenvaltioiden on julkaistava kuukauden viiveellä valtionhallintoa ja sosiaaliturvasektoria koskevat kassaperusteiset tiedot kultakin kuukaudelta. Paikallishallintoa (kuntasektori) koskevat tiedot on julkaistava vuosineljänneksen viiveellä kultakin neljännesvuodelta.

Direktiivin 4 artikla sisältää säännöksiä, jotka koskevat makrotalouden ja julkisen talouden ennusteita sekä niihin liittyviä menettelyjä kuten herkkyyksianalyyskejä ja vaihtoehtolaskelmia. Ennusteita on arvioitava säännöllisesti, puolueettomasti ja kattavasti objektiivisin perustein, jotta voidaan taata ennusteiden riittävä laadunvarmistus ja välttää mahdolliset vääristymät. Jäsenvaltioiden on myös täsmennettävä, mikä instituutio on vastuussa makrotalouden ja julkisen talouden ennusteiden tuottamisesta, sekä julkistettava ennusteiden perusteena olevat menetelmät ja oletukset.

Direktiivin 5 artiklan mukaan jäsenvaltioilla on oltava käytössään numeeriset finanssipoliittiset säännöt, joilla tehokkaasti edistetään SEUT:n mukaisten finanssipoliittisten velvoitteiden noudattamista. Sääntöjen tulee kattaa erityisesti SEUT:n mukaisen alijäämän ja velan viitearvon sekä vakaus- ja kasvusuorituksen ennalta ehkäisevässä osiossa säädetyn keskipitkän aikavälin tavoitteen noudattaminen. Artikla ei edellytä juuri tiettyjen finanssipoliittisten sääntöjen käyttämistä,

mutta käytettävien sääntöjen tulee olla sellaisia, että niiden noudattaminen johtaa alijäämän ja velan viitearvon sekä keskipitkän aikavälin tavoitteen noudattamiseen. Käytännössä direktiivin 5 artikla ei välttämättä edellytä muita finanssipoliittisia sääntöjä kuin nyt hyväksyttäväksi ja voimaansaattavaksi ehdotettavassa valtiosopimuksessa määrätty rakenteellista rahoitusasemaa koskeva keskipitkän aikavälin tavoite. Tämä johtuu siitä, että keskipitkän aikavälin tavoite asetetaan siten, että siinä otetaan (normaalien suhdannevaihtelujen puitteissa) huomioon varmuusmarginaali suhteessa alijäämän 3 prosentin viitearvoon, julkisen velan määrä ja sen kehitys sekä muutoinkin julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys. Näin asetetun keskipitkän aikavälin tavoitteen noudattamisen tulisi toisin sanoen johtaa paitsi SEUT:n mukaisen alijäämän myös SEUT:n mukaisen velan viitearvon noudattamiseen.

Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltion finanssipoliitikasta vastaavista viranomaisista riippumattoman toimielimen tulee seurata finanssipoliittisten sääntöjen noudattamista. Tehtävä on esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa osoitettu samalle viranomaiselle kuin valtiosopimuksen mukaisen finanssipoliittisen säännön seuranta- ja valvontatehtävät. Tehtävä osoitettaihin valtiontalouden tarkastusvirastolle. Valtiontalouden tarkastusviraston suorittamassa finanssipoliittikan tarkastuksessa valvotaan jo nykyisin valtiontalouden kehysten ja niiden sisältämän finanssipoliittisen säännön noudattamista ja toimivuutta.

Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan finanssipoliittisiin sääntöihin tulee myös sisältyä sääntöjen noudattamatta jättämisestä koskevat seuraukset. Direktiivin 16 perustelukappaleen mukaan kokemus on osoittanut, että seuraamusten ei välttämättä tarvitse verottaa muuta kuin mainetta, jotta numeeriset finanssipoliittiset säännöt toimisivat tehokkaasti. Lähtökohtaisesti on siten riittävää, että riippumaton seuranta- ja valvontaviranomainen valvoo direktiivin nojalla asetettujen sääntöjen ja tavoitteiden noudattamista ja esittää niitä koskevia julkisia kannanottoja. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastustoiminnan luonne täyttää nämä vaatimukset.

Direktiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaan finanssipoliittisiin sääntöihin voidaan sisällyttää rajoitettu määrä poikkeuslausekkeita, joiden mukaan sääntöjä voidaan jättää väliaikaisesti noudattamatta. Poikkeuslausekkeiden tulee olla finanssipolitiikkaa koskevan EU-oikeuden mukaisia. Hyväksyttäväksi ja voimaansaattavaksi ehdotettava valtiosopimus sisältää vastaavat poikkeuksellisia olosuhteita koskevat määräykset. Direktiivi voidaan siten panna täytäntöön samalla säännöksellä, jolla vastaava valtiosopimuksen määräys saatetaan voimaan.

Direktiivin 7 artiklan mukaan finanssipoliittiset säännöt on otettava huomioon jäsenvaltion vuotuisessa talousarviolainsäädännössä. Kuten edellä 5 artiklan yhteydessä on todettu, julkisen talouden kokonaisuutta voidaan hallita nyt hyväksyttäväksi ja voimaansaattavaksi ehdotettavan valtiosopimuksen edellyttämällä julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa koskevan keskipitkän aikavälin tavoitteen noudattamisella. Direktiivin 7 artiklan vaatimukset voidaan siten täyttää niillä kansallisilla säännöksillä, joilla keskipitkän aikavälin tavoitteen asettamista ja noudattamista koskevat valtiosopimuksen sääntelyvelvoitteet pannaan täytäntöön.

Direktiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on laadittava uskottava ja tehokas julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehys, joka mahdollistaa julkisen talouden suunnittelun vähintään kolmen vuoden ajanteella sen varmistamiseksi, että finanssipolitiikan kansallisessa suunnittelussa lähtökohdaksi otetaan monivuotisuus. Direktiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan julkisen talouden monivuotisiin kehyksiin on sisällyttävä muun muassa seuraavien seikkojen vahvistamista koskevat menettelyt:

— kattavat ja avoimet monivuotiset julkisen talouden tavoitteet, jotka koskevat julkisyhteisöjen alijäämää, velkaa ja muita mahdollisia yleisindikaattoreita (kuten menoja) ja jotka ovat edellä tarkoitettujen finanssipoliittisten sääntöjen mukaisia,

— julkisyhteisöjen kutakin keskeistä meno- ja tuloerää koskevat ennusteet eriteltynä valtionhallinnon ja sosiaaliturvan tasolla kyseisenä budjettivuonna ja sitä pidemmällä

ajanjaksolla olettaen, että politiikka säilyy muuttumattomana,

— kuvaus julkiseen talouteen vaikuttavasta keskipitkän aikavälin ennakoidusta poliitikasta eriteltynä keskeisten tulo- ja menoerien mukaan ja osoittaen, miten sopeuttaminen kohti julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteita saavutetaan verrattuna ennusteisiin, joissa oletetaan, että politiikka säilyy muuttumattomana ja

— arviointi siitä, kuinka julkiseen talouden kohdistuvan välittömän pitkän aikavälin vaikutuksensa valossa ennakoitu politiikka todennäköisesti vaikuttaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyYTEEN.

Direktiivin 9 artiklan mukainen julkisen talouden monivuotinen kehys on julkisen talouden monivuotisen suunnittelun väline. Se sisältäisi osin samoja tietoja kuin vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion 3 artiklan nojalla neuvostolle ja komissiolle toimitettavat vakausohjelmat. Suomessa ei ole säädetty koko julkista taloutta koskevan suunnittelun perusteena olevasta monivuotisesta kehyksestä ja sen sisältämistä tiedoista. Direktiivin 9 artiklan 1 ja 2 kohdan vaatimukset pantaisiin täytäntöön käsillä olevan valtiosopimuksen voimaansaattamislakiin sisällytettävällä asetuksenantovaltuudella. Sen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää julkisen talouden monivuotisessa suunnittelussa käytettävistä julkisen talouden ja sen alasektoreiden tuloja, menoja, alijäämää, velkaa ja muita vastaavia seikkoja koskevien finanssipoliittisten tavoitteiden asettamisesta, tavoitteiden asettamisessa käytettävistä ennuste-, tilasto- ja muista tiedoista sekä muiden kuin keskipitkän aikavälin rakenteellista rahoitusasemaa koskevan tavoitteen saavuttamiseksi tarpeellisten valtioneuvoston toimenpiteiden suunnittelusta.

Direktiivin 10 artiklan mukaan vuotuisen talousarvion valmistelun perustana on käytettävä 9 artiklan 2 kohdassa mainittuja tulo- ja menoennusteita ja julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehukseen perustuvia painopisteitä. Tästä poikkeaminen on perusteltava. Perusteluvaatimuksesta säädettäisiin edellä mainitun asetuksenantovaltuuden nojalla.

Direktiivin 11 artiklan mukaan direktiivi estää jäsenvaltion uutta hallitusta ajantasais- tamasta keskipitkän aikavälin kehystä uusia

poliittisia painopisteitä vastaavaksi. Jäsenvaltion kuitenkin tuotava esiin, miten uusi ja vanha julkisen talouden kehys poikkeavat toisistaan. Erittelyvaatimuksesta säädettäisiin edellä mainitun asetuksenantovaltuuden nojalla.

Direktiivin 12 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että julkisen talouden tilinpitoa, ennusteita ja numeerisia finanssipoliittisia sääntöjä koskevien vaatimusten noudattamiseksi toteutetut toimenpiteet ovat johdonmukaisia kaikilla julkisyhteisöjen alasektoreilla ja kattavat ne laajalti. Direktiivin 13 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on otettava käyttöön tarkoituksenmukaiset mekanismit julkisyhteisöjen alasektoreiden koordinoimiseksi, jotta kaikki alasektorit tulisivat katetuksi finanssipolitiikan suunnittelussa. Direktiivin 13 artiklan 2 kohdan mukaan finanssipoliittisen vastuuvolvollisuuden edistämiseksi on selkeästi määriteltävä viranomaisten budjettivastuu julkisyhteisöjen eri alasektoreilla. Direktiivin 12 artiklan ja 13 artiklan 2 kohdan vaatimusten osalta viitataan edellä 5 ja 7 artiklan yhteydessä todettuun. Laissa ei olisi ainakaan toistaiseksi tarkoituksenmukaista säätää uusista julkisen sektorin yksittäisiä alasektoreita koskevista vaatimuksista. Julkisen sektorin alasektoreita voitaisiin koordinoida direktiivin 13 artiklan 1 kohdan tarkoittamalla tavalla asetuksenantovaltuuden nojalla säädettävässä valtioneuvoston tekemässä julkisen talouden kokonaissuunnittelussa.

Direktiivin 14 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on yksilöitävä ja esiteltävä ne julkisyhteisöjen elimet ja rahastot, jotka eivät muodosta alasektoritasolla säännönmukaisten talousarvioiden osaa. Näiden elinten ja rahastojen yhdistetty vaikutus julkisyhteisöjen saamiin ja velkoihin esitetään vuotuisten talousarviomenettelyjen ja keskipitkän aikavälin talousarviosuunnitelmien puitteissa. Jäsenvaltion on myös julkaistava yksityiskohtaiset tiedot verotukien vaikutuksesta tuloihin. Julkisen talouden kaikista alasektoreista on lisäksi julkaistava tiedot ehdollisista sitoumuksista. Näistä vaatimuksista säädettäisiin edellä mainitun asetuksenantovaltuuden nojalla.

Komission tiedonanto korjausmekanismin periaatteista

Komissio on antanut jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa käsiteltävän talousunionin vahvistamista koskevan sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa ja saman artiklan 2 kohdassa tarkoitetut korjausmekanismin periaatteet tiedonantona 20 päivänä kesäkuuta 2012 (COM(2012) 342 final). Tiedonanto sisältää perustelumuioston sekä mekanismin varsinaiset periaatteet sisältävän seitsemänkohtaisen liitteen. Tiedonanto perustuu neuvoston ja euroryhmän yhteydessä käydyille keskusteluille, joissa sovittiin, että komission tiedonanto on sopivin väline yhteisesti sovittujen periaatteiden esittämiseksi.

Ensimmäinen kohta koskee korjausmekanismin oikeudellista asemaa. Korjausmekanismista tulee säätää kansallisessa lainsäädännössä sitovilla ja luonteeltaan pysyvillä, mieluiten perustuslain tasoilla säännöksillä, tai takaamalla muulla tavoin, että sääntöjä noudatetaan täysimääräisesti ja että niihin pidädytään täysin kansallisten talousarviomenettelyiden kaikissa vaiheissa. Tämä vastaa sopimuksen 3 artiklan 2 kohtaa.

Perustelumuioston mukaan edellä mainittu tarkoittaa, että korjausmekanismin oikeudellisen aseman olisi oltava sellainen, ettei sen säännöksiä voida yksinkertaisesti vain muuttaa tavanomaisella talousarviota koskevalla lainsäädännöllä. Tämä viitanee lähinnä tilanteeseen, jossa valtion talousarvio olisi useiden EU-maiden tapaan oikeudelliselta muodoltaan laki. Sen sijaan Suomessa, jossa valtion talousarvio on eduskunnan erillinen päätös, ei ole mahdollista, että talousarviolla muutettaisiin lakia ja siinä säädettyä korjausmekanismia. Korjausmekanismista voidaan Suomen tapauksessa säätää tehokkaasti tavallisella lailla.

Ensimmäinen kohta sisältää myös niin ikään sopimuksen 3 artiklan 2 kohtaan sisältyvän periaatteen, jonka mukaan korjausmekanismissa kunnioitetaan täysin kansallisten parlamenttien valtaoikeuksia. Korjausmekanismista säätäminen ei siten edellytä säännöksiä, jotka rajoittaisivat eduskunnan harkintavaltaa sen suhteen, minkälaisilla lainsäädäntö- ja talousarviopäätöksillä julkinen

talous vakautetaan keskipitkän aikavälin tavoitteen mukaiseksi.

Toisen kohdan mukaan kansallisen korjausmekanismin tulisi perustua läheisesti EU-lainsäädäntöön jo sisältyviin sääntöihin ja käsitteisiin. Tämä koskee erityisesti käsitteiden ”merkittävä poikkeama” ja ”poikkeukselliset olosuhteet” määrittelyä. Lisäksi korjauksen euomäärän ja aikataulun tulee olla linjassa mahdollisten jäsenvaltiolle vakaus- ja kasvusopimuksen nojalla annettujen suositusten kanssa.

Kolmas kohta koskee korjausmekanismin käynnistäviä tekijöitä. Korjausmekanismin tulee käynnistyä selkeästi määritellyissä olosuhteissa, joissa keskipitkän aikavälin tavoitteesta tai siihen johtavasta sopeuttamisurasta poiketaan merkittävästi. Mekanismin käynnistyminen voidaan kytkeä joko pelkästään niihin olosuhteisiin, joissa EU-lainsäädännön mukaan on kysymys merkittävästä poikkeamasta, tai mekanismi voi tämän sijasta tai tämän lisäksi käynnistyä myös maakohtaisten kriteerien perusteella. Pelkästään maakohtaisten kriteerien käyttäminen edellyttää kuitenkin, että niiden avulla voidaan päästä EU-lainsäädännön kannalta hyväksyttävään lopputulokseen.

Mekanismin käynnistyminen voidaan sekä EU-pohjaisia että kansallisia sääntöjä noudattaessa kytkeä joko ennakoituun tai toteutuneeseen merkittävään poikkeamaan. Pelkästään kansallisten kriteerien tulee tällöinkin johtaa EU-lainsäädännön kannalta hyväksyttävään lopputulokseen.

Neljäs kohta sisältää viisi korjaavien toimien luonnetta koskevaa periaatetta. (1) Korjaavien toimien mittaluokkaa ja toteutusaikataulua koskevat säännöt tulisi määrittellä etukäteen. Perustelumuiiston mukaan tällä on tarkoitus rajoittaa, mutta ei kokonaan poissulkea, korjaustoimenpiteiden suunnittelun harkinnanvaraisuutta. (2) Suurempien poikkeamien tulee johtaa suurempiin korjaustoimiin. (3) Tavoitteena tulee olla, että korjausmekanismi palauttaa rakenteellisen rahoitusaseman vähintään keskipitkän aikavälin tavoitteen mukaiseksi alun perin suunnitellussa aikataulussa. Keskipitkän aikavälin tavoitteen jo kerran saavuttaneen sopimuspuolen puolestaan tulisi palata tavoitteeseen mahdollisimman nopeasti. Yleisesti ottaen

tämä tarkoittaisi tavoitetilaa palaamista joko välittömästi poikkeaman havaitsemisvuotta seuraavana vuonna tai sitä seuraavana vuonna. Mainituista aikarajoista voidaan joustaa tapauskohtaisesti. (4) Korjausmekanismilla tulee varmistaa ennen merkittävän poikkeaman syntymistä asetettujen keskeisten finanssipoliittisten tavoitteiden saavuttaminen. Näin estetään, ettei tavoitteiden saavuttaminen lykkäänny. (5) Korjaamisen tulee perustua suunnitelmaan, joka sitoo korjattavien vuosien budjetteja.

Viides kohta sisältää ensinnäkin keinoja, joilla voidaan tukea keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamista. Keinona voidaan käyttää esimerkiksi julkisten menojen määrää koskevia sääntöjä. Suomessa tämä keino on käytössä erityisesti valtiontaloudessa (kehysmenettely).

Lisäksi korjausmekanismin suunnittelussa on otettava huomioon säännökset, jotka koskevat finanssipoliittisen sopeutuksen koordinoitua kaikilla tai joillakin julkisen hallinnon alasektoreilla. Perustelumuiiston mukaan tämä ei kuitenkaan välttämättä edellytä, että korjauksen jakautuminen valtionhallinnon ja sitä alempien tasojen välillä määriteltäisiin ennalta. Olennaista on, ettei julkisen talouden alasektoreiden käyttäytyminen vaaranna koko julkisen talouden tavoitteiden saavuttamista.

Kuudes kohta koskee kansalliseen lainsäädäntöön mahdollisesti sisällytettäviä poikkeuslausekkeita. Poikkeuslausekkeiden tulee noudattaa vakaus- ja kasvusopimuksessa määriteltyjä poikkeuksellisia olosuhteita, joilla tarkoitetaan asianomaisen maan hallituksen vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevaa epätavallista tapahtumaa, jolla on merkittävä vaikutus julkisen talouden rahoitusasemaan, tai talouden vakavaa taantumaa sellaisena kuin se on määritelty vakaus- ja kasvusopimuksessa. Näiltä osin kuudes kohta vastaa sopimuksen 3 artiklan 3 kohdan b alakohtaa.

Poikkeuslausekkeiden soveltamisen on oltava tilapäistä. Lisäksi korjausmekanismiin tulee sisällyttää sääntö, jonka mukaan julkista taloutta sopeutetaan poikkeusolosuhteiden lakattua tietty, vähintään vakaus- ja kasvusopimuksessa määritelty vähimmäismäärä. Myös tämän korjaamisen tulee perustua

suunnitelmaan, joka sitoo korjattavien vuosien budjetit.

Seitsemäs kohta koskee sääntöjen noudattamisen seurannasta ja valvonnasta vastaavien kansallisten elinten asemaa ja riippumattomuutta. Itsenäisen tai toiminnallisesti riippumattoman seuranta- ja valvontaelimen tarkoituksena on vahvistaa korjausmekanismin uskottavuutta ja läpinäkyvyyttä. Toimielimen tehtävänä olisi antaa julkisia arvioita siitä, onko kysymyksessä sopimuksessa tarkoitettu merkittävä poikkeama, edistyykö poikkeaman korjaaminen kansallisten sääntöjen ja suunnitelmien mukaisesti sekä täyttyvätkö poikkeusolosuhteiden soveltamisperusteet. Sopimuspuolen tulisi joko noudattaa näitä kannanottoja tai vastata julkisesti, miksi niitä ei noudateta.

Seuranta- ja valvontaelimen tehtäviä järjestettäessä otetaan huomioon olemassa jo olevat kansalliset järjestelyt ja maakohtainen hallintojärjestelmä. Toimielimen asemasta, itsenäisyydestä, kokemukseen ja pätevyyteen perustuvista nimittämismenettelyistä sekä asianmukaisista resursseista ja oikeudesta tarvittaviin tietoihin tulee säätää laissa.

3 Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on saattaa voimaan talousunionin vahvistamista koskeva sopimus. Sopimuksen tarkoituksena on vahvistaa julkisen talouden hoitamisen kurinalaisuutta ja talouspolitiikkojen yhteensovittamista sekä parantaa talouden ohjausta ja hallintaa Euroopan unionissa ja euroalueella.

Kansallisessa lainsäädännössä tulisi säätää julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa koskevasta keskipitkän aikavälin tavoitteesta. Tavoite tulisi asettaa pääsääntöisesti Euroopan unionin vakaus- ja kasvusopimusta vastaavasti sekä siten, että tavoitteen noudattamisella voidaan varmistaa julkisen talouden kestävyys tai nopea eteneminen sitä kohti. Tavoitteen alaraja olisi unionin lainsäädännön salliman tason -1,0 prosenttia bruttokansantuotteesta sijasta lähtökohtaisesti -0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta ja vain tietyin edellytyksin -1,0 prosenttia bruttokansantuotteesta. Sopimuksessa edellytetään, että laissa

tulisi lisäksi säätää korjausmekanismista, joka käynnistyisi automaattisesti, jos keskipitkän aikavälin tavoitteesta tai siihen johtavalta sopeuttamisuralta poikettaisiin merkittävästi. Laissa tulisi myös säätää korjausmekanismin toimintaa valvovasta toimielimestä. Euroopan unionin tuomioistuimella olisi toimivalta tutkia, onko edellä mainitut sopimusmääräykset saatettu asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tuomioistuin voisi määrätä kiinteämääräisen hyvityksen tai sakon, jos osapuoli ei olisi toteuttanut tuomioistuimen tuomiossa edellytetyjä toimenpiteitä.

Esitys sisältää ehdotuksen laiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ja johon sisältyvät säännökset sopimuksen edellyttämästä finanssipoliittisesta säännöstä ja sitä koskevasta korjausmekanismista. Tältä osin laki sisältäisi ainoastaan ne säännökset, jotka ovat välttämättömiä sopimuksen täytäntöönpanemiseksi.

Ehdotettuun lakiin on sisällytetty myös budjettikehysdirektiivin kansallisen täytäntöönpanon edellyttämä asetuksenantovaltuus valtioneuvostolle. Asetuksenantovaltuuden sisällyttäminen sopimuksen voimaansääntämislakiin on perusteltua sopimuksen ja direktiivin kiinteän asiayhteyden vuoksi. Asetuksella voitaisiin säätää muun muassa valtioneuvoston tekemässä julkisen talouden monivuotisessa suunnittelussa käytettävistä julkisen talouden ja sen alasektoreiden tuloja, menoja, alijäämää, velkaa ja muita vastaavia seikkoja koskevien finanssipoliittisten tavoitteiden asettamisesta sekä niiden saavuttamiseksi tarpeellisten valtioneuvoston toimenpiteiden suunnittelusta.

Lakiehdotuksen mukaan keskipitkän aikavälin tavoitearvo tulisi asettaa sopimuksen edellyttämällä tavalla eli vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisesti sellaiselle tasolle, jolla voidaan turvata julkisen talouden kestävyys tai nopea eteneminen sitä kohti. Tavoitearvoa asettaessa tulisi ottaa huomioon riittävä finanssipoliittinen liikkumavara, erityisesti julkiset investoinnit. Tämä ei estä normaalin suhdannepolitiikan harjoittamista, koska tavoite on rakenteellinen. Suomen olosuhteissa keskipitkän aikavälin tavoite tullee ikärakenteen muutoksen johdosta asettaa jatkossakin ylijäämäiseksi. Tämä riippuu osittain pitkän

aikavälin kestävyuden vahvistamiseksi toteutettavista rakenteellisista uudistuksista. Valtioneuvoston vakaus- ja kasvusopimuksen nojalla nykyisin asettama keskipitkän aikavälin tavoite on 0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Sopimuksen mukaan korjausmekanismin tulee käynnistyä, jos keskipitkän aikavälin tavoitteesta havaitaan merkittäviä poikkeamia. Lakiehdotuksen mukaan korjausmekanismin muodostaisi viime kädessä rakenteellisen rahoitusaseman korjaamista koskeva valtioneuvoston tiedonanto. Tiedonannon antamisvelvollisuus eli merkittävän poikkeaman määrittely kytkettäisiin selkeästi määriteltäviin kriteereihin, joiden soveltamiseen ei liittyisi harkinnanvaraa. Merkittävä poikkeama olisi tarkoitus poistaa tiedonannossa yksilöitävillä toimenpiteillä viimeistään seuraavan vuoden loppuun mennessä. Koska valtioneuvoston tiedonanto tulisi annettavaksi vasta verraten myöhään, kun komissio olisi jo antanut asiaa koskevan varoituksen ja kun neuvosto olisi jo päättänyt tähän liittyvistä suosituksista, lakiehdotus sisältäisi myös säännöksiä, jotka korostaisivat valtioneuvoston oma-aloitteista toimintaa jo aikaisemmassa vaiheessa.

Voimaansaattamislain mukaan lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista valvoisi ulkopuolisena ja riippumattomana elimenä Valtiontalouden tarkastusvirasto. Tarkastusvirasto toimisi siten sekä valtiosopimuksessa että budjettikehysdirektiivissä tarkoitettuna jäsenvaltioiden finanssipolitiikan harjoittamisesta toiminnallisesti riippumattomana arviointi- ja valvontaelimenä. Tarkastusvirastoa koskevaan lakiin sisällytettäisiin tehtävää koskeva viittaussäännös.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Valtioneuvoston nykyisin asettama keskipitkän aikavälin tavoite on 0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Valtiovarainministeriön 17 päivänä syyskuuta 2012 julkaiseman laskelman mukaan vuonna 2011 julkisen talouden rakenteellinen rahoitus-

asema oli 1,3 prosenttia bruttokansantuotteesta. Vuosina 2012–2016 rakenteellisen rahoitusaseman arvioidaan vaihtelevan välillä 0,2 – 0,8 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tulevina vuosina keskipitkän aikavälin tavoitteen asettamisessa on otettava huomioon ikääntymisestä aiheutuvien menojen kasvu. Keskipitkän aikavälin tavoitteen nykyisen tavoitetason saavuttaminen edellyttäne jatkossa julkisen talouden tuloja lisääviä tai menoja vähentäviä toimenpiteitä tai rakenteellisia, pitkän aikavälin kestävyyttä vahvistavia uudistuksia.

Talousunionin vahvistamista koskevan sopimuksen määräykset keskipitkän aikavälin tavoitteen alarajasta ovat joiltakin osin vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion vastaavia vaatimuksia tiukemmat. Esitys rajoittaa finanssipolitiikan harjoittamisessa olevaa harkintavaltaa tilanteessa, jossa vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevä osio ja sen soveltamiseen liittyvät käytännösäännöt sallisivat pienemmän keskipitkän aikavälin tavoitteen kuin talousunionin vahvistamista koskevan sopimuksen vastaavissa olosuhteissa sallima alaraja.

Julkisen talouden tulojen ja menojen määrään voidaan vaikuttaa erityisesti verotusta sekä julkisia palveluja ja etuuksia koskevalla lainsäädännöllä. Koska korjausmekanismiksi on lakiehdotuksessa valittu valtioneuvoston tiedonanto, mekanismi ei rajoita hallituksen ja eduskunnan toimivaltaa päättää korjaustoimenpiteiden luonteesta tai kohdentumisesta julkisen sektorin sisällä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että korjaustoimenpiteitä olisi lakia sovellettaessa tarkoituksenmukaista kohdistaa julkisen sektorin sisällä vapaasti. Esimerkiksi työeläkevarat on tarkoitettu työeläkkeiden rahoitusta varten, jolloin on tarkoituksenmukaista, että työeläkejärjestelmään tehdään julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa parantavia muutoksia vain silloin, kun tämä on tarpeen työeläkejärjestelmän rahoituksellisen kestävyuden kannalta. Samaa periaatetta on tarkoituksenmukaista soveltaa julkisen sektorin sisällä soveltuvin osin muutoinkin.

Esityksellä ei ole vaikutusta Suomen EU-liittymisasiakirjaan sisältyvään niin sanotun ensimmäisen henkivakuutusdirektiivin (79/267/ETY) soveltamista koskevaan poik-

keukseen (ns. TEL-poikkeus). Esitys ei siten vaikuta niihin edellytyksiin, joiden tulee täytyä, jotta työeläkevakuustoiminnan harjoittaminen Suomessa olisi mahdollista.

Vuonna 2011 julkisen talouden tulot olivat 102,0 miljardia euroa ja menot 103,8 miljardia euroa. Tuloista 82,0 miljardia euroa kertyi veroista ja sosiaaliturvamaksuista, 7,3 miljardia euroa omaisuustuloista ja 12,7 miljardia euroa muista tuloista. Menoista palkansaajakorvauksia ja välituotekäyttöä oli 48,1 miljardia euroa ja sosiaalisia tulonsiirtoja 39,2 miljardia euroa. Muiden menojen osuus oli 15,9 miljardia euroa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä vahvistettaisiin hyvän julkisen taloudenhoidon takeita. Jos julkisen talouden rakenteellinen rahoitusasema poikkeaisi merkittävästi sille asetetusta keskipitkän aikavälin tavoitteesta, valtioneuvoston tulisi viime kädessä antaa eduskunnalle perustuslain 44 §:ssä säädetty tiedonanto niistä toimenpiteistä, joilla julkinen talous voidaan vakauttaa keskipitkän aikavälin tavoitteen mukaiseksi viimeistään seuraavan vuoden loppuun mennessä.

Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoisi osana valtiontalouden valvontaa, onko lakia ja sen nojalla asetettuja koko julkista taloutta koskevia kansallisia finanssipoliittisia sääntöjä ja tavoitteita noudatettu. Luonteeltaan tehtävä vastaisi tarkastusviraston valtiontalouteen kohdistamaa finanssipolitiikan tarkastusta. Tehtävien ei arvioida edellyttävän tarkastusviraston määrärahojen lisäämistä.

5 Muut esitykseen vaikuttavat seikat

Eduskunta antoi suostumuksensa 21 päivänä kesäkuuta 2012 Euroopan vakausmekanismiin (EVM) perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiselle ja hyväksyi samalla lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Tämän jälkeen valtioneuvosto hyväksyi sopimuksen ja Suomen ratifioimiskirja talletettiin neuvoston pääsihteerin huostaan 29 päivänä kesäkuuta

2012. EVM-sopimuksen johdannon 5 kohdan mukaan rahoitusavun myöntäminen EVM:sta edellyttää 1 päivästä maaliskuuta 2013 lukien, että rahoitusapua pyytävä eurovaltio on ratifioinut nyt hyväksyttäväksi ehdotettavan sopimuksen ja, sopimuksen 3 artiklan 2 kohdassa mainitun enintään vuoden pituisen siirtymäajan päätyttyä, sisällyttänyt finanssipolitiikan säännöt ja niiden noudattamista koskevan korjausmekanismiin kansalliseen lainsäädäntöönsä. Rahoitusavun ehdollisuus on todettu myös nyt hyväksyttäväksi ehdotettavan sopimuksen johdannon viimeisessä kappaleessa. Rahoitusavun ehdollisuudesta ei ole määrätty itse sopimusartikloissa. EVM-sopimus on tullut voimaan 27 päivänä syyskuuta 2012.

6 Asian valmistelu

Talousunionin vahvistamista koskeva sopimus on valmisteltu eurotyöryhmän alaisessa tilapäisessä työryhmässä, johon osallistivat kaikki EU:n jäsenvaltiot, Iso-Britannia kuitenkin vain tarkkailijana. Myös komissio ja Euroopan parlamentti osallistuivat sopimusneuvotteluihin. Valtiovarainministeriöiden euroryhmän laajennettu kokoonpano pääsi sopuun valtaosasta sopimuksen sisältöä 23 päivänä tammikuuta 2012. Lopullinen yhteisymmärrys sopimuksesta saavutettiin Eurooppa-neuvoston jäsenen epävirallisessa kokouksessa 30 päivänä tammikuuta 2012. Sopimus hyväksyttiin 2 päivänä maaliskuuta 2012.

Kansallisesti sopimusta on valmisteltu valtiovarainministeriössä yhteistyössä oikeusministeriön, ulkoasiainministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa. Valtioneuvoston kannat on muodostettu hallituksen EU-ministerivaliokunnassa. Asia on ollut eduskunnan käsiteltävänä (E 122/2011 vp ja tähän liittyvät neljä jatkokirjettä 12, 19, 26 ja 28 päivänä tammikuuta 2012).

Sopimusneuvotteluissa Suomelle ongelmallisia kohtia olivat ensimmäiseen sopimusluonnokseen sisältynyt vaatimus säätää julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa koskevasta keskipitkän aikavälin tavoitteesta ja sitä koskevasta korjausmekanismista perustuslain tasolla sekä vaatimus, jonka mu-

kaan kansallisille tuomioistuimille olisi tullut antaa toimivalta valvoa tavoitteen noudattamista julkisessa taloudenhoidossa. Suomi katsoi, että tasapainoisen budjetin säännöstä on riittävää säätää tavallisen lain tasolla ja että kansallisten tuomioistuinten toimivaltaa koskeva määräys tulisi jättää sopimuksesta pois. Myös monet muut jäsenvaltiot esittivät vastaavia kantoja. Lopullisen sopimuksen mukaan keskipitkän aikavälin tavoitteesta ja sitä koskevasta korjausmekanismista voidaan säätää perustuslain sijasta myös tavallisen lain tasolla. Olennaista on, että sopimuksen edellyttämän budjettikurin täytäntöönpanemiseksi annettavat kansalliset säännökset ovat luonteeltaan sitovia ja pysyviä ja että niitä noudatetaan täysimääräisesti ja että niihin pitäydytään täysin kansallisten talousar-

viomenettelyjen kaikissa vaiheissa. Kansallisia tuomioistuimia koskevaa määräystä ei sisälly sopimukseen.

Hallituksen esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä yhteistyössä oikeusministeriön, ulkoasiainministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot Elinkeinoelämän tutkimuslaitokselta, Palkansaajien tutkimuslaitokselta, Pellervon taloustutkimukselta, Suomen Kuntaliitolta, Suomen Pankilta, Työeläkevakuuttajat ry:ltä, Valtion taloudelliselta tutkimuskeskukselta ja Valtiontalouden tarkastusvirastolta. Lausunnon antoivat muut paitsi Pellervon taloustutkimus. Lisäksi lausunnon antoivat ulkoasiainministeriö ja valtioneuvoston kanslia. Hallituksen esitystä on täsmennetty lausuntojen johdosta eräin osin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön**1.1 Sopimusmääräykset**

Johdanto

Johdannon 1 kappaleessa korostetaan sopimuspuolille EU:n jäsenvaltioina kuuluvaa velvoitetta pitää talouspolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana.

Johdannon 2 kappaleessa korostetaan voimakkaamman talouskasvun edellytyksiä ja talouspolitiikan yhteensovittamista euroalueella.

Johdannon 3 kappaleessa korostetaan jäsenvaltioiden hallitusten velvollisuutta huolehtia julkisen talouden vakaudesta ja kestävydestä sekä estää julkisen talouden alijäämän muodostumista liialliseksi. Tämä edellyttää erityisten sääntöjen käyttöönottoa. Näihin kuuluvat muun muassa tasapainoisen budjetin sääntö ja automaattinen korjausmekanismi korjaavien toimien toteuttamiseksi. Näistä määrätään sopimuksen 3 artiklassa.

Johdannon 4 kappaleessa korostetaan tarvetta varmistaa, ettei sopimuspuolen julkisen talouden alijäämä ja velka ylitä SEUT:n mukaisia viitearvoja, jotka ovat 3 ja vastaavasti 60 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Johdannon 5 kappaleessa korostetaan velvollisuutta pidättäytyä kaikista toimista, jotka voisivat vaarantaa talousliiton toteutumisen. Erityisesti korostetaan velvollisuutta olla kerryttämättä julkisen talouden tilinpidon ulkopuolista velkaa.

Johdannon 6 kappaleessa viitataan sopimuksen taustalla olevaan Eurooppa-neuvostossa 9 päivänä joulukuuta 2011 hyväksytyyn euroalueen valtion- tai hallitusten päämiesten julkilausumaan, jossa sitouduttiin talous- ja rahaliiton rakenteen vahvistamiseen ja uuden finanssipoliittisen sopimuksen laatimiseen.

Johdannon 7 kappaleen mukaan tavoitteena on, että sopimuksen määräykset sisällytetään mahdollisimman pian osaksi EU:n perusso-

pimuksia. Tämä toistetaan sopimuksen 16 artiklassa, jossa tavoitteelliseksi määräajaksi asetetaan viisi vuotta sopimuksen voimaantuloista.

Johdannon 8 kappaleen mukaan sopimuspuolet suhtautuvat myönteisesti komission 23 päivänä marraskuuta 2011 tekemiin lainsäädäntöehdotuksiin (KOM(2011) 819 lopullinen ja KOM(2011) 821 lopullinen; niin sanottu two-pack -asetusehdotukset), jotka koskevat vakavissa vaikeuksissa olevien tai vakavien vaikeuksien uhasta kärsivien jäsenvaltioiden talouden ja julkisen talouden valvonnan tiukentamista euroalueella (*vakavissa vaikeuksissa olevien jäsenvaltioiden valvonta*) sekä alustavien talousarviosuunnitelmien seuranta ja arviointia sekä euroalueen jäsenvaltioiden liiallisen alijäämän tilanteen korjaamisen varmistamista koskevia yhteisiä säännöksiä (*talousarviosuunnitelmien ennakkovalvonta*). Lisäksi kappaleessa viitataan komission tarkoitukseen antaa euroaluetta koskevia uusia lainsäädäntöehdotuksia. Ehdotukset koskisivat erityisesti ennakolta annettavia ilmoituksia velan liikkeeseenlaskua koskevista suunnitelmista, liiallisten alijäämien menettelyssä olevien maiden talouskumppanuusohjelmien sisältöä sekä jäsenvaltioiden keskeisiä talouspoliittisia uudistuksia koskevien suunnitelmien yhteensovittamista.

Johdannon 9 kappaleessa sopimuspuolet ilmaisevat valmiutensa tukea komission mahdollisia ehdotuksia, jotka koskevat vakaus- ja kasvusopimuksen edelleen tehostamista. Mahdolliset ehdotukset koskisivat uusia keskipitkän aikavälin tavoitteita. Tavoitteet olisivat yhdenmukaisia tässä sopimuksessa määrättyjen rajoitteiden kanssa.

Johdannon 10 kappaleessa korostetaan, että komissio arvioidessaan ja valvoessaan sopimuksen mukaisia budjettisitoumuksia toimii sille perussopimuksessa ja etenkin SEUT 121, 126 ja 136 artikloissa annetun toimivallan puitteissa. Sopimus ei siten lisää komission toimivaltaa vakaus- ja kasvusopimukseen verrattuna.

Johdannon 11 kappaleen mukaan edellä tarkoitettu komissiolle annettu valvontateh-

tävä toteutetaan sopimuksen 3 artiklassa esitettyä tasapainoisen budjetin sääntöä sovellettaessa siten, että kutakin sopimuspuolta varten asetetaan tarpeen mukaisia maakohtaisia keskipitkän aikavälin tavoitteita ja lähentymisaikatauluja.

Johdannon 12 kappaleen mukaan keskipitkän aikavälin tavoitteet olisi saatettava säännöllisesti ajan tasalle. Tämä tapahtuisi soveltamalla yhteisesti sovittua menetelmää, jonka keskeisiä muuttujia arvioitaisiin säännöllisesti. Käytännössä yhteisesti sovitulla menetelmällä tarkoitetaan vakaus- ja kasvusopimuksen käytäntösääntöjä. Menetelmän arvioinnissa otettaisiin asianmukaisesti huomioon suorista ja epäsuorista vastuista julkisille taloudelle aiheutuvat riskit.

Johdannon 13 kappaleen mukaan keskipitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamista olisi arvioitava yhdenmukaisesti EU-lainsäädännön, erityisesti vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion kanssa. Keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamista arvioidaan tällöin rakenteellista rahoitusasemaa viitearvona käyttävän kokonaisarvion perusteella. Arvioon sisältyy analyysi menoista, joista on vähennetty harkinnanvaraiset tulopuolen toimenpiteet.

Johdannon 14 kappaleen mukaan säädettävällä korjausmekanismilla tulisi pyrkiä korjaamaan poikkeamat keskipitkän aikavälin tavoitteesta tai siihen johtavasta sopeuttamisurasta. Myös poikkeaman vaikutus julkisen velan kehitykseen tulisi ottaa huomioon.

Johdannon 15 kappaleen mukaan Euroopan unionin tuomioistuimella olisi oltava toimivalta ratkaista SEUT 273 artiklan mukaisesti, ovatko sopimuspuolet noudattaneet veloitetaan toimeenpanna tasapainoisen budjetin sääntö osaksi kansallista oikeusjärjestelmäänsä sitovilla ja pysyvillä, mieluiten perustuslain tasoisilla säännöksillä. Tämä toimivalta annetaan tuomioistuimelle sopimuksen 8 artiklassa.

Johdannon 16 kappaleessa viitataan SEUT 260 artiklaan, jonka mukaan unionin tuomioistuimella on toimivalta määrätä unionin jäsenvaltiolle kiinteämääräinen hyvitys tai uhkasakko, jos jäsenvaltio ei ole noudattanut tuomioistuimen tuomiota. Johdantokappaleessa viitataan myös komission vahvistamiin

perusteisiin, jotka koskevat hyvityksen tai uhkasakon määrittämistä.

Johdannon 17 kappaleessa viitataan tarpeeseen helpottaa liiallisten alijäämien menettelyssä tehtävien päätösten hyväksymistä neuvostossa eurovaltioiden osalta. Johdantokappale liittyy käännettyä määräenemmistö päätöksentekoa koskevaan sopimuksen 7 artiklaan.

Johdannon 18 kappaleessa viitataan sopimuspuolten velvoitteeseen vähentää julkista velkaa vuosittain keskimäärin yhdellä kahdeskymmenesosalla, jos sopimuspuolen julkinen velka ylittää 60 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tästä määrätään myös sopimuksen 4 artiklassa.

Johdannon 19 kappaleen mukaan sopimuksen täytäntöönpanossa on tarve ottaa huomioon työmarkkinaosapuolten erityinen asema sellaisena kuin se tunnustetaan kunkin sopimuspuolen lainsäädännössä tai kansallisissa järjestelmissä. Suomessa työeläkejärjestelmän muuttamisesta on vakiintuneen käytännön mukaan neuvoteltu työmarkkinaosapuolten ja valtion kesken kolmikantaisesti.

Johdannon 20 kappaleen mukaan sopimuksen määräyksiä ei saa tulkita siten, että ne muuttaisivat millään tavalla niitä talouspolitiikan edellytyksiä, joiden perusteella jollekin sopimuspuolelle on myönnetty rahoitusapua sellaisesta vakauttamisohjelmasta, jossa Euroopan unioni, sen jäsenvaltio tai Kansainvälinen valuuttarahasto on mukana.

Johdannon 21 kappaleessa viitataan talouspolitiikan yhteensovittamiseen ja sitä koskeviin, EU:n perussopimuksessa määriteltyihin mekanismeihin, jotka ovat tarpeen talous- ja rahaliiton moitteettoman toiminnan kannalta.

Johdannon 22 kappale koskee yhteistyön tiivistämistä. Sitä koskevat määräykset sisältyvät EU:sta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ŠEU, 20 artiklaan ja SEUT 326–334 artikloihin. Johdantokappaleessa viitataan myös SEUT 136 artiklassa säädettyjen, vain eurovaltioita koskevien erityismääräysten mukaisten menettelyjen täysimääräiseen hyödyntämiseen sekä suunnitteilla olevien merkittävien talouspoliittisten uudistusten yhteensovittamiseen. Tämä poliittinen sitoumus suhtautua tulevaisuudessa myönteisesti näiden artiklojen käyttöön toistetaan sopimuksen 10 artiklassa.

Johdannon 23 kappaleessa viitataan Eurooppa-neuvoston 26 päivänä lokakuuta 2011 sopimiin menettelyihin koskien euroalueen ohjauksen ja hallinnan parantamista. Eurohuippukokouksia pidetään vuosittain vähintään kaksi. Eurohuippukokoukset kutsutaan koolle välittömästi joko Eurooppa-neuvoston kokousten tai kaikkien tämän sopimuksen ratifioineiden sopimuspuolten kokousten jälkeen, ellei poikkeuksellisista olosuhteista muuta johdu.

Johdannon 24 kappaleessa viitataan huippukokouksessa Brysselissä 25 päivänä maaliskuuta 2011 tehtyyn poliittiseen Euro Plus-sopimukseen. Sopimuksen tavoitteena on jäsenmaiden kilpailukyvyyn edistäminen ja lähentymisen lisääminen.

Johdannon 25 kappaleessa viitataan EVM:iin. Rahoitusavun myöntäminen EVM:sta edellyttää 1 päivästä maaliskuuta 2013 lukien, että rahoitusapua pyytävä EVM:n jäsen on ratifioinut nyt hyväksyttäväksi ehdotettavan valtiosopimuksen sekä sisällyttänyt, sopimuksen 3 artiklan 2 kohdassa mainitun enintään vuoden pituiseen siirtymäajan jälkeen, finanssipolitiikan säännöt ja niiden noudattamista koskevan korjausmekanismiin kansalliseen lainsäädäntönsä. Rahoitusavun ehdollisuus on todettu myös EVM-sopimuksen johdannon viidennessä kappaleessa. Rahoitusavun ehdollisuutta ei ole todettu kummankaan sopimuksen artiklaosassa.

I Osasto **Tarkoitus ja soveltamisala**

1 artikla. Sopimuksen tarkoituksena on vahvistaa budjettikuria ja talouspolitiikan yhteensovittamista sekä parantaa euroalueen talouden ohjausta ja hallintaa. Tällä tuetaan kestävä kasvua, työllisyyttä, kilpailukykyä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta koskevien EU:n tavoitteiden saavuttamista. Sopimusta sovelletaan kaikilta osin eurovaltioihin. Sopimuksen soveltamisesta muihin kuin eurovaltioihin määrätään sopimuksen 14 artiklassa.

II Osasto **Yhdenmukaisuus Euroopan unionin oikeuden kanssa**

2 artikla. Sopimusta sovelletaan ja tulkitaan EU:n perussopimusten, unionin lainsäädännön ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti. Sopimusta ei sovelleta, jos se on ristiriidassa EU-oikeuden kanssa. Artiklassa viitataan erityisesti SEU 4 artiklan 3 kohdan mukaiseen vilpittömän yhteistyön periaatteeseen, jonka mukaan jäsenvaltiot muun muassa pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa unionin tavoitteiden toteutumisen. Artiklan tarkoituksena on todeta sopimuksen olevan lähtökohteisesti EU-oikeuden mukainen ja ennen kaikkea muistuttaa unionin oikeuden ensisijaisuudesta sopimuspuolten nyt keskenään tekemään valtiosopimukseen nähden.

Lisäksi artiklassa vahvistetaan, että sopimus ei vaikuta EU:n toimivaltaan talousliiton alalla. Unionille annettua toimivaltaa ei sopimuksen avulla lisätä eikä vähennetä.

III Osasto **Finanssipoliittinen sopimus**

3 artikla. Artikla sisältää julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa koskevat finanssipoliittiset säännöt, joita noudatetaan EU-oikeuteen sisältyvien velvoitteiden lisäksi ja niitä rajoittamatta.

Artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan sopimuspuolen julkisen talouden on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Alakohdan b mukaan tätä sääntöä katsotaan noudatetun, jos julkisen talouden vuosittainen rakenteellinen rahoitusasema vastaa vakausta ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion mukaista, jäsenvaltion itsellensä asettamaa keskipitkän aikavälin tavoitetta eikä rakenteellinen alijäämä ylitä -0,5 prosenttia markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta. Alakohdan b sääntö ei ole kuitenkaan ehdoton, vaan tavoitearvo saa valtiosopimuksenkin mukaan olla enintään -1,0 prosenttia bruttokansantuotteesta, jos sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaiset edellytykset täyttyvät.

Artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan sopimuspuolten on varmistettava, että ne lähentyvät nopeasti keskipitkän aikavälin tavoitetaan. Komissio tekee ehdotuksen tätä koske-

vaksi lähentymisaikatauluksi, jossa otetaan huomioon maakohtaiset kestävyysriskit. Edistymistä keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamisessa ja tavoitteen noudattamista arvioidaan yhdenmukaisesti vakaus- ja kasvusopimuksen kanssa.

Artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan keskipitkän aikavälin tavoitteesta tai siihen tähtäävästä sopeuttamisurasta voidaan poiketa vain artiklan 3 kohdan toisen kappaleen b alakohdassa määritellyissä poikkeuksellisissa olosuhteissa. Poikkeuksellisilla olosuhteilla tarkoitetaan ensinnäkin epätavallista tapahtumaa, johon asianomainen sopimuspuoli ei voi vaikuttaa ja jolla on merkittävä vaikutus julkisen talouden rahoitusasemaan. Määrittely vastaa vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion 5 artiklan 1 kohdan sekä 6 artiklan 3 kohdan viimeistä alakohtaa sekä korjaavan osion 2 artiklan 1 kohdan ensimmäistä alakohtaa. Määritelmän tarkoittamia poikkeusolosuhteita ovat esimerkiksi laajat luonnonkatastrofit.

Poikkeuksellisilla olosuhteilla tarkoitetaan lisäksi talouden vakavaa taantumaa sellaisena kuin se on määritelty tarkistetussa vakaus- ja kasvusopimuksessa. Lisäedellytyksenä on, ettei väliaikainen poikkeaminen vaaranna julkisen talouden kestävyttä keskipitkällä aikavälillä. Määrittely viittaa vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion 5 artiklan 1 kohdan sekä 6 artiklan 3 kohdan viimeiseen alakohtaan, joiden mukaan jäsenvaltion voidaan sallia poikkeavan keskipitkän aikavälin tavoitteesta tai siihen johtavalta sopeuttamisuralta euroalueen tai koko unionin talouden vakavassa taantumassa edellyttäen, että tämä ei vaaranna julkisen talouden kestävyttä keskipitkällä aikavälillä. Vakavan taantumien tarkemmassa määrittelyssä voidaan lisäksi tukeutua vakaus- ja kasvusopimuksen korjaavan osion 2 artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan vakavaa taantumaa voidaan pitää poikkeuksellisena, jos kysymys on vuotuisen bruttokansantuotteen negatiivisesta kasvusta tai pitkittyneestä ajanjaksosta, jolloin vuotuisen bruttokansantuotteen kasvu on hyvin hidasta suhteessa kasvupotentiaaliin.

Artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan keskipitkän aikavälin tavoitteen alaraja saa saman artiklan 1 kohdan b alakohdan -0,5 prosentin pääsäännöstä poiketen olla

enintään -1,0 prosenttia bruttokansantuotteesta, jos julkisen talouden velka on merkittävästi alle 60 prosenttia bruttokansantuotteesta ja jos maan pitkän aikavälin kestävyteen kohdistuu vain vähäinen riski. Nämä sopimusmääräykset ovat osin vaativammat kuin vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion 2 a artikla ja sen soveltamiseen liittyvät käytäntösäännöt. Vakaus- ja kasvusopimuksen ja käytäntösääntöjen mukaan saattaa, maakohtaisista olosuhteista riippuen, olla esimerkiksi mahdollista, että keskipitkän aikavälin tavoite voidaan asettaa -0,5 prosenttia heikommaksi myös silloin, kun jäsenvaltion velka ei ole merkittävästi alle 60 prosentin viitearvon.

Artiklan 1 kohdan e alakohta sisältää määräyksen korjausmekanismista. Korjausmekanismiin tulee käynnistyä automaattisesti, jos havaitaan merkittäviä poikkeamia keskipitkän aikavälin tavoitteesta tai siihen johtavasta sopeuttamisurasta. Mekanismin sisältyy velvoite toteuttaa toimenpiteitä poikkeamien korjaamiseksi tietyn ajanjakson kuluessa. EU-lainsäädäntöön sinänsä ei sisälly korjausmekanismia koskevia säännöksiä. EU:n toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn pöytäkirjan 12 artiklan 3 mukaan julkisen hallinnon alijäämistä vastaavat jäsenvaltioiden hallitukset.

Artiklan 2 kohdan mukaan edellä 1 kohdassa mainitut säännöt tulee saattaa osaksi kansallista finanssipolitiikan normistoa vuoden kuluttua sopimuksen voimaantulosta. Säännöt tulee saattaa voimaan kansallisessa lainsäädännössä sitovilla ja pysyvillä, mieluiten perustuslain tasoilla säännöksillä, tai taakamalla muulla tavoin, että sääntöjä noudatetaan täysimääräisesti ja että niihin pitäydytään täysin kansallisten talousarviomenettelyiden kaikissa vaiheissa.

Artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettu julkisen talouden tilaa korjaavasta mekanismista päätetään kansallisesti komission ehdottamien yhteisten periaatteiden pohjalta. Yhteiset periaatteet koskevat erityisesti korjaavien toimien luonnetta, laajuutta ja aikataulua sekä sääntöjen noudattamisen valvonnasta vastaavien kansallisten elinten asemaa ja riippumattomuutta. Komissio on antanut korjausmekanismin periaatteita koskevan tiedonannon 20 päivänä

kesäkuuta 2012 (COM(2012) 342 final). Tiedonantoa on käsitelty edellä yleisperustelujaksossa 2.2.

Artiklan 2 kohdan mukaan korjausmekanismissa tulee kunnioittaa täysin kansallisten parlamenttien valtaoikeuksia. Korjausmekanismista säätäminen ei siten edellytä säännöksiä, jotka rajoittaisivat eduskunnan harjintavaltaa sen suhteen, minkälaisilla lainsäädäntö- ja talousarviopäätöksillä julkinen talous vakautetaan keskipitkän aikavälin mukaiseksi.

Artiklan 3 kohdan mukaan kyseistä artiklaa sovellettaessa noudatetaan pöytäkirjan 12 artiklan 2 määritelmiä. Pöytäkirjan 2 artiklassa on määritelty käsitteet ”julkinen”, ”alijäämä”, ”sijoitus” ja ”velka”. Käsillä olevan sopimuksen 3 artiklan 3 kohdassa on lisäksi määritelty käsitteet ”julkisen talouden rakenteellinen rahoitusasema” sekä ”poikkeukselliset olosuhteet”. Määritelmät ovat yhdenmukaiset voimassa olevan vakaus- ja kasvusopimuksen kanssa.

4 artikla. Jos sopimuspuolen velkasuhde ylittää 60 prosentin viitearvon, tämän sopimuspuolen on supistettava velkaantumistaan vuosittain 1/20 viitearvon ja velkatason välisestä erosta siten kuin vakaus- ja kasvusopimuksen korjaavan osion 2 artiklaan tehdyssä, joulukuussa 2011 voimaan tulleessa lisäyksessä säädetään. Päätöksenteossa noudatetaan tällöin SEUT 126 artiklassa sovittuja menettelyjä.

5 artikla. Sopimuspuolen, johon sovelletaan liiallisia alijäämiä koskevaa menettelyä, on laadittava budjetti- ja talouskumppanuusohjelma. Ohjelma sisältää yksityiskohtaisen kuvauksen niistä rakennemuutoksista, joilla liiallinen alijäämä korjataan tehokkaasti ja kestävästi. Sopimustekstin mukaan ohjelmien sisältö ja muoto määritellään EULainsäädännössä. Sopimuksen 8 johdantokappaleen mukaan komissio antaa muun muassa tätä koskevan lainsäädäntöehdotuksen. Ohjelmat toimitetaan neuvoston ja komission hyväksyttäviksi. Neuvosto ja komissio seuraavat ohjelmien toteutumista osana vakaus- ja kasvusopimusta koskevaa monenvälistä valvontamenettelyä.

6 artikla. Artiklan mukaan sopimuspuolten tulee ilmoittaa valtionvelan liikkeeseenlaskua

koskevista suunnitelmistaan neuvostolle ja komissiolle.

7 artikla. Artikla koskee käännetyn määräänemmistöpäätöksenteon käyttöalan laajentamista liiallisten alijäämien menettelyssä eurovaltioiden osalta. Tällä hetkellä käännettyä määräänemmistöpäätöksentekoa sovelletaan täytäntöönpanon tehostamisasetuksen mukaisesti ainoastaan eurovaltioille määrättävistä seuraamuksista päätettäessä. Sopimuksen 7 artiklan myötä käytännössä kaikki komission alijäämämenettelyyn liittyvät ehdotukset tai suositukset tullaan hyväksymään neuvostossa, jollei sopimuspuolten määräänemmistö asetu niitä vastustamaan.

Käännetty määräänemmistöpäätöksenteko ei ole uusi asia. Täytäntöönpanon tehostamisasetuksen ohella sitä on käytetty aiemmin ainakin polkumyyntiä ja tuettua tuontia koskevassa unionin lainsäädännössä (ks. esim. asetukset N:o 2026/97 ja N:o 461/2004) sekä SEUT 290 artiklan 2 kohdan mukaisesti delegoitujen säädösten hyväksymisen yhteydessä.

Sopimuksen 7 artiklan sisältöön vaikutti olennaisesti se, että perussopimusten muuttamiseen vaadittavaa kaikkien jäsenvaltioiden yksimielisyyttä ei ollut mahdollista saavuttaa. Käytännössä sopimusosapuolet sitoutuvat nyt 7 artiklassa etukäteen tietynlaiseen äänestyskäyttäytymiseen neuvostossa. Tälle ei ole oikeudellisia esteitä. Hyvä esimerkki vastaavanlaisesta äänestysjärjestelyjä koskevasta sitoumuksesta on Ioanninan kompromissiksi nimetty estävän määrävähemmistön määrittelyyn liittyvä jäsenvaltioiden päätös (ks. EYVL 94/C 105, s.1) vuodelta 1994.

Artiklassa on kysymys ainoastaan neuvoston päätöksenteon tehostamisesta. Komission toimivaltaa ei laajenneta, eikä SEUT 126 artiklan varsinaista sisältöä muuteta. Alijäämämenettelyn kulku, käytettävissä olevat instrumentit ja seuraamusten laatu säilyvät ennallaan. Olennaista on, että päätösvalta kaikissa asioissa säilyy yhä neuvostolla ja että sillä on edelleen tosiasiallinen mahdollisuus poiketa komission tekemistä ehdotuksista.

8 artikla. Artikla koskee finanssipoliittisten sääntöjen kansallisen täytäntöönpanon valvontaa. Artiklan mukaan unionin tuomioistuimella on toimivalta ratkaista, onko so-

pimuspuoli saattanut sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan määräykset osaksi kansallista lainsäädäntöään 3 artiklan 2 kohdan edellyttämällä tavalla. Artiklan mukaan komissio esittää kertomuksen jokaisen osapuolen kansallisista täytäntöönpanotoimista. Jos komissio katsoo, että osapuoli ei ole saattanut sopimuksen määräyksiä asianmukaisesti voimaan, vie jokin osapuoli yksin tai useampi osapuoli yhdessä asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Osapuolilla on aina oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi myös komission kertomuksesta riippumatta. Unionin tuomioistuimen antama tuomio on sitova ja sen edellyttämät toimenpiteet on toteutettava tuomioistuimen päättämässä määräajassa.

Artiklan 2 kohdan mukaan osapuoli, joka joko oman arvionsa tai komission arvion perusteella katsoo, että toinen osapuoli ei ole ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin unionin tuomioistuimen antaman tuomion noudattamiseksi, voi viedä asian uudelleen unionin tuomioistuimeen. Tuomioistuin voi määrätä osapuolelle kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon, joka ei saa ylittää 0,1 prosenttia kyseisen valtion bruttokansantuotteesta. Eurovaltioille määrätty maksut suoritetaan EVM:lle ja muille sopimusosapuolille määrätty maksut unionin yleiseen talousarvioon.

Unionin tuomioistuimelle annettava toimivalta perustuu SEUT 273 artiklaan. Sen mukaan unionin tuomioistuin voi ratkaista jokaisen jäsenvaltioiden välisen riidan, joka on yhteydessä perussopimusten kohteeseen, jos asia saatetaan sen käsiteltäväksi välityssopimuksen nojalla. Nämä edellytykset täyttyvät. Sopimus koskee talousunionin vahvistamista ja on siten kiinteässä yhteydessä SEUT 120–126 ja 136 artiklan määräyksiin sekä niiden nojalla annettuun unionin lainsäädäntöön. Sopimuksen 8 artiklan 3 kohta puolestaan sisältää sopimuspuolten tahdonilmaisun siitä, että 8 artiklassa on nimenomaan kyse SEUT 273 artiklassa tarkoitettusta välityssopimuksesta.

Taloudellisten seuraamusten määrääminen annetun tuomion täytäntöönpanon laiminlyömisestä kuuluu unionin tuomioistuimen perustehtäviin SEUT 260 artiklan perusteella. Tämä artikla ei ole suoraan sovellettavissa valtiosopimuksiin, mutta asiasta

voidaan sopia erikseen SEUT 273 artiklan mukaisessa välityssopimuksessa, eli tässä tapauksessa suoraan sopimuksen 8 artiklassa.

Käytännössä osapuolet siis sitoutuvat 8 artiklan 1 kohdassa jo etukäteen siihen, että asia viedään aina automaattisesti tuomioistuimen käsiteltäväksi, mikäli komissio päätyy kertomuksessaan siihen, että joku sopimuspuolista ei ole noudattanut sopimuksen 3 artiklan 2 kohtaa. Syy menettelyyn on se, että SEUT 273 artiklan mukaisissa tilanteissa vain jäsenvaltiot voivat olla osapuolina tuomioistuinkäsittelyssä. Suoran kanne-oikeuden antaminen komissiolle olisi edellyttänyt perussopimusten muuttamista. Perussopimusten määräykset eivät kuitenkaan estä sopimuspuolia antamasta komissiolle muita sopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä. Unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään (asia C-316/91 sekä yhdistetyt asiat C-181/91 ja C-248/91) vahvistanut, että unionin toimielimille voidaan delegoida myös jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvan tai perussopimusten soveltamisalan ulkopuolelle jäävän toiminnan yhteensovittaminen ja täytäntöönpano. Tältä osin olennaista on myös se, että komissiolle 8 artiklassa ja muissakin sopimuksen määräyksissä annetut raportointiin, arviointiin ja ehdotusten tekemiseen liittyvät tehtävät kuuluvat komission perussopimusten mukaisiin perustehtäviin.

Jotta 8 artiklan 1 kohta toimisi myös käytännössä, osapuolet ovat sopineet artiklakohdan soveltamista koskevista järjestelyistä sopimukseen liitettyssä pöytäkirjassa. Pöytäkirjan 1 kohdan mukaan pöytäkirjan 2 kohdassa mainitut kantajat jättävät unionin tuomioistuimelle kanteen kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun komissio on kertomuksessaan todennut, ettei sopimuspuoli ole noudattanut sopimuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaista sääntelyvelvoitettaan. Kantajat sitoutuvat toimimaan, kanteen kohteena olevaa sopimuspuolta lukuun ottamatta, kaikkien sopimuspuolten etujen mukaisesti ja tiiviissä yhteistyössä niiden kanssa. Kantajat toimivat unionin tuomioistuimen perussäännön ja työjärjestyksen mukaisesti.

Pöytäkirjan 2 kohdan mukaan kantajina ovat sopimuksen 3 ja 8 artiklan sitomista sopimuspuolista ne jäsenvaltiot, jotka muodostavat neuvoston puheenjohtajuutta neuvoston

työjärjestyksen 1 artiklan 4 kohdan mukaisesti hoitavan etukäteen määritetyn kolmen jäsenvaltion ryhmän (puheenjohtajakolmikko) komission kertomuksen julkaisupäivänä. Edellytyksenä on lisäksi, että puheenjohtajakolmikkoon kuuluva jäsenvaltio ei komission kertomuksen mukaan itse ole rikkonut sopimuksen 3 artiklan 2 kohdan velvollisuuttaan, ei ole muutoin sopimuksen 8 artiklan mukaisen unionin tuomioistuinmenettelyn kohteena eikä muiden ylivoimaisten, perusteltujen syiden vuoksi ole kykenemätön toimimaan kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti. Jos mikään kolmesta jäsenvaltiosta ei täytä näitä perusteita, velvollisuus saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi on edellisen puheenjohtajakolmikron jäsenillä samoin edellytyksin.

Pöytäkirjan 3 kohdan mukaan sopimuspuolet, joiden etujen mukaisesti asia on saatettu unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, antavat kantajien pyynnöstä näille kaikkea tarvittavaa teknistä tai logistista tukea menettelyn aikana. Pöytäkirjan 4 kohdan mainitut sopimuspuolet maksavat yhdessä unionin tuomioistuimen tuomion johdosta mahdollisesti aiheutuvat oikeudenkäyntikulut.

Pöytäkirjan 5 kohdan mukaan kantajat ilmoittavat unionin tuomioistuimen työjärjestyksen mukaisesti välittömästi tuomioistuimelle haluavansa peruuttaa kanteen, jos komissio uudessa kertomuksessa päätyy siihen, että asianomainen sopimuspuoli ei enää riko sopimuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaisista velvollisuuttaan.

Pöytäkirjan 6 kohdan mukaan sopimuspuolet toteavat aikovansa käyttää täysimääräisesti sopimuksen 8 artiklan 2 kohdassa vahvistettua menettelyä, jos komissio arvioi, ettei sopimuspuoli ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä sopimuksen 8 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun unionin tuomioistuimen tuomion noudattamiseksi.

IV Osasto **Talouspolitiikan yhteensovittaminen ja lähentyminen**

9 artikla. Artikla korostaa kasvua vahvistavaa talouspolitiikkaa. Sopimuspuolet sitoutuvat toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet kaikilla euroalueen moitteettoman toiminnan kannalta keskeisillä osa-alueilla pyrkien edis-

tämään kilpailukykyä, työllisyyttä, julkisen talouden kestävyyttä ja rahoitusvakautta.

10 artikla. Artiklassa sopimuspuolet ilmoittavat olevansa tulevaisuudessakin valmiita tiivistämään ja tehostamaan yhteistyötään euroalueen moitteettoman toiminnan kannalta keskeisillä osa-alueilla. Artiklassa viitataan eurovaltioita koskevaan SEUT 136 artiklaan sekä tiiviimpää yhteistyötä koskeviin SEU 20 ja SEUT 326–334 artikloihin. Kysymys on poliittisesta tahdonilmaisesta, sillä 10 artiklan mukaan yhteistyöhön ryhdytään, mikäli se on ”asianmukaista ja tarpeellista”. Tämä jättää jokaiselle sopimuspuolelle laajan harkintavallan. Lisäksi on selvää, että yhteistyölle perussopimuksessa asetettujen varsin tiukkojen edellytysten on aina täytettävä ennen yhteistyön aloittamista. Esimerkiksi SEUT 326 artiklan mukaan yhteistyö ei saa haitata sisämarkkinoita eikä taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, luoda esteitä tai aiheuttaa syrjintää kaupankäynnissä eikä vääristää kilpailua. Tiiviimpi yhteistyö edellyttää aina myös neuvoston ja parlamentin nimenomaista hyväksyntää.

11 artikla. Artiklan mukaan sopimuspuolet keskustelevat ennalta kaikista suunnitelmistaan merkittävistä talouspoliittisista uudistuksista ja sovittavat ne tarvittaessa keskenään yhteen. EU:n toimielimet osallistuvat yhteensovittamiseen EU-oikeuden mukaisesti.

V Osasto **Euroalueen ohjaus ja hallinta**

12 artikla. Artikla sisältää määräyksiä eurohuippukokousten järjestämisestä. Eurohuippukokouksia järjestetään tarvittaessa, ja vähintään kaksi kertaa vuodessa. Kokouksiin kutsutaan eurovaltioiden päämiesten lisäksi komission puheenjohtaja ja Euroopan keskuspankin johtokunnan puheenjohtaja. Sopimuksen ratifioineiden muiden kuin eurovaltioiden päämiehet osallistuvat eurohuippukokouksissa käytäviin keskusteluihin, jotka koskevat sopimuspuolten kilpailukykyä, euroalueen yleisen rakenteen muuttamista ja niitä perussääntöjä, joita sovelletaan tulevaisuudessa. Kyseiset päämiehet osallistuvat myös tarvittaessa ja ainakin kerran vuodessa keskusteluihin, jotka koskevat sopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä erityiskysymyk-

siä. Euroopan parlamentin puhemies voidaan kutsua eurohuippukokoukseen kuultavaksi. Eurohuippukokouksen puheenjohtaja antaa jokaisen huippukokouksen jälkeen Euroopan parlamentille kertomuksen. Puheenjohtaja myös tiedottaa sopimuspuolille, jotka eivät ole eurovaltioita, sekä muille unionin jäsenvaltioille eurohuippukokousten valmisteluista ja tuloksista.

13 artikla. Artikla sisältää määräyksiä Euroopan parlamentin ja kansallisten parlamenttien yhteiskokouksista, jotka koskevat budjettipolitiikkoja ja muita sopimuksen piiriin kuuluvia kysymyksiä. Kokoukset kutsutaan koolle EU:n perussopimukseen liitetyn, kansallisten parlamenttien asemasta EU:ssa tehdyn pöytäkirjan (N:o 1) osastossa II määrätyn tavoin, jolloin kokouksen järjestämisestä päättävät Euroopan parlamentti ja kansalliset parlamentit yhdessä. Kokouksiin osallistuvat Euroopan parlamentin asianomaisten valiokuntien ja asianomaisten kansallisten parlamentin valiokuntien edustajat.

VI Osasto Yleiset ja loppumääräykset

14 artikla. Artikla sisältää määräykset sopimuksen voimaantulosta. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolet ratifioivat sopimuksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti ja tallettavat ratifioimiskirjansa Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristöön.

Artiklan 2 kohdan mukaan sopimus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013, jos kaksitoista sopimuspuolta, joiden rahayksikkö on euro, on kyseiseen ajankohtaan mennessä tallettanut ratifioimiskirjansa. Muussa tapauksessa sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona kahdestoista euroalueeseen kuuluva sopimuspuoli tallettaa ratifioimiskirjansa.

Artiklan 3 kohdan mukaan sopimusta sovelletaan sen voimaantulopäivästä lukien sopimuksen ratifioineiden euromaiden välillä. Muun sopimuspuolena olevan euromaan osalta sopimusta sovelletaan sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jona kyseessä oleva euromaa on tallettanut ratifioimiskirjansa.

Artiklan 4 kohdan mukaan sopimuksen V osastoa, joka koskee euroalueen ohjausta ja hallintaa, sovelletaan kuitenkin kaikkiin sopimuspuoliin sopimuksen voimaantulopäivästä. Kyse on V osaston määräysten väliaikaisesta soveltamisesta, joka alkaa siten kaikkien sopimuspuolten osalta hetkenä, jolloin sopimus tulee kansainvälisesti voimaan.

Artiklan 5 kohdassa mahdollistetaan sopimuksen III ja IV osaston soveltaminen sopimuspuoliin, jotka eivät vielä täytä euron käyttöönoton edellytyksiä, tai Tanskaan, siitä päivästä lähtien, jolloin näitä koskevat poikkeukset kumotaan. Euron käyttöönottoon liittyvistä poikkeuksista on määrätty SEUT 139 artiklan 1 kohdassa ja Tanskan osalta Tanskaa koskevassa pöytäkirjassa N:o 16. Soveltaminen on mahdollista myös aiemmin kaikkien tai joidenkin III ja IV osaston määräysten osalta, jos kyseessä oleva sopimuspuoli tästä erikseen ilmoittaa.

15 artikla. Artikla sisältää määräykset sopimukseen liittymisestä. Sopimus on avoinna liittymistä varten kaikille EU:n jäsenvaltioille, jotka eivät ole sopimusta allekirjoittaneet. Liittyminen tulee voimaan, kun liittymiskirja on talletettu. Tallettaja ilmoittaa asiasta muille sopimuspuolille. Sopimukseen liittyvän jäsenvaltion virallisella kielellä laadittu sopimusteksti lisätään sopimuksen todistusvoimaiseksi tekstiksi artiklan määräysten mukaisesti.

16 artikla. Artiklan mukaan sopimuksen määräykset on, täytäntöönpanosta saadut kokemukset huomioon ottaen, tarkoitus saattaa osaksi unionin oikeusjärjestelmää viimeistään viiden vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta. Johdannon 7 kappaleen mukaan ensisijaisena keinona on perussopimusten muuttaminen. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi liittämällä perussopimukseen kokonaan uusi pöytäkirja. Vaihtoehtoisesti voitaisiin tutkia esimerkiksi mahdollisuuksia käyttää sopimuksen 10 artiklassa mainittuja keinoja, eli eurovaltioita koskevaa SEUT 136 artiklaa tai SEU 20 artiklan mukaista tiiviimpää yhteistyötä.

2 Lakiehdotusten perustelut

2.1 Laki talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista

1 §. *Valtiosopimuksen voimaansaattaminen.* Pykälä sisältää tavanomaisen blankettisäännöksen, jolla saatettaisiin voimaan lailla ne talousunionin vahvistamista koskevan sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on yksilöity jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä jaksossa 4.1.

2 §. *Rakenteellista rahoitusasemaa koskeva tavoite.* Lain 2 §:n mukaan julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa koskevan keskipitkän aikavälin tavoitteen asettaminen kuuluisi valtioneuvoston yleisistunnon toimivaltaan. Tämä vastaisi nykytilaa sikäli, että nykyisin valtioneuvosto asettaa keskipitkän aikavälin tavoitteen Suomen vakausohjelman yhteydessä. Säännös ei kuitenkaan rajoittaisi valtioneuvoston yleisistunnon toimivaltaa asettaa keskipitkän aikavälin tavoite vaihtoehtoisesti jossakin muussa yhteydessä. Asiassa olisi kuitenkin otettava huomioon vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevässä osiossa määritellyt tavoitteen asettamista koskevat aikataulut.

Pykälän mukaan valtioneuvosto asettaisi keskipitkän aikavälin tavoitteen talousunionin vahvistamista koskevan sopimuksen mukaisesti. Tavoite tulisi siten asettaa sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen pääsäännön (alaraja -0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta) ja d alakohdan mukaisen poikkeussäännön (alaraja -1,0 prosenttia bruttokansantuotteesta) asettamissa rajoissa. Suomi ei nykyisin täytä d alakohdan soveltamisedellytyksiä, koska Suomen pitkän aikavälin kestävyysriskit ovat vähäistä suuremmat. Suomen nykyisissä olosuhteissa keskipitkän aikavälin tavoitteen alaraja olisi siten -0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta.

3 §. *Korjausmekanismi.* Lain 3 §:ssä säädetty korjausmekanismi olisi kolmivaiheinen. Pykälän 1 momentti koskisi valtioneuvoston omaaloitteisia ja vapaaehtoisia ennakkoivia korjaustoimenpiteitä, kun taas pykälän 2 ja 3 momentissa olisi kysymys valtioneuvoston velvollisuuksista, jotka olisivat seurausta Euroopan unionin neuvoston monenvälisessä valvonnassa tehdyistä Suomelle kielteisistä päätöksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto ryhtyisi tarpeellisiksi katsomiinsa julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä korjaaviin toimiin, jos se arvioisi, että julkisen talouden rakenteellisessa rahoitusasemassa on keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamista vaarantava merkittävä poikkeama. Valtioneuvoston arvio perustuisi valtioneuvoston tekemään julkisen talouden tilaa koskevaan kansalliseen seurantaan ja kokonaisarviointiin tai Euroopan unionin neuvoston Suomen vakausohjelmasta antamaan lausuntoon. Sinänsä pykälän 1 momentti ei velvoittaisi valtioneuvostoa ryhtymään toimenpiteisiin, mutta se korostaisi valtioneuvoston velvollisuutta ja omaaloitteisuutta tasapainoisen ja kestävä julkisen talouden hoitamisessa.

Valtioneuvosto voi suorittaa 1 momentissa tarkoitettua julkisen talouden tilan seurantaa ja kokonaisarviointia monissa eri yhteyksissä. Kyse voi olla säännönmukaisesti toistuvista prosesseista tai tilanteen edellyttämistä kokoontumisista. Ensin mainittuja ovat muun muassa päätökset valtioneuvoston kehyksistä, valtion talous- ja lisätalousarviosta sekä Suomen vakausohjelmasta. Näissä tai muissa yhteyksissä tehtävään julkisen talouden seurantaan liittyvä valtioneuvoston sisäinen valmistelu tapahtuu vakiintuneissa tai vapaamuotoisissa poliittisissa tai lakisäätöissä valmisteluelimissä (mm. hallituksen iltakoulu, hallituksen neuvottelut, hallituspuolueiden puheenjohtajien kokoukset sekä valtioneuvoston ministerivaliokunnat).

Pykälän 2 momentti koskisi tilannetta, jossa komissio olisi ensinnäkin antanut Suomelle vakaus- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion 6 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisen varoituksen keskipitkän aikavälin tavoitetta koskevasta merkittävästä poikkeamasta, minkä lisäksi neuvosto olisi saman artiklan 2 kohdan toisen alakohdan

nojalla antanut Suomelle suosituksen tarvittaviksi toimiksi. Suomella olisi tällöin neuvoston erikseen päättämä, enintään viiden kuukauden määräaika toteuttaa toimia merkittävän poikkeaman korjaamiseksi. Valtioneuvoston tulisi tällöin harkita, tulisiko eduskunnalle antaa korjaavista toimista perustuslain 44 §:ssä säädetty selonteko. Jos selonteton antamiseen päädyttäisiin, sen tulisi sisältää ainakin valtioneuvoston arvio rakenteellisen rahoitusaseman poikkeaman määrästä verrattuna 2 §:n nojalla asetettuun keskipitkän aikavälin tavoitteeseen tai siihen johtavaan sopeuttamisuraan sekä selostus tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä, joilla poikkeama korjataan viimeistään seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä.

Pykälän 3 momentti koskisi tilannetta, jossa neuvosto olisi 2 momentissa mainitun enintään viiden kuukauden määräajan jälkeen todennut, että Suomi ei ole toteuttanut tuloksellisia toimia rakenteellisen rahoitusasemansa korjaamiseksi. Valtioneuvoston tulisi tällöin antaa eduskunnalle perustuslain 44 §:ssä säädetty tiedonanto korjaavista toimenpiteistä. Tiedonannon vähimmäisisältö olisi sama mitä pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisesta selonteosta. Tiedonanto tulisi antaa ilman aiheetonta viivytystä, mikä pääsääntöisesti tarkoittaisi tiedonannon antamista muutaman viikon kuluessa.

Valtioneuvoston velvollisuus tiedonannon antamiseen olisi talousunionin vahvistamista koskevan sopimuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu muu tapa, jolla keskipitkän aikavälin tavoitteen noudattaminen taattaisiin tosiasiallisesti. Valtioneuvoston tiedonantoa koskevassa sääntelyssä olisi otettu huomioon korjausmekanismien periaatteita koskevan komission tiedonannon kohdat 1-4. Viime kädessä valtioneuvoston tiedonantoa koskevalla sääntelyllä taattaisiin ”muulla tavoin” keskipitkän aikavälin tavoitteiden noudattaminen (kohta 1). Tiedonantoa koskeva sääntely olisi luonteeltaan neuvostossa vireillä olevan Suomea koskevan valvonta-asian kansallinen osio, minkä vuoksi sääntely olisi yhdenmukainen EU:n valvontakehyksen kanssa (kohta 2). Tiedonannon antaminen eli korjausmekanismien käynnistyminen olisi myös kytketty tarkoin määriteltyihin edellytyksiin (kohta 3), minkä lisäksi tiedonannon

mukaisten toimenpiteiden pitäisi johtaa keskipitkän aikavälin tavoitetta koskevan merkittävän poikkeaman korjaamiseen määräajassa (kohta 4). Komission tiedonannon kohdan 5 periaatteet eivät sisältyisi lakiin, koska ne ovat osin harkinnanvaraisia ja koska Suomessa ei ole voimassa julkisen talouden osa-alueita koskevia säännöksiä, jotka tulisivat otettavaksi huomioon kohdistettaessa korjaustoimenpiteitä julkisen talouden sisällä.

4 §. Poikkeukselliset olosuhteet. Lain 4 §:n mukaan valtioneuvosto voisi pidättäytyä 3 §:n nojalla toteuttavista rakenteellista rahoitusasemaa korjaavista toimenpiteistä, jos Euroopan unionin neuvosto olisi Suomea koskien nimenomaisesti todennut, että Suomessa vallitsee talousunionin vahvistamista koskevassa sopimuksessa tarkoitettu poikkeuksellinen olosuhde. Kytkemällä poikkeuksellisten olosuhteiden vallitsemista koskeva määrittely neuvoston kannanottoon vältettäisiin kulloistenkin olosuhteiden tulkintaan mahdollisesti liittyvät kansalliset erimielisyydet. Säännösehdotuksen ilmaisulla ”neuvosto on nimenomaisesti todennut” korostettaisiin vastaavasti sitä, että myös neuvoston asiaa koskevan kannan tulisi olla yksiselitteinen. Talousunionin vahvistamista koskevassa sopimuksessa mainitut poikkeuksellisten olosuhteiden määritelmät vastaavat vakaus- ja kasvusopimusta.

5 §. Toimenpiteet poikkeuksellisten olosuhteiden päätyttyä. Lain 5 §:n mukaan myös poikkeuksellisten olosuhteiden lakkaaminen kytkettäisiin neuvoston Suomea koskevaan nimenomaiseen kannanottoon. Peruste tälle olisi sama kuin 4 §:ssä.

Kun poikkeukselliset olosuhteet olisivat lakanneet, valtioneuvoston tulisi päättää toimenpiteistä, joilla julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa suhteessa markkinahintaiseen bruttokansantuotteeseen parannettaisiin vähintään 0,5 prosenttiyksikköä. Säännös yhdessä 4 §:n kanssa vastaisi komission tiedonannon kohtaa 6.

Valtiontalouden tarkastusvirasto antaisi lausuntonsa edellä mainittujen toimenpiteiden riittävydestä. Säännös olisi osa komission tiedonannon kohdassa 7 tarkoitettua valvontatehtävää. Tarkastusviraston lausunnossa arvioitaisiin erityisesti sitä, parantavat-

ko esitetyt toimenpiteet rakenteellista rahoitusasemaa. Jos tarkastusviraston lausunto olisi tältä tai muilta osin valtioneuvostolle kielteinen, valtioneuvosto voisi, jos se olisi eri mieltä tarkastusviraston kanssa eikä aikoi ottaa tarkastusviraston lausuntoa huomioon, antaa asiaa koskevan julkisen kannanoton lain 7 §:n 2 momentin mukaisesti.

6 §. *Asetuksenantovaltuus.* Lain 6 § sisältäisi budjettikehysdirektiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavan asetuksenantovaltuuden. Pykälän mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää (1) valtioneuvoston tekemässä julkisen talouden monivuotisessa suunnittelussa käytettävien julkisen talouden ja sen alasektoreiden tuloja, menoja, alijäämää, velkaa ja muita vastaavia seikkoja koskevien finanssipoliittisten tavoitteiden asettamisesta, (2) tavoitteiden asettamisessa ja niiden saavuttamisen arvioinnissa käytettävistä ennuste-, tilasto- ja muista tiedoista sekä (3) tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellisten valtioneuvoston toimenpiteiden suunnittelusta. Asetuksella säädettävillä tavoitteilla sekä tavoitteiden asettamisessa ja niiden saavuttamisen arvioinnissa käytettävillä tiedoilla tarkoitettaisiin erityisesti budjettikehysdirektiivin 9 artiklan 2 kohdassa mainittuja tavoitteita, ennusteita, kuvauksia ja arviointeja sekä direktiivin 10, 11 ja 14 artiklassa mainittuja perustelu- ja esittämisvelvollisuuksia niistä seikoista, joita julkisen talouden monivuotiseen kehukseen on sisällytettävä. Asetuksella säädettäviä asioita sekä direktiivin suhdetta valtiosopimukseen on käsitelty tarkemmin edellä yleisperustelujakson 2.2 budjettikehysdirektiiviä koskevassa kohdassa.

Käytännössä valtioneuvoston asetuksella säädettävä julkisen talouden monivuotinen kehys olisi valtioneuvoston omassa julkisen talouden monivuotisessa suunnittelussa käytettävä asiakirja tai jo olemassa olevan asiakirjan, kuten valtionalouden kehyspäätöksen tai vuosittaisen vakausohjelman, osio. Valtionalouden tarkastusvirasto valvoisi lain 7 §:n 1 momentin nojalla, onko kehys laadittu asianmukaisesti. Tarkastusvirasto voisi ottaa kantaa myös siihen, onko asetuksen nojalla asetettuja tavoitteita tosiasiallisesti noudatettu.

Asetuksenantovaltuuden nojalla asetettavilla tavoitteilla ja tavoitteiden seurannalla ei

olisi oikeudellista merkitystä muiden julkiseen talouteen kuuluvien oikeushenkilöiden kannalta. Tällaista merkitystä ei olisi myöskään asetuksenantovaltuuden loppuosalla, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellisten valtioneuvoston toimenpiteiden suunnittelusta. Kysymys saattaisi olla esimerkiksi velvollisuudesta laatia julkisen talouden sopeuttamiseen tähtäävä suunnitelma tietyssä määräajassa. Asetuksella voitaisiin siten säätää eräänlaisista alemman tason korjausmekanismeista, jotka käynnistyisivät muiden numeeristen tavoitteiden kuin rakenteellista rahoitusasemaa koskevan keskipitkän aikavälin tavoitteen perusteella. Asetuksen nojalla tehtäväksi tulevilla suunnitelmilla tai muilla toimenpiteillä olisi merkitystä julkiseen sektoriin kuuluvien muiden oikeushenkilöiden kannalta vasta, jos esimerkiksi edellä mainittu sopeuttamisohjelma johtaisi kyseisiä oikeushenkilöitä koskevien hallitusten esitysten antamiseen. Toimivallasta valmistella asetuksessa todetut toimenpiteet säädettäisiin tarpeen mukaan valtioneuvoston ohjesäännössä.

7 §. *Lain noudattamisen valvonta.* Pykälän 1 momentin mukaan lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista valvoisi Valtionalouden tarkastusvirasto. Tarkastusvirasto valvoisi muun muassa, onko julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa koskeva keskipitkän aikavälin tavoite asetettu (2 §), onko valtioneuvosto antanut eduskunnalle tiedonannon lain sitä edellyttäessä (3 §:n 3 momentti), ovatko tiedonannon sisältämät toimenpiteet luonteeltaan aidosti rakenteellista rahoitusasemaa parantavia (3 §:n 3 momentti) sekä onko valtioneuvosto noudattanut velvollisuuttaan päättää rakenteellista rahoitusasemaa parantavista toimenpiteistä sen jälkeen, kun poikkeukselliset olosuhteet ovat päättyneet (5 §). Lisäksi tarkastusvirasto valvoisi, onko valtioneuvosto asettanut valtioneuvoston asetuksen nojalla asetettavaksi tulevat muut finanssipoliittiset tavoitteet sekä onko valtioneuvosto muutoinkin laatinut asianmukaisesti asetuksen nojalla tarkemmin säädettävän julkisen talouden monivuotisen suunnitelman, jota budjettikehysdirektiivissä kutsutaan julkisen talouden monivuotiseksi kehukseksi (6 §). Lisäksi tarkastusvirasto

voisi ottaa kantaa, onko julkista taloutta hoidettu laissa säädetyn keskipitkän aikavälin tavoitteen ja asetuksen nojalla asetettavien muiden finanssipoliittisten tavoitteiden mukaisesti. Näitä seikkoja koskevalla tarkastusviraston julkisella kannanotto-oikeudella olisi tärkeä tehostava merkitys valtiosopimuksen edellyttämien budjettikurisääntöjen noudattamisen takaamisessa sopimuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

Pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan Valtiontalouden tarkastusvirasto ilmoittaisi tarkastushavaintojen perusteella tekemänsä johtopäätökset valtioneuvostolle. Ilmoittaminen voisi tapahtua toimittamalla valtioneuvostolle joko asiaa koskeva tarkastuskertomus, jossa tarkastusviraston johtopäätökset olisi selkeästi yksilöity, tai tarkastuskertomuksesta erillinen ilmoitus.

Momentin toisen virkkeen mukaan valtioneuvoston tulisi tarvittaessa antaa tarkastusviraston johtopäätöksiä koskeva julkinen kannanotto. Säännöksen tarkoituksena olisi osaltaan toteuttaa komission tiedonannon 7 kohdassa mainittua periaatetta, jonka mukaan sopimuspuolen tulee joko noudattaa valvontaelimen kannanottoja tai selittää julkisesti, miksi niitä ei noudateta. Lain mukaan julkisen kannanoton antaminen jäisi kuitenkin valtioneuvoston harkintaan. Jos kyse olisi tilanteesta, jossa tarkastusvirasto katsoisi, että tätä lakia ei ole noudatettu, tarkastusviraston kanta nousisi todennäköisesti esiin eduskunnassa tarkastusviraston tarkastuskertomuksen käsittelyn yhteydessä. Tämä johtaisi todennäköisesti myös asiaa koskevan valtioneuvoston käsityksen ilmaisemiseen. Valtioneuvoston käsitys saattaisi tulla annettavaksi eduskunnalle tai sen valiokunnalle erikseen tai se saattaisi sisältyä esimerkiksi perustuslain 46 §:ssä säädettyyn kertomukseen (valtion tilinpäätöskertomus), jossa hallitus kertoo muun muassa niistä toimenpiteistä, joihin se on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt. Nämä jo olemassa olevat valtiosääntöiset menettelyt takaisivat komission tiedonannon kohdassa 7 tarkoitetun periaatteen riittävän toteutumisen myös silloin, jos valtioneuvosto ei oma-aloitteisesti julkaisisi sille kielteisiä johtopäätöksiä koskevaa kannanottoa.

Pykälän 2 momentin säännökset eivät vaikuttaisi asiakirjojen julkisuutta koskevaan

sääntelyyn. Käytännössä tarkastusviraston valvonnan kohteena olevat edellä mainitut seikat sekä niitä koskevat tarkastushavainnot ja johtopäätökset olisivat todennäköisesti lähes aina julkisia sen jälkeen, kun asianomainen tarkastuskertomus on valmistunut. Tarkastushavaintojen julkisuus olisi käytännössä myös edellytys sille, että valtioneuvosto ylipäätään voisi antaa asiaa koskevan julkisen kannanoton.

Pykälän 1 ja 2 momentin säännöksillä ei olisi vaikutusta Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastustoiminnassa sovellettaviin säännöksiin, joita sisältyy perustuslain 90 §:n 2 ja 3 momentin lisäksi valtiontalouden tarkastusvirastosta annettuun lakiin (676/2000) ja sen nojalla annettuihin määräyksiin.

8 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan ja sopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatettavaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti, kun sopimus tulee voimaan. Budjettikehysdirektiivin täytäntöönpanoon liittyvä lain 6 § ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013.

2.2 Laki valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Asema ja tehtävät. Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävistä säädetään tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 1 §:ssä. Jotta tarkastusviraston tehtävät ilmenisivät mahdollisimman kattavasti suoraan tarkastusvirastoa koskevasta laista, pykälään lisätäisiin uusi 4 momentti, jonka mukaan tarkastusvirasto hoitaa sille 1. lakiehdotuksessa säädettäväksi ehdotetut tehtävät.

3 Voimaantulo

Allekirjoittajien on ratifioitava sopimus talousunionin vahvistamisesta valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti ja talletettava ratifioimiskirjansa Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristöön. Sopimus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013 lukien edellyttäen, että kaksitoista euroalueeseen kuuluvaa sopimuspuolta on tuolloin talletta-

nut ratifioimiskirjansa. Muussa tapauksessa sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona kahdestoista euroalueeseen kuuluva sopimuspuoli tallettaa ratifioimiskirjansa. Sopimuksen on esityksen antohetkeen mennessä ratifioinut Espanja, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Portugal, Saksa, Slovenia ja Tanska.

Sopimuksen voimaansaattamislaki ehdotetaan tulevaksi voimaan budjettikehysdirektiivin kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvää 6 §:ää lukuun ottamatta valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti, kun sopimus tulee voimaan. Lain 6 §:n ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013. Valtiontalouden tarkastusvirastoa koskevan lain muutos ehdotetaan tulevaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti, kun sopimus tulee voimaan.

Sopimuksen voimaansaattaminen ei edellytä Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumusta. Sopimus ei sisällä julkisen talouden yksittäisiin yksiköihin kohdistuvia velvollisuuksia.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaisesti eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan suostumuksen. Muusta syystä eduskunnan hyväksymistä edellyttäviä määräyksiä ovat muun muassa eduskunnan budjettivaltaa sitovat kansainväliset velvoitteet (esimerkiksi PeVL 45/2000 vp). Tällaisina velvoitteina on käytännössä pidetty lähinnä sellaisia määräyksiä, joissa valtiolle aiheutuu välittömiä menoja. Eduskunnan suostumus on tarpeen, jos sopimus aiheuttaa Suomelle sellaisia huomattavia toistuvia kustannuksia tai kertamenoja, joita

ei voida kattaa valtion talousarvioon jo sisältyvillä määrärahoilla tai valtuuksilla.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan sopimusmääräys luetaan lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoituksesta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla säädetyt säännöksen kanssa (PeVL 11 ja 12/2000 vp).

Sopimuksen 3 artiklassa määrätään sopimuspuolia sitovista finanssipolitiikan säännöistä ja niiden noudattamista koskevasta korjausmekanismista. Niistä tulee säätää sopimuspuolen kansallisessa lainsäädännössä sitovilla ja luonteeltaan pysyvillä, mieluiten perustuslain tasoilla säännöksillä, tai takaamalla muulla tavoin, että niitä noudatetaan kansallisten talousarviomenettelyjen kaikissa vaiheissa. Korjausmekanismeissa on kuitenkin kunnioitettava täysin kansallisten parlamenttien valtaoikeuksia. Määräykset ovat merkityksellisiä eduskunnan budjettivallan kannalta, koska sopimuksen edellyttämän tasapainoisen julkisen talouden saavuttaminen edellyttää tarvittaessa eduskunnan lainsäädäntö- ja budjettivallan kautta tapahtuvaa vaikuttamista julkiseen talouteen ja koska eduskunnan budjettivallan alainen valtiontalous muodostaa merkittävän osan julkisesta taloudesta. Määräykset ovat samasta syystä sekä niiden sisältämästä sääntelyvelvoitteesta johtuen merkityksellisiä myös perustuslain täysivaltaisuussäätelyn kannalta ja kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 4 artikla koskee velvollisuutta vähentää julkisen talouden velkaa, kun velka ylittää 60 prosenttia bruttokansantuotteesta. Määräys sitoo eduskunnan budjettivaltaa ja on myös merkityksellinen täysivaltaisuuden kannalta.

Sopimuksen 5 artiklan 1 kohta koskee velvollisuutta laatia budjetti- ja talouskump-

panuushjelma tilanteessa, jossa maa on liiallisen alijäämän menettelyn kohteena. Ohjelman sisältämät rakenneuudistukset on otettava käyttöön ja toteutettava. Määräykset ovat merkityksellisiä perustuslain täysivaltaisuussäätelyn kannalta ja kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 7 artiklassa määrätään menettelystä, jonka mukaan euromaat sitoutuvat tukemaan Euroopan komission alijäämämenettelyssä tekemiä ehdotuksia tai suosituksia. Velvoitetta ei sovelleta, jos euromaiden määränemmistö vastustaa ehdotettua päätöstä tai suositusta. Tällainen käännetyn määränemmistöpäätöksenteon käyttöalan laajentamista koskeva määräys on merkityksellinen perustuslain täysivaltaisuussäätelyn kannalta ja kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 8 artiklan 1 ja 2 kohta koskee komission raportointivelvollisuutta ja Euroopan unionin tuomioistuimelle annettavia sopimuksen täytäntöönpanon valvontaan liittyviä tehtäviä. Unionin tuomioistuimella olisi toimivalta ratkaista, onko sopimuspuoli sisällyttänyt sopimuksen velvoitteet kansalliseen lainsäädäntöönsä asianmukaisesti. Tuomioistuin voisi myös tuomita kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon, jos sen aiempaa langettavaa tuomiota ei olisi noudatettu määräajassa. Sopimuksen 8 artikla muodostaa sopimuspuolten kesken välityssopimuksen SEUT 273 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Määräyksissä on kysymys uudesta pakollisesta ja sitovasta riidanratkaisumekanismista. Koska sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, voi riidan ratkaisu Euroopan unionin tuomioistuimessa vaikuttaa siihen, miten Suomessa laintasoisena säänneltyä asiaa koskevaa määräystä on sovellettava. Tällaisissa tapauksissa riitojen ratkaisemista koskeva määräys kuuluu lainsäädännön alaan (PeVL 31/2001 vp).

Eduskunnan suostumus sopimuksen hyväksymiselle on edellä mainituilla perusteilla tarpeen.

4.2 Käsittelyjärjestys

Sopimuksen käsittelyjärjestys

Arvioinnin lähtökohdat. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt sopimusluonnoksen suh-

detta perustuslakiin 20 päivänä tammikuuta 2012 antamassaan lausunnossa PeVL 24/2011 vp. Sopimuksen neuvottelut olivat tuolloin vielä kesken ja sopimusmääräykset olivat vielä jossain määrin tarkentumattomia. Valiokunta esitti sen vuoksi lähinnä alustavia näkökohtia eikä voinut tehdä lopullisia kannanottoja sopimuksen suhteesta perustuslakiin. Valtioneuvosto toimitti valiokunnalle sen pyytämät lisäselvitykset E-jatkokirjeellä 26 päivänä tammikuuta 2012.

Talunionin vahvistamista koskeva sopimus kytkeytyy valiokunnan mukaan sisällöltään kiinteästi EU:n lainsäädäntöön ja EU:n toimielimiin ja rinnastuu sisällöltään ja vaikutuksiltaan unioniasioihin (PeVL 24/2011 vp, s. 2/I). Sopimuksen läheiselle yhteydelle Euroopan unioniin on annettava merkitystä myös arvioitaessa sopimuksen kansallista käsittelyjärjestystä. Perustuslain 1 §:n 1 momentin mukaan Suomi on täysivaltainen tasavalta. Pykälän 3 momentin mukaan Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittämiseksi. Momentti sisältää myös nimenomaisen maininnan siitä, että Suomi on Euroopan unionin jäsen. Unionin jäsenyys on otettava perustuslain tulkinnan lähtökohdaksi erityisesti tulkittaessa Suomen täysivaltaisuutta koskevia perustuslain säännöksiä (HE 60/2010 vp, PeVL 9/2006 vp ja PeVM 9/2010 vp).

Perustuslain täysivaltaisuussäännösten tulkitseminen siitä lähtökohdasta, että Suomi on Euroopan unionin jäsen, tarkoittaa valiokunnan mukaan sen seikan huomioon ottamista, että jäsenyys on merkinnyt nimenomaan täysivaltaisuuden rajoituksia julkisen vallan eri lohkoilla. Unionin tehtäväkentän vähäinen, esimerkiksi tarkistusluonteinen kehittäminen unionilla jo olevien toimivaltuuksien pohjalta saattaa tapauksesta riippuen olla sopusoinnussa perustuslain täysivaltaisuussäätelyn kanssa. Unionin sisäisen toiminnan tavanomaisena pidettävä kehittäminen institutionaalisella tasolla puolestaan on yleensä merkityksentöntä täysivaltaisuuden kannalta (PeVL 7/2003 vp, PeVL 9/2006 vp ja PeVL 36/2006 vp).

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan kansainvälisen velvoitteen hyväksymisestä

päätetään äänen enemmistöllä. Jos ehdotus velvoitteen hyväksymisestä koskee Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, se on kuitenkin hyväksyttävä määränemmistö päätöksellä. Vuonna 2012 perustuslakiin sisällytetyn säännöksen tarkoituksena on kirjata perustuslakiin 1 §:n tarkoittaman täysivaltaisuuden rajoitusten tulkintakäytäntö, jossa tehdään ero täysivaltaisuuden kannalta merkittävän ja muun toimivallan siirron välillä. Valiokunta on toimivallan siirron merkittävyyttä täysivaltaisuuden kannalta arvioidessaan kiinnittänyt huomiota toimivallan siirron asialliseen rajattuisuuteen ja soveltamisalaan (PeVL 38/2001 vp ja PeVL 51/2001 vp) sekä sopimusmääräysten luonteeseen, tarkoitukseen ja aineelliseen merkitykseen yleisemminkin (PeVL 61/2002 vp, PeVL 7/2003 vp, PeVL 6/2004 vp ja PeVL 19/2010 vp). Kansainväliset velvoitteet, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa valtioiden kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähän vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, eivät ole sellaisinaan merkittäviä perustuslain 1 §:n 1 momentin kannalta (PeVL 13/2012 vp).

Keskipitkän aikavälin tavoitteen asettamista koskevat velvoitteet. Sopimuksen sisältämän finanssipoliittisen säännön eli keskipitkän aikavälin tavoitteen asettamisesta säädetään sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan a–d alakohdissa. Näiden määräysten osalta tulee arvioitavaksi, rajoittavatko ne eduskunnan budjettivaltaa niin merkittävästi, että se johtaisi vaikeutettuun käsittelyjärjestykseen (ks. PeVL 13/2012 vp, s 3-4). Perustuslakivaliokunnan sopimusluonnoksesta antaman lausunnon mukaan on tulkinnanvaraista, sisältäkö sopimusluonnos näiltä osin jäsenvaltioille unionin perussopimuksissa määriteltyihin velvoitteisiin nähden sellaisia merkittäviä uusia velvoitteita, joita ei olisi jo hyväksytty perussopimusten voimaansaattamisen yhteydessä (PeVL 24/2011 vp).

Sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan a–d alakohtien finanssipoliittiset säännöt vastaavat voimassa olevaa vakausta- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevää osiota sillä erotuksella, että vakausta- ja kasvusopimuksen mukaan jäsenvaltion rakenteelliselle rahoitusasemalle

asetettavan keskipitkän aikavälin tavoitteen ehdoton alaraja on -1,0 prosenttia bruttokansantuotteesta, kun taas talousunionin vahvistamista koskevan sopimuksen mukaan keskipitkän aikavälin tavoitteen ehdoton alaraja on lähtökohtaisesti vain -0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tavoite saa kuitenkin myös talousunionin vahvistamista koskevan sopimuksen mukaan olla enintään -1,0 prosenttia bruttokansantuotteesta, jos sopimuspuolen julkisen velan määrä suhteessa bruttokansantuotteeseen jää merkittävästi alle 60 prosentin ja jos julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyteen kohdistuvat riskit ovat vähäiset. Kuten edellä asianomaisten sopimusmääräysten käsittelyn yhteydessä on todettu, nämä sopimusmääräykset ovat osin vakausta- ja kasvusopimusta tiukemmat, koska sopimusmääräykset eivät salli tavoitearvoa -0,5 heikomman tavoitearvon asettamista kaikissa niissä tilanteissa, joissa se vakausta- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion ja sen soveltamiseen liittyvien käytännesääntöjen mukaan olisi mahdollista.

Sopimusmääräykset eivät kuitenkaan merkitse merkittävää muutosta Suomea jo nyt sitovien vakausta- ja kasvusopimuksen velvoitteisiin nähden. Sopimuksen aiheuttamalla muutoksella ei myöskään ole Suomen kannalta tosiasiallista merkitystä, koska vakausta- ja kasvusopimuksen ennalta ehkäisevän osion 2 a artiklan 1 kohdan mukaan keskipitkän aikavälin tavoite tulee asettaa siten, että sillä voidaan varmistaa julkisen talouden kestävyys tai nopea eteneminen sitä kohti, minkä lisäksi on voitava luoda finanssipoliittista liikkumavaraa erityisesti julkiset investoinnit huomioon ottaen. Tämä jo voimassa oleva EU-oikeudellinen sääntely merkitsee Suomen ikärakenteen kehitys huomioon ottaen, ettei keskipitkän aikavälin tavoitetta tule asettaa talousunionin vahvistamista koskevan sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdan pääsääntöä (-0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta) heikommaksi. Vakausta- ja kasvusopimuksen tarkistuksen yhteydessä 4 päivänä helmikuuta 2010 asetettu Suomen nykyinen keskipitkän aikavälin tavoite on 0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan a–d alakohtien määräykset eivät näin ollen ole on-

gelmallisia perustuslain täysivaltaisuussääntelyn kannalta.

Korjausmekanismi. Sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan sopimuspuolten on toteutettava toimenpiteitä erityisellä automaattisesti käynnistyvällä korjausmekanismilla, jos keskipitkän aikavälin tavoitteesta havaitaan merkittäviä poikkeamia.

SEUT 126 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on vältettävä liiallisia julkistalouden alijäämiä. Artiklassa määrätään myös toimenpiteistä, joihin neuvosto voi ryhtyä sellaisia jäsenvaltioita vastaan, joilla on liiallinen julkistalouden alijäämä. Pöytäkirjassa 12 määrätään jäsenvaltioiden velvollisuudesta vastata pöytäkirjan menettelyn mukaisesti siinä tarkoitetuista julkisen hallinnon alijäämistä. Pöytäkirjan mukaan jäsenvaltiot varmistavat, että kansalliset menettelyt talousarvion alalla mahdollistavat sen, että ne voivat täyttää niille perussopimuksista tällä alalla johtuvat velvollisuudet. Unionin oikeuteen ei näin ollen sisälly määräyksiä erillisestä korjausmekanismista. Unionin oikeuteen sisältyvät alijäämän välttämistä ja korjaamista koskevat velvoitteet huomioon ottaen 1 kohdan e alakohdan määräysten ei voida kuitenkaan katsoa asettavan Suomelle sellaisia merkittäviä uusia velvoitteita, jotka olisivat ongelmallisia perustuslain täysivaltaisuussääntösten kannalta.

Julkisen talouden tasapainoa koskevien velvoitteiden täytäntöönpano. Sopimuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaan artiklan 1 kohdan säännöistä tulee säätää sopimuspuolen kansallisessa lainsäädännössä sitovilla ja luonteeltaan pysyvillä, mieluiten perustuslain tasoilla säännöksillä, tai takaamalla muulla tavoin, että niitä noudatetaan täysimääräisesti ja että niihin pitäydytään täysin kansallisten talousarviomenettelyiden kaikissa vaiheissa. Lisäksi sopimuspuolten on otettava käyttöön kansallisella tasolla 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa säädetty automaattinen korjausmekanismi komission ehdottamien yhteisten periaatteiden pohjalta. Korjausmekanismissa on kuitenkin kunnioitettava täysin kansallisten parlamenttien valtaoikeuksia.

Perustuslakivaliokunnan mukaan se, että tavallisen lain sääntelytaso näytti sopimusluonnoksen mukaan riittävän ja ettei korjausmekanismi saa rajoittaa eduskunnan toimi-

valtaa, rajasi sopimusluonnoksen ongelmallisuutta perustuslain kannalta (PeVL 24/2011 vp, s. 3). Korjausmekanismista säätäminen ei sopimuksen 3 artiklan 2 kohdan sanamuodon perusteella edellytä säännöksiä, jotka rajoittaisivat eduskunnan harkintavaltaa sen suhteen, minkälaisilla lainsäädäntö- ja talousarviopäätöksillä julkinen talous vakautetaan keskipitkän aikavälin mukaiseksi. Korjausmekanismia koskeva määräys ei näin ollen ole ongelmallinen perustuslain täysivaltaisuussääntelyn kannalta.

Unionin tuomioistuimen toimivalta. Sopimuksen 8 artiklan mukaan unionin tuomioistuimella on toimivalta ratkaista, onko osapuoli saattanut sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan määräykset osaksi kansallista lainsäädäntöään 3 artiklan 2 kohdan edellyttämällä tavalla.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä, kuten Lissabonin sopimusta koskeneessa lausunnossa (PeVL 13/2008 vp), merkittävänä toimivallan siirtana on pidetty esimerkiksi sitä, että pilarijaon poistumisen seurauksena unionin tuomioistuimen toimivalta laajeni kattamaan poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön rikosoikeuden alalla (SEUT 82–89 artiklat). Perustuslakivaliokunta piti tuomioistuimen toimivallan laajenemista tämän kaltaiselle, valtion täysivaltaisuuden kannalta verraten keskeiselle politiikka-alalle, sillä tavoin merkittävänä, että Lissabonin sopimus oli tämänkin vuoksi käsiteltävä vaikeutetussa järjestyksessä.

Lissabonin sopimuksessa tuomioistuimelle annettiin valtion täysivaltaisuuden kannalta keskeisellä politiikka-alalla täysin uutta ja huomattavan laajaa toimivaltaa koskien esimerkiksi rikosten ja seuraamusten määrittelyä sekä rikosten ehkäisemistä, paljastamista ja tutkintaa. Nyt käsillä on sen sijaan sopimus, jossa tuomioistuimen toimivalta koskee rajoitetusti sitä, onko osapuoli saattanut sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan määräykset julkisen talouden tasapainosäännöstä asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöä. Unionin tuomioistuin ei valvoisi sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamista eikä sopimuksen soveltamista edes 3 artiklan 1 kohdan osalta. Kysymyksessä olisi tarkasti rajatun velvoitteen täytäntöönpanon valvonta sekä rajattu ja varsin suppea toimivalta. Li-

säksi ehdot tuomiovallan luovuttamiselle on ennalta määritelty SEUT 273 artiklassa.

Kuten edellä on todettu, sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan määräykset vastaavat pääasiallisesti jo voimassa olevaa EULainsäädäntöä. Sopimus edellyttää näin ollen, että osaksi kansallista lainsäädäntöä saatetaan lähinnä sellaisia määräyksiä, jotka jo valtaosin ovat jäsenvaltioita velvoittavaa EULainsäädäntöä. Lisäksi unionin tuomioistuimella on jo toimivaltaa talouspolitiikan alalla. Tuomioistuimelle ei sopimuksessa myöskään uskottaisi toimivaltaa valvoa SEUT 126 artiklan soveltamista, mikä sanotun artiklan 10 kohdassa on nimenomaan poissuljettu. Tuomioistuin valvoisi käytännössä sopimuksen 3 artiklan 1 kohdasta johtuvan velvoitteen (julkisen talouden tasapainosääntö) sisällyttämistä sopimuspuolten kansalliseen lainsäädäntöön, millä puolestaan on läheinen yhteys SEUT 273 artiklassa määrättyin tavoin perussopimusten kohteeseen ja perussopimuksen nojalla annettuun budjettikurin tehostamista ja valvontaa koskevaan sekundäärilainsäädäntöön. Sopimuksen 8 artiklan 1 kohdassa ei näin ollen ole kyse perustuslaissa tarkoitettusta merkittävästä toimivallan siirrosta unionin tuomioistuimelle, minkä vuoksi sopimuksen hyväksyminen edellyttäisi määräenemmistö päätöstä.

Sopimuksen 8 artiklan 2 kohdan mukaan unionin tuomioistuin voisi määrätä taloudellisen seuraamuksen sellaiselle sopimuspuolelle, joka ei ole ryhtynyt riittäviin toimenpiteisiin unionin tuomioistuimen tuomion noudattamiseksi. Sopimuksen johdannossa viitataan siihen, että SEUT 260 artiklan perusteella unionin tuomioistuimella on jo toimivalta määrätä taloudellisia seuraamuksia jäsenvaltiolle, joka ei ole noudattanut tuomiota, jossa sen on todettu jättäneen täyttämättä sille perussopimusten tai unionin lainsäädännön mukaan kuuluvan velvollisuuden. Vaikka artikla ei ole suoraan sovellettavissa valtiosopimuksiin, asiasta voidaan sopia erikseen SEUT 273 artiklan mukaisella välityssopimuksella, kuten nyt on tehty sopimuksen 8 artiklan 3 kohdassa.

Taloudellisten seuraamusten määrääminen tuomion täytäntönnäpön laiminlyömisestä johdosta kuuluu unionin tuomioistuimen perustehtäviin, jotka Suomi on EU-jäsenyyden

myötä hyväksynyt. Lissabonin sopimuksella seuraamusten määräämistä koskevaa SEUT 260 artiklan menettelyä tehostettiin ja nopeutettiin. Tämä ei vaikuttanut Lissabonin sopimuksen kansalliseen käsittelyjärjestykseen. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota siihen, että valtiosopimusten velvoitteiden rikkomisesta voidaan varsin yleisesti määrätä sopimusvaltioille erilaisia seuraamuksia.

Näillä perusteilla 8 artiklan 2 kohdassa ei ole kyse valtion täysivaltaisuuden kannalta merkittävästä toimivallan siirrosta, ottaen huomioon etenkin sen, että unionin tuomioistuimella on jo mahdollisuus taloudellisten seuraamusten määräämiseen sopimuksen alalla annettujen tuomioiden noudattamisen laiminlyönnin johdosta.

Muut täysivaltaisuuden kannalta merkittävät sopimusmääräykset. Sopimuksen liiallista velkaa koskevan 4 artiklan, budjetti- ja talouskumppanuusohjelmaa koskevan 5 artiklan ja päätöksentekoa alijäämämenettelyssä käsittelevän 7 artiklan määräykset eivät ole sillä tavoin täysivaltaisuuden kannalta merkittäviä, että niiden hyväksymisestä olisi päätettävä määräenemmistöllä.

Voimaansaattamislain käsittelyjärjestys

Voimaansaattamislakiehdotus on niin sanottu sekamuotoinen voimaansaattamislaki, jossa on blankettimuotoisen voimaansaattamissäännöksen (1 §) lisäksi sopimuksen ja budjettikehysdirektiivin täytäntönnäpön vuoksi tarvittavia säännöksiä (3-7 §).

Perustuslain 95 §:n 2 momentin mukaan lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta käsitellään tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Jos ehdotus kuitenkin koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista taikka Suomen täysivaltaisuuden kannalta merkittävää toimivallan siirtoa Euroopan unionille, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle toimielimelle, eduskunnan on se hyväksyttävä sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan 95 §:n 2 momentin mukainen vaikeutettu käsittelyjärjestys on käytettävissä vain jos voimaansaattamislakiehdotuksen

säännöksissä on kyse sopimuksesta suoraan seuraavista velvoitteista. Muussa tapauksessa lakiehdotuksen käsittelyjärjestystä arvioidaan perustuslain 73 §:n mukaan (PeVL 45/2000 vp, s. 6/I).

Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävät. Voimaansaattamislakiehdotuksen 7 § sisältää säännökset lain noudattamisen valvonnasta. Perustuslain 90 §:n 2 momentin mukaan Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä on valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen tarkastaminen. Tarkastusviraston tehtävistä säädetään tarkemmin lailla. Käytännössä tarkastusvirastolle on katsottu voitavan antaa myös muita kuin pelkästään perustuslain sanamuotoon rajautuvia tehtäviä. Mietinnössään PeVM 2/2009 vp perustuslakivaliokunta on katsonut, että tarkastusvirastolle voidaan perustuslain estämättä antaa ehdokkaan vaalirahoitusta koskevan ilmoitusvelvollisuuden valvonta, koska ilmoitusten valvonnalla on perustuslain 90 §:n 2 momentin sääntely huomioon ottaen riittävä kytkentä eri valtioelinten toimintaan.

Voimaansaattamislakiehdotuksen 7 §:n mukaan Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoisi osana valtiontalouden hoidon tarkastamista voimaansaattamislain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista. Käytännössä tarkastusvirasto valvoisi esimerkiksi sitä, onko julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa koskeva keskipitkän aikavälin tavoite ja valtioneuvoston asetuksen nojalla asetettavat muut finanssipoliittiset tavoitteet asetettu, onko valtioneuvosto antanut tiedonannon lain sitä edellyttäessä, ovatko tiedonannon sisältämät toimenpiteet luonteeltaan aidosti rakenteellista rahoitusasemaa parantavia ja onko valtioneuvosto poikkeusolojen päätyttyä noudattanut velvollisuuttaan päättää toimenpiteistä, joilla julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa parannetaan vähintään 0,5 prosenttiyksikköä bruttokansantuotteesta. Ehdotetut valvontatehtävät eivät ulotu kuntien ja kuntayhtymien, sosiaaliturvarahastojen, työeläkeyhtiöiden tai muiden julkiseen sektoriin kuuluvien yksittäisten oikeushenkilöiden toimintaan ja talouteen. Vaikka ehdotetuissa tehtävissä ei ole kysymys pelkästään perustuslain 90 §:n 2 momentissa tarkoitettusta valtion taloudenhoidon ja valtion talousarvion noudattamisen val-

vonnasta, on ehdotetuilla tehtävillä niin kiinteä yhteys myös pelkän valtiontalouden hoitamiseen, että tehtävä voidaan valtioneuvoston käsityksen mukaan antaa Valtiontalouden tarkastusvirastolle perustuslain estämättä.

Valtioneuvoston tiedonanto. Voimaansaattamislakiehdotuksen 3 §:n 3 momentti sisältää säännöksen valtioneuvoston velvollisuudesta antaa eduskunnalle perustuslain 44 §:n mukainen tiedonanto korjaavista toimenpiteistä. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä selonteon ja tiedonannon lakisääteeseen antamisvelvollisuuteen on suhtauduttu varsin kielteisesti. Valiokunta on todennut lausunnoissaan PeVL 5/2004 vp ja PeVL 37/2006 vp, että tiedonanto ja selonteko ovat perustuslain 44 §:n mukaan keinoja, joiden avulla valtioneuvosto saa omasta aloitteestaan eduskunnassa käsiteltäväksi valtakunnan hallintoa tai kansainvälisiä suhteita koskevan asian. Valiokunta totesi perustuslain esitöihin viitaten (HE 1/1998 vp, s. 95/II), että on valtioneuvoston harkinnassa, kumpaan menettelyyn se kulloinkin turvautuu. Nämä seikat huomioon ottaen valiokunta katsoi, että perustuslaissa luotuun järjestelmään soveltuu äärimmäisen huonosti, että valtioneuvosto, sille lähtökohtaisesti kuuluva vapaa aloitevalta sitoen, velvoitetaan lain säännöksiin antamaan määrätystä asiasta ja tietyssä ajassa selonteko eduskunnalle. Valiokunta katsoi kummassakin edellä mainitussa tapauksessa, että selonteon antamiseen velvoittava säännös on syytä poistaa lakiehdotuksesta. Ehdotetut selonteon antamisvelvollisuudet koskivat lain vaikutusten ja voimassaoloajan sekä toisaalta kunta- ja palvelurakennemuutosten toteutumisen ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

Euroopan rahoitusvakautusvälineelle (ERVV) annettavista valtioneuvostokausista annetun lain (668/2010) 3 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto antaa eduskunnalle tiedonannon ennen yksittäisen valtioneuvoston antamista siitä huolimatta, että lain nojalla annettavien valtioneuvostokausien enimmäismäärästä säädetään lain 2 §:ssä. Eduskunnan ERVV-toimikunta on katsonut, että tiedonantomenettelyn käyttö keinona saada eduskunnan suostumus valtioneuvoston aktivointiin yksittäistapauksessa on vieras valtiosäännöl-

lemme (eduskunnan kanslian julkaisuja 1/2012, s. 25).

Voimaansaattamislakiehdotuksen 3 §:n 3 momentissa ehdotettua tiedonannon antamisvelvollisuutta olisi edellä mainituista kannanotoista huolimatta pidettävä tässä tapauksessa perusteltuna. Kysymys olisi tilanteesta, jossa eduskunnalle perustuslain 62 §:n perusteella tiedonantona annetun hallitusohjelman mukaisen talouspolitiikan noudattaminen ei olisi osoittautunut riittäväksi nyt säädettäväksi ehdotettavan lain noudattamiseksi. Tämä merkitsisi samalla, että Suomi rikkoo vakaus- ja kasvusopimuksen nojalla asetettua keskipitkän aikavälin tavoitettaan. Vakaus- ja kasvusopimuksen kannalta kyse olisikin tilanteesta, jossa komissio ehdottaa täytäntöönpanon tehostamisasetuksen 4 artiklan nojalla kahdenkymmenen päivän kuluessa 3 §:n 3 momentissa tarkoitetun neuvoston päätöksen tekemään suuruudeltaan 0,2 prosenttia bruttokansantuotteesta oleva korollinen talletus. Tarvittava talouspolitiikan kiristäminen olisi luonteeltaan hallitusohjelman muutos, joka olisi parlamentaarisen katteen vuoksi perusteltua saattaa koko eduskunnan hyväksyttäväksi. Tiedonannon antamisvelvollisuus kytkeytyisi yhteiskunnallisesti huomattavan tärkeään asiaan, joka ei ole verrattavissa esimerkiksi edellä mainittuihin yksittäisen lain vaikutuksia tai voimassaoloaikaan koskevan arvioinnin saattamiseen eduskunnan käsiteltäväksi. Lakiehdotuksen 3 §:n 3 momentti ei ole edellä selostetuin perustein ongelmallinen perustuslain kannalta.

Hallituksen käsityksen mukaan sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Lakiehdotukset eivät sisällä perustuslain kannalta ongelmallisia säännöksiä. Hallitus katsoo, että sopimus voidaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja lakiehdotukset voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että esityksestä hankittaisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä olevan perusteella sekä perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

eduskunta hyväksyisi talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta Belgian kuningaskunnan, Bulgarian tasavallan, Tanskan kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Viron tasavallan, Irlannin, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Unkarin, Maltaan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Puolan tasavallan, Portugalin tasavallan, Romanian, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan välillä Brysselissä 2 päivänä maaliskuuta 2012 tehdyn sopimuksen.

Edellä olevan perusteella ja koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Laki talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Valtiosopimuksen voimaansaattaminen

Talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta Belgian kuningaskunnan, Bulgarian tasavallan, Tanskan kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Viron tasavallan, Irlannin, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Unkarin, Maltaan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Puolan tasavallan, Portugalin tasavallan, Romanian, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan välillä Brysselissä 2 päivänä maaliskuuta 2012 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Rakenteellista rahoitusasemaa koskeva tavoite

Valtioneuvosto asettaa julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa koskevan kes-

kipitkän aikavälin tavoitteen 1 §:ssä mainitun sopimuksen mukaisesti.

3 §

Korjausmekanismi

Valtioneuvosto ryhtyy tarpeellisiksi katso- miinsa julkisen talouden vakautta ja kestä- vyyttä korjaaviin toimenpiteisiin, jos julkisen talouden rakenteellisessa rahoitusasemassa sen arvion mukaan on keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamista vaarantava merkittävä poikkeama. Valtioneuvosto arvioi asiaa julkisen talouden tilaa koskevan seurannan ja kokonaisarvioinnin yhteydessä tai Euroopan unionin neuvoston kiinnitettyä asiaan huomiota Suomen vakausohjelmasta antamas- aan lausunnossa.

Jos neuvosto antaa Suomelle julkisyhteisö- jen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspo- litiikan valvonnan ja yhteensovittamisen te- hostamisesta annetun Euroopan neuvoston asetuksen (EY) 1466/97 6 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun suosituksen tarvittaviksi toimiksi, valtioneuvoston tulee arvioida, onko asiasta perusteltua antaa edus- kunnalle perustuslain 44 §:ssä säädetty val- tioneuvoston selonteko. Selonteon tulee si- sältää arvio rakenteellisen rahoitusaseman poikkeaman määrästä verrattuna keskipitkän aikavälin tavoitteeseen tai siihen johtavaan sopeuttamisuraan sekä selostus tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä, joilla

poikkeama korjataan viimeistään seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä.

Jos neuvosto antaa 2 momentissa mainitun asetuksen 6 artiklan 2 kohdan neljännessä tai viidennessä alakohdassa tarkoitetun päätöksen, jossa vahvistetaan, että Suomi ei ole toteuttanut tuloksellisia toimia, valtioneuvosto antaa ilman aiheutonta viivytystä eduskunnalle perustuslain 44 §:ssä säädetyn tiedonannon. Tiedonannon tulee sisältää arvio rakenteellisen rahoitusaseman poikkeaman määrästä verrattuna keskipitkän aikavälin tavoitteeseen tai siihen johtavaan sopeuttamisuraan sekä selostus tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä, joilla poikkeama korjataan viimeistään seuraavan kalenterivuoden loppuun mennessä.

4 §

Poikkeukselliset olosuhteet

Edellä 3 §:ssä säädetystä rakenteellisen rahoitusaseman korjaamista koskevista toimenpiteistä voidaan pidättäytyä, jos neuvosto on nimenomaisesti todennut, että Suomessa vallitsee 1 §:ssä mainitun sopimuksen 3 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettu poikkeuksellinen olosuhde.

5 §

Toimenpiteet poikkeuksellisten olosuhteiden päätyttyä

Jos neuvosto on nimenomaisesti todennut, että Suomessa eivät enää vallitse 4 §:ssä tarkoitettujen poikkeuksellisten olosuhteiden, valtioneuvosto päättää samana tai viimeistään seuraavana kalenterivuonna toteutettaviksi tarkoitetuista toimenpiteistä, joilla julkisen talouden rakenteellista rahoitusasemaa parannetaan vähintään 0,5 prosenttiyksikköä. Valtiontalouden tarkastusvirasto antaa lausunnon toimenpiteiden riittävydestä.

6 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää valtioneuvoston tekemässä julkisen talouden monivuotisessa suunnittelussa käytettävien julkisen talouden ja sen alasektoreiden tuloja, menoja, alijäämää, velkaa ja muita vastaavia seikkoja koskevien finanssipoliittisten tavoitteiden asettamisesta, tavoitteiden asettamisessa ja niiden saavuttamisen arvioinnissa käytettävistä ennuste-, tilasto- ja muista tiedoista sekä tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellisten valtioneuvoston toimenpiteiden suunnittelusta.

7 §

Lain noudattamisen valvonta

Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo osana valtiontalouden hoidon tarkastamista tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista.

Valtiontalouden tarkastusvirasto ilmoittaa valvonnan perusteella tekemistään johtopäätöksistä valtioneuvostolle. Valtioneuvosto antaa tarvittaessa johtopäätöksiä koskevan julkisen kannanoton.

8 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta ja sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lain 6 § tulee voimaan päivänä kuuta 2013.

2.

Laki**valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 1 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

1 §

Asema ja tehtävät

voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä julkisen talouden monivuotisia kehyksiä koskevista vaatimuksista annetussa laissa (xxx/201X) säädetyt tehtävät.

Tarkastusvirasto hoitaa talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 8 päivänä marraskuuta 2012

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Henna Virkkunen*

Sopimusteksti

BELGIAN KUNINGASKUNNAN, BULGARIAN TASAVALLAN, TANSKAN KUNINGASKUNNAN, SAKSAN LIITTOTASAVALLAN, VIRON TASAVALLAN, IRLANNIN, HELLEENIEN TASAVALLAN, ESPANJAN KUNINGASKUNNAN, RANSKAN TASAVALLAN, ITALIAN TASAVALLAN, KYPROKSEN TASAVALLAN, LATVIAN TASAVALLAN, LIETTUAN TASAVALLAN, LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNNAN, UNKARIN, MALTAN, ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNNAN, ITÄVALLAN TASAVALLAN, PUOLAN TASAVALLAN, PORTUGALIN TASAVALLAN, ROMANIAN, SLOVENIAN TASAVALLAN, SLOVAKIAN TASAVALLAN, SUOMEN TASAVALLAN JA RUOTSIN KUNINGASKUNNAN VÄLINEN SOPIMUS TALOUS- JARAHALIITON VAKAUDESTA, YHTEENSOVITAMISESTA SEKÄ OHJAUksesta JA HALLINNASTA

BELGIAN KUNINGASKUNTA, BULGARIAN TASAVALTA, TANSKAN KUNINGASKUNTA, SAKSAN LIITTOTASAVALTA, VIRON TASAVALTA, IRLANTI, HELLEENIEN TASAVALTA, ESPANJAN KUNINGASKUNTA, RANSKAN TASAVALTA, ITALIAN TASAVALTA, KYPROKSEN TASAVALTA, LATVIAN TASAVALTA, LIETTUAN TASAVALTA, LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA, UNKARI, MALTA, ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA, ITÄVALLAN TASAVALTA, PUOLAN TASAVALTA, PORTUGALIN TASAVALTA, ROMANIA, SLOVENIAN TASAVALTA, SLOVAKIAN TASAVALTA, SUOMEN TASAVALTA JA RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

jäljempänä 'sopimuspuolet', jotka

TREATY ON STABILITY, COORDINATION AND GOVERNANCE IN THE ECONOMIC AND MONETARY UNION BETWEEN THE KINGDOM OF BELGIUM, THE REPUBLIC OF BULGARIA, THE KINGDOM OF DENMARK, THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY, THE REPUBLIC OF ESTONIA, IRELAND, THE HELLENIC REPUBLIC, THE KINGDOM OF SPAIN, THE FRENCH REPUBLIC, THE ITALIAN REPUBLIC, THE REPUBLIC OF CYPRUS, THE REPUBLIC OF LATVIA, THE REPUBLIC OF LITHUANIA, THE GRAND DUCHY OF LUXEMBOURG, HUNGARY, MALTA, THE KINGDOM OF THE NETHERLANDS, THE REPUBLIC OF AUSTRIA, THE REPUBLIC OF POLAND, THE PORTUGUESE REPUBLIC, ROMANIA, THE REPUBLIC OF SLOVENIA, THE SLOVAK REPUBLIC, THE REPUBLIC OF FINLAND AND THE KINGDOM OF SWEDEN

THE KINGDOM OF BELGIUM, THE REPUBLIC OF BULGARIA, THE KINGDOM OF DENMARK, THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY, THE REPUBLIC OF ESTONIA, IRELAND, THE HELLENIC REPUBLIC, THE KINGDOM OF SPAIN, THE FRENCH REPUBLIC, THE ITALIAN REPUBLIC, THE REPUBLIC OF CYPRUS, THE REPUBLIC OF LATVIA, THE REPUBLIC OF LITHUANIA, THE GRAND DUCHY OF LUXEMBOURG, HUNGARY, MALTA, THE KINGDOM OF THE NETHERLANDS, THE REPUBLIC OF AUSTRIA, THE REPUBLIC OF POLAND, THE PORTUGUESE REPUBLIC, ROMANIA, THE REPUBLIC OF SLOVENIA, THE SLOVAK REPUBLIC, THE REPUBLIC OF FINLAND AND THE KINGDOM OF SWEDEN,

hereinafter referred to as "the Contracting Parties";

OVAT TIETOISIA niille Euroopan unionin jäsenvaltioina kuuluvasta velvoitteesta pitää talouspolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana,

HALUAVAT parantaa voimakkaamman talouskasvun edellytyksiä Euroopan unionissa ja saada sitä varten aikaan talouspolitiikan yhä tiiviimmän yhteensovittamisen euroalueella,

PITÄVÄT MIELESSÄ, että koko euroalueen vakauden turvaamiseksi on erityisen tärkeää, että hallitukset huolehtivat julkisen talouden säilymisestä terveenä ja kestäväenä sekä estävät julkisen talouden alijäämää muodostumasta liialliseksi, mikä edellyttää erityisten sääntöjen käyttöön ottoa, joihin kuuluvat tasapainoisen budjetin sääntö ja automaattinen mekanismi korjaavien toimien toteuttamiseksi,

OVAT TIETOISIA tarpeesta varmistaa, että niiden julkisen talouden alijäämä ei ylitä 3 prosenttia niiden markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta ja että niiden julkinen velka ei ole suurempi kuin 60 prosenttia niiden markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta tai supistuu riittävästi kohti tätä suhdelukua,

PALAUTTAVAT MIELEEN, että sopimuspuolten on Euroopan unionin jäsenvaltioina pidättäydyttävä kaikista toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa unionin tavoitteiden toteutumisen talousliiton sisällä, etenkin käytännöstä, joka merkitsee julkisen talouden tiliinpidon ulkopuolisen velan kerryttämistä,

PITÄVÄT MIELESSÄ, että euroalueen jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiehet sopivat 9 päivänä joulukuuta 2011 talous- ja rahaliiton rakenteen vahvistamisesta niiden sopimusten pohjalta, joihin Euroopan unioni perustuu, ja helpottamalla Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 121, 126 ja 136 artiklan nojalla hyväksytyjen toimenpiteiden täytäntöönpanoa,

CONSCIOUS of their obligation, as Member States of the European Union, to regard their economic policies as a matter of common concern;

DESIRING to promote conditions for stronger economic growth in the European Union and, to that end, to develop ever-closer coordination of economic policies within the euro area;

BEARING IN MIND that the need for governments to maintain sound and sustainable public finances and to prevent a general government deficit becoming excessive is of essential importance to safeguard the stability of the euro area as a whole, and accordingly, requires the introduction of specific rules, including a "balanced budget rule" and an automatic mechanism to take corrective action;

CONSCIOUS of the need to ensure that their general government deficit does not exceed 3 % of their gross domestic product at market prices and that their general government debt does not exceed, or is sufficiently declining towards, 60 % of their gross domestic product at market prices;

RECALLING that the Contracting Parties, as Member States of the European Union, are to refrain from any measure which could jeopardise the attainment of the Union's objectives in the framework of the economic union, particularly the practice of accumulating debt outside the general government accounts;

BEARING IN MIND that the Heads of State or Government of the euro area Member States agreed on 9 December 2011 on a reinforced architecture for economic and monetary union, building upon the Treaties on which the European Union is founded and facilitating the implementation of measures taken on the basis of Articles 121, 126 and 136 of the Treaty on the Functioning of the European Union;

PITÄVÄT MIELESSÄ, että sekä euroalueen että muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiesten tavoitteena on sisällyttää tämän sopimuksen määräykset mahdollisimman pian niihin sopimuksiin, joihin Euroopan unioni perustuu,

SUHTAUTUVAT MYÖNTEISESTI niihin lainsäädäntöehdotuksiin, jotka Euroopan komissio teki euroalueen osalta 23 päivänä marraskuuta 2011 niiden sopimusten puitteissa, joihin Euroopan unioni perustuu, niiden jäsenvaltioiden talouden ja talousarvion valvonnan tehostamisesta, joihin kohdistuu vakavia rahoitusvakauteen kohdistuvia uhkia tai joita sellaiset uhat uhkaavat, sekä yhteisistä määräyksistä, jotka koskevat talousarviosuunnitelmien seurantaa ja arviointia sekä jäsenvaltioiden liiallisen alijäämän oikaisun varmistamista, ja PANEVAT MERKILLE Euroopan komission aikomuksen antaa euroalueen osalta uusia lainsäädäntöehdotuksia, jotka koskevat erityisesti ennakolta annettavia ilmoituksia velan liikkeeseenlaskua koskevista suunnitelmista, talouskumppanuusohjelmia, joissa esitetään yksityiskohtaisesti niissä jäsenvaltioissa, joihin sovelletaan liiallista alijäämää koskevaa menettelyä, toteutettavat rakenneuudistukset sekä jäsenvaltioiden keskeisiä talouspoliittisia uudistuksia koskevien suunnitelmien yhteensovittamista,

ILMAISEVAT valmiutensa tukea ehdotuksia, joita Euroopan komissio saattaa antaa vakaus- ja kasvusopimuksen edelleen tehostamiseksi ottamalla käyttöön niille jäsenvaltioille, joiden rahayksikkö on euro, joukon uusia keskipitkän aikavälin tavoitteita, jotka ovat yhdenmukaiset tässä sopimuksessa määrättyjen rajoitteiden kanssa,

PANEVAT MERKILLE, että Euroopan komissio toimii tämän sopimuksen mukaisia talousarviositoumuksia tarkastellessaan ja valvoessaan sille Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa ja erityisesti sen 121, 126 ja 136 artiklassa määrättyjen toimivaltuuksien rajoissa,

TOTEAVAT erityisesti, että tämä valvonta

BEARING IN MIND that the objective of the Heads of State or Government of the euro area Member States and of other Member States of the European Union is to incorporate the provisions of this Treaty as soon as possible into the Treaties on which the European Union is founded;

WELCOMING the legislative proposals made by the European Commission for the euro area, within the framework of the Treaties on which the European Union is founded, on 23 November 2011, on the strengthening of economic and budgetary surveillance of Member States experiencing or threatened with serious difficulties with respect to their financial stability, and on common provisions for monitoring and assessing draft budgetary plans and ensuring the correction of excessive deficit of the Member States, and TAKING NOTE of the European Commission's intention to present further legislative proposals for the euro area concerning, in particular, ex ante reporting of debt issuance plans, economic partnership programmes detailing structural reforms for Member States under an excessive deficit procedure as well as the coordination of major economic policy reform plans of Member States;

EXPRESSING their readiness to support proposals which the European Commission might present to further strengthen the Stability and Growth Pact by introducing, for Member States whose currency is the euro, a new range for medium-term objectives in line with the limits established in this Treaty;

TAKING NOTE that, when reviewing and monitoring the budgetary commitments under this Treaty, the European Commission will act within the framework of its powers, as provided by the Treaty on the Functioning of the European Union, in particular Articles 121, 126 and 136 thereof;

NOTING in particular that, in respect of

toteutetaan tämän sopimuksen 3 artiklassa esitettyä tasapainoisen budjetin sääntöä sovellettaessa siten, että kutakin sopimuspuolta varten asetetaan tarpeen mukaisia maakohtaisia keskipitkän aikavälin tavoitteita ja lähentymisaikatauluja,

TOTEAVAT, että keskipitkän aikavälin tavoitteet olisi saatettava säännöllisesti ajan tasalle soveltaen sellaista yhteisesti sovittua menetelmää, jonka keskeisiä parametreja on myös arvioitava säännöllisesti, jolloin otetaan asianmukaisesti huomioon suorista ja epäsuorista vastuista johtuvat julkiselle taloudelle aiheutuvat riskit vakaus- ja kasvusopimuksen tavoitteiden mukaisesti,

TOTEAVAT, että keskipitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamisessa tapahtuneen edistymisen riittävyttä olisi arvioitava sellaisen rakenteellista rahoitusasemaa viitearvona käyttävän kokonaisarvion perusteella, johon sisältyy analyysi menoista, joista on vähennetty harkinnanvaraiset tulopuolen toimenpiteet, yhdenmukaisesti Euroopan unionin lainsäädännön sisältämien tarkempien säännösten kanssa, erityisesti niiden, jotka sisältyvät julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 1466/97, sellaisena kuin se on muutettuna 16 päivänä marraskuuta 2011 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1175/2011, 'tarkistettu vakaus- ja kasvusopimus',

PANEVAT MERKILLE, että korjausmekanismeilla, jotka sopimuspuolten on määrä ottaa käyttöön, olisi pyrittävä korjaamaan poikkeamat keskipitkän ajan tavoitteesta tai sopeuttamisurasta, mukaan lukien niiden yhteisvaikutus julkisen velan kehitysnäkömiin,

TOTEAVAT, että Euroopan unionin tuomioistuimella olisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 273 artiklan mukaisesti oltava toimivalta ratkaista, ovatko sopimuspuolet noudattaneet velvoitettaan saattaa tasapainoisen budjetin sääntö osaksi kansallista oikeusjärjestelmäänsä sitovilla ja pysyvillä, mieluiten perustuslain tasoisilla sään-

the application of the "balanced budget rule" set out in Article 3 of this Treaty, that monitoring will be carried out through the setting up, for each Contracting Party, of country-specific medium-term objectives and of calendars of convergence, as appropriate;

NOTING that the medium-term objectives should be updated regularly on the basis of a commonly agreed method, the main parameters of which are also to be reviewed regularly, reflecting appropriately the risks of explicit and implicit liabilities for public finance, as embodied in the aims of the Stability and Growth Pact;

NOTING that sufficient progress towards the medium-term objectives should be evaluated on the basis of an overall assessment with the structural balance as a reference, including an analysis of expenditure net of discretionary revenue measures, in line with the provisions specified under European Union law, in particular Council Regulation (EC) No 1466/97 of 7 July 1997 on the strengthening of the surveillance of budgetary positions and the surveillance and coordination of economic policies, as amended by Regulation (EU) No 1175/2011 of the European Parliament and of the Council of 16 November 2011 ("the revised Stability and Growth Pact");

NOTING that the correction mechanism to be introduced by the Contracting Parties should aim at correcting deviations from the medium-term objective or the adjustment path, including their cumulated impact on government debt dynamics;

NOTING that compliance with the Contracting Parties' obligation to transpose the "balanced budget rule" into their national legal systems, through binding, permanent and preferably constitutional provisions, should be subject to the jurisdiction of the Court of Justice of the European Union, in accordance with Article 273 of the Treaty on the Func-

nöksillä,

PALAUTTAVAT MIELEEN, että Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 260 artiklassa annetaan Euroopan unionin tuomioistuimelle toimivalta määrätä Euroopan unionin jäsenvaltio, joka ei ole noudattanut jotain sen tuomiota, suorittamaan kiinteämääräinen hyvitys tai uhkasakko, sekä PALAUTTAVAT MIELEEN, että Euroopan komissio on vahvistanut perusteet mainitun artiklan mukaisesti määrättävän kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon määrittämiselle,

PALAUTTAVAT MIELEEN tarpeen helpottaa liiallisia alijäämiä koskevan Euroopan unionin menettelyn nojalla määrättävien toimenpiteiden hyväksymistä niiden jäsenvaltioiden osalta, joiden rahayksikkö on euro ja joiden suunnitellun tai toteutuneen julkisen talouden alijäämän suhde bruttokansantuoteseen on yli 3 prosenttia, samalla kun olisi vahvistettava voimakkaasti mainitun menettelyn tavoitetta kannustaa asianomaista jäsenvaltiota ja tarvittaessa pakottaa se supistamaan mahdollisesti todettua alijäämää,

PALAUTTAVAT MIELEEN niiden sopimuspuolten, joiden julkinen velka ylittää 60 prosentin viitearvon, velvoitteen vähentää velkaa vuosittain keskimäärin ohjearvoksi asetetulla yhdellä kahdeskymmenesosalla,

PITÄVÄT MIELESSÄ, että tämän sopimuksen täytäntöönpanossa on tarpeen ottaa huomioon työmarkkinaosapuolten erityinen asema sellaisena kuin se tunnustetaan kunkin sopimuspuolen lainsäädännössä tai kansallisissa järjestelmissä,

KOROSTAVAT, että tämän sopimuksen määräyksiä ei saa tulkita siten, että ne muuttaisivat millään tavalla niitä talouspolitiikan edellytyksiä, joiden perusteella jollekin sopimuspuolelle on myönnetty rahoitusapua sellaisen vakauttamisohjelman puitteissa, jossa Euroopan unioni, sen jäsenvaltiot tai Kansainvälinen valuuttarahasto ovat mukana,

TOTEAVAT, että talous- ja rahaliiton moitteeton toiminta edellyttää, että sopimus-

tioning of the European Union;

RECALLING that Article 260 of the Treaty on the Functioning of the European Union empowers the Court of Justice of the European Union to impose a lump sum or penalty payment on a Member State of the European Union which has failed to comply with one of its judgments and RECALLING that the European Commission has established criteria for determining the lump sum or penalty payment to be imposed in the framework of that Article;

RECALLING the need to facilitate the adoption of measures under the excessive deficit procedure of the European Union in respect of Member States whose currency is the euro and whose planned or actual ratio of general government deficit to gross domestic product exceeds 3 %, whilst strongly reinforcing the objective of that procedure, namely to encourage and, if necessary, compel a Member State to reduce a deficit which might be identified;

RECALLING the obligation for those Contracting Parties whose general government debt exceeds the 60 % reference value to reduce it at an average rate of one twentieth per year as a benchmark;

BEARING IN MIND the need to respect, in the implementation of this Treaty, the specific role of the social partners, as it is recognised in the laws or national systems of each of the Contracting Parties;

STRESSING that no provision of this Treaty is to be interpreted as altering in any way the economic policy conditions under which financial assistance has been granted to a Contracting Party in a stabilisation programme involving the European Union, its Member States or the International Monetary Fund;

NOTING that the proper functioning of the economic and monetary union requires the

puolet toimivat yhdessä sellaisen talouspolitiikan toteuttamiseksi, joka pohjautuu niissä sopimuksissa, joihin Euroopan unionin perustuu, määriteltyihin talouspolitiikan yhteensovittamista koskeviin mekanismeihin ja jossa ne toteuttavat tarvittavat toimet ja toimenpiteet kaikilla euroalueen moitteettoman toiminnan kannalta keskeisillä osa-alueilla,

PANEVAT MERKILLE erityisesti sopimuspuolten tahdon käyttää, sisämarkkinoita heikentämättä, aktiivisemmin Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 20 artiklassa ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 326–334 artiklassa määrättyä tiiviimpää yhteistyötä ja niiden halun hyödyntää täysimääräisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 136 artiklan mukaisia toimenpiteitä, jotka koskevat erityisesti niitä jäsenvaltioita, joiden rahayksikkö on euro, sekä menettelyä, jonka mukaan kaikista sellaisista merkittävistä talouspoliittisista uudistuksista, joita sopimuspuolet, joiden rahayksikkö on euro, suunnittelevat, käydään keskustelua ja niitä sovitetaan yhteen etukäteen parhaiden toimintatapojen yksilöimiseksi,

PALAUTTAVAT MIELEEN, että euroalueen jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiehet ovat 26 päivänä lokakuuta 2011 sopineet euroalueen ohjauksen ja hallinnan parantamisesta, mihin sisältyy vuosittain vähintään kahden eurohuippukokouksen pitäminen, jotka kutsutaan koolle välittömästi Eurooppa-neuvoston kokousten tai kaikkien tämän sopimuksen ratifioineiden sopimuspuolten kokousten jälkeen, jolleivät poikkeukselliset olosuhteet muuta vaadi,

PALAUTTAVAT MIELEEN myös euroalueen jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiesten ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden valtion- tai hallitusten päämiesten 25 päivänä maaliskuuta 2011 hyväksymän Euro Plus-sopimuksen, jossa tuodaan esille ne kysymykset, jotka ovat keskeisiä kilpailukyvyen edistämiseksi euroalueella,

KOROSTAVAT Euroopan vakausmekanismiin perustamisesta tehdyn sopimuksen merkitystä osana talous- ja rahaliiton vahvistamista koskevaa yleistä strategiaa ja KIIN-

Contracting Parties to work jointly towards an economic policy where, whilst building upon the mechanisms of economic policy coordination, as defined in the Treaties on which the European Union is founded, they take the necessary actions and measures in all the areas which are essential to the proper functioning of the euro area;

NOTING, in particular, the wish of the Contracting Parties to make a more active use of enhanced cooperation, as provided for in Article 20 of the Treaty on European Union and Articles 326 to 334 of the Treaty on the Functioning of the European Union, without undermining the internal market, and their wish to have full recourse to measures specific to the Member States whose currency is the euro pursuant to Article 136 of the Treaty on the Functioning of the European Union, and to a procedure for the ex ante discussion and coordination among the Contracting Parties whose currency is the euro of all major economic policy reforms planned by them, with a view to benchmarking best practices;

RECALLING the agreement of the Heads of State or Government of the euro area Member States, of 26 October 2011, to improve the governance of the euro area, including the holding of at least two Euro Summit meetings per year, to be convened, unless justified by exceptional circumstances, immediately after meetings of the European Council or meetings with the participation of all Contracting Parties having ratified this Treaty;

RECALLING also the endorsement by the Heads of State or Government of the euro area Member States and of other Member States of the European Union, on 25 March 2011, of the Euro Plus Pact, which identifies the issues that are essential to fostering competitiveness in the euro area;

STRESSING the importance of the Treaty establishing the European Stability Mechanism as an element of the global strategy to strengthen the economic and monetary union

NITTÄVÄT HUOMIOTA SIIHEN, että rahoitusavun myöntäminen Euroopan vakausmekanismin mukaisten uusien ohjelmien puiteissa riippuu 1 päivästä maaliskuuta 2013 lukien siitä, onko asianomainen sopimuspuoli ratifioinut tämän sopimuksen ja, tämän sopimuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun siirtymäkauden päätyttyä, mainitun artiklan mukaisten vaatimusten noudattamisesta,

TOTEAVAT, että Belgian kuningaskunta, Saksan liittotasavalta, Viron tasavalta, Irlanti, Helleenien tasavalta, Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta, Italian tasavalta, Kyproksen tasavalta, Luxemburgin suurherttuakunta, Malta, Alankomaiden kuningaskunta, Itävallan tasavalta, Portugalin tasavalta, Slovenian tasavalta, Slovakian tasavalta ja Suomen tasavalta ovat sopimuspuolia, joiden rahayksikkö on euro, ja että tämä sopimus sitoo niitä tällä perusteella sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jona ne ovat tallettaneet ratifioimiskirjansa, jos sopimus on voimassa tuona päivänä;

TOTEAVAT lisäksi, että Bulgarian tasavalta, Tanskan kuningaskunta, Latvian tasavalta, Liettuan tasavalta, Unkari, Puolan tasavalta, Romania ja Ruotsin kuningaskunta ovat sopimuspuolia, joita tämän sopimuksen allekirjoituspäivänä koskee Euroopan unionin jäsenvaltioina poikkeus osallistumisesta yhteiseen rahaan, ja että ne voivat niin kauan kuin tällaista poikkeusta ei ole kumottu, olla ainoastaan tämän sopimuksen III ja IV osaston niiden määräysten sitomia, joiden sitomiksi ne ratifioimiskirjansa tallettaessaan tai myöhäisempänä ajankohtana ilmoittavat aikovan tulla,

OVAT SOPINEET SEURAAVISTA MÄÄRÄYKSISTÄ:

and POINTING OUT that the granting of financial assistance in the framework of new programmes under the European Stability Mechanism will be conditional, as of 1 March 2013, on the ratification of this Treaty by the Contracting Party concerned and, as soon as the transposition period referred to in Article 3(2) of this Treaty has expired, on compliance with the requirements of that Article;

NOTING that the Kingdom of Belgium, the Federal Republic of Germany, the Republic of Estonia, Ireland, the Hellenic Republic, the Kingdom of Spain, the French Republic, the Italian Republic, the Republic of Cyprus, the Grand Duchy of Luxembourg, Malta, the Kingdom of the Netherlands, the Republic of Austria, the Portuguese Republic, the Republic of Slovenia, the Slovak Republic and the Republic of Finland are Contracting Parties whose currency is the euro and that, as such, they will be bound by this Treaty from the first day of the month following the deposit of their instrument of ratification if the Treaty is in force at that date;

NOTING ALSO that the Republic of Bulgaria, the Kingdom of Denmark, the Republic of Latvia, the Republic of Lithuania, Hungary, the Republic of Poland, Romania and the Kingdom of Sweden are Contracting Parties which, as Member States of the European Union, have, at the date of signature of this Treaty, a derogation or an exemption from participation in the single currency and may be bound, as long as such derogation or exemption is not abrogated, only by those provisions of Titles III and IV of this Treaty by which they declare, on depositing their instrument of ratification or at a later date, that they intend to be bound;

HAVE AGREED UPON THE FOLLOWING PROVISIONS:

I OSASTO

TARKOITUS JA SOVELTAMISALA

1 ARTIKLA

1. Tällä sopimuksella sopimuspuolet sopivat vahvistavansa Euroopan unionin jäsenvaltioina talous- ja rahaliiton talouspilaria hyväksymällä joukon sääntöjä, joiden tarkoituksena on edistää talousarvion kurinalaisuutta finanssipoliittisella sopimuksella, vahvistaa niiden talouspolitiikkojen yhteensovittamista ja parantaa euroalueen talouden ohjausta ja hallintaa sekä siten tukea kestävästä kasvusta, työllisyyttä, kilpailukykyä ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta koskevien Euroopan unionin tavoitteiden saavuttamista.

2. Tätä sopimusta sovelletaan täysimääräisesti niihin sopimuspuoliin, joiden rahayksikkö on euro. Sitä sovelletaan myös muihin sopimuspuoliin siinä laajuudessa ja niillä edellytyksillä, joista määrätään 14 artiklassa.

II OSASTO

YHDENMUKAISUUS EUROOPAN UNIONIN OIKEUDEN KANSSA JA SUHDE SIIHEN

2 ARTIKLA

1. Sopimuspuolet soveltavat ja tulkitsevat tätä sopimusta yhdenmukaisesti niiden sopimusten, joihin Euroopan unioni perustuu, ja erityisesti Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan samoin kuin Euroopan unionin oikeuden kanssa, mukaan lukien menettelyä koskeva lainsäädäntö niissä tapauksissa, joissa on hyväksyttävä johdettua lainsäädäntöä.

2. Tätä sopimusta sovelletaan sikäli kuin se on yhteensopiva niiden sopimusten kanssa, joihin Euroopan unioni perustuu, ja Euroopan unionin oikeuden kanssa. Se ei vaikuta unionin toimivaltaan talousliiton alalla.

TITLE I

PURPOSE AND SCOPE

ARTICLE 1

1. By this Treaty, the Contracting Parties agree, as Member States of the European Union, to strengthen the economic pillar of the economic and monetary union by adopting a set of rules intended to foster budgetary discipline through a fiscal compact, to strengthen the coordination of their economic policies and to improve the governance of the euro area, thereby supporting the achievement of the European Union's objectives for sustainable growth, employment, competitiveness and social cohesion.

2. This Treaty shall apply in full to the Contracting Parties whose currency is the euro. It shall also apply to the other Contracting Parties to the extent and under the conditions set out in Article 14.

TITLE II

CONSISTENCY AND RELATIONSHIP WITH THE LAW OF THE UNION

ARTICLE 2

1. This Treaty shall be applied and interpreted by the Contracting Parties in conformity with the Treaties on which the European Union is founded, in particular Article 4(3) of the Treaty on European Union, and with European Union law, including procedural law whenever the adoption of secondary legislation is required.

2. This Treaty shall apply insofar as it is compatible with the Treaties on which the European Union is founded and with European Union law. It shall not encroach upon the competence of the Union to act in the area of the economic union.

III OSASTO

FINANSSIPOLIITTINEN SOPIMUS

3 ARTIKLA

1. Sopimuspuolet soveltavat tässä kohdassa esitettyjä sääntöjä niille Euroopan unionin oikeuden nojalla kuuluvien velvoitteiden lisäksi ja niiden soveltamista rajoittamatta:

a) sopimuspuolen julkisen talouden rahoitusaseman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen;

b) edellä a alakohdassa olevaa sääntöä katsotaan noudatetun, jos julkisen talouden vuosittainen rakenteellinen rahoitusasema on tarkistettuna vakaus- ja kasvusopimuksessa määritellyn maakohtaisen keskipitkän aikavälin tavoitteen mukainen siten, että rakenteellinen alijäämä on enintään 0,5 prosenttia markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta. Sopimuspuolten on varmistettava, että ne lähentyvät nopeasti keskipitkän aikavälin tavoitettaan. Euroopan komissio tekee ehdotuksen tätä koskevaksi lähentymisaikatauluksi siten, että otetaan huomioon maakohtaiset kestävyysriskit. Edistymistä keskipitkän aikavälin tavoitteen saavuttamisessa ja tavoitteen noudattamista arvioidaan tarkistetun vakaus- ja kasvusopimuksen kanssa yhdenmukaisesti siten, että perustana käytetään rakenteelliseen rahoitusasemaan pohjautuvaa kokonaisarviota, johon sisältyy analyysi menoista, joista on vähennetty harkinnanvaraiset tulopuolen toimenpiteet;

c) sopimuspuolet saavat väliaikaisesti poiketa keskipitkän aikavälin tavoitteestaan tai siihen tähtäävästä sopeuttamisurasta ainoastaan 3 kohdan b alakohdassa määritellyissä poikkeuksellisissa olosuhteissa;

d) jos sopimuspuolten julkisen velan määrä suhteessa markkinahintaiseen bruttokansantuotteeseen jää merkittävästi alle 60 prosentin viitearvon ja jos julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyskohdistuvat riskit ovat vähäiset, b alakohdassa tarkemmin määrätty rakenteellisen alijäämän keskipitkän aikavälin tavoite voi nousta enintään 1,0 prosenttiin

TITLE III

FISCAL COMPACT

ARTICLE 3

1. The Contracting Parties shall apply the rules set out in this paragraph in addition and without prejudice to their obligations under European Union law:

(a) the budgetary position of the general government of a Contracting Party shall be balanced or in surplus;

(b) the rule under point (a) shall be deemed to be respected if the annual structural balance of the general government is at its country-specific medium-term objective, as defined in the revised Stability and Growth Pact, with a lower limit of a structural deficit of 0,5 % of the gross domestic product at market prices. The Contracting Parties shall ensure rapid convergence towards their respective medium-term objective. The time-frame for such convergence will be proposed by the European Commission taking into consideration country-specific sustainability risks. Progress towards, and respect of, the medium-term objective shall be evaluated on the basis of an overall assessment with the structural balance as a reference, including an analysis of expenditure net of discretionary revenue measures, in line with the revised Stability and Growth Pact;

(c) the Contracting Parties may temporarily deviate from their respective medium-term objective or the adjustment path towards it only in exceptional circumstances, as defined in point (b) of paragraph 3;

(d) where the ratio of the general government debt to gross domestic product at market prices is significantly below 60 % and where risks in terms of long-term sustainability of public finances are low, the lower limit of the medium-term objective specified under point (b) can reach a structural deficit of at most 1,0 % of the gross domestic product at

markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta;

market prices;

e) jos havaitaan merkittäviä poikkeamia keskipitkän aikavälin tavoitteesta tai siihen tähtäävästä sopeuttamisurasta, korjausmekanismi käynnistyy automaattisesti. Mekanismin sisältyy asianomaista sopimuspuolta koskeva velvoite toteuttaa toimenpiteitä poikkeamien korjaamiseksi tietyn ajanjakson kuluessa.

(e) in the event of significant observed deviations from the medium-term objective or the adjustment path towards it, a correction mechanism shall be triggered automatically. The mechanism shall include the obligation of the Contracting Party concerned to implement measures to correct the deviations over a defined period of time.

2. Edellä 1 kohdassa esitettyjen sääntöjen on oltava voimassa viimeistään vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta sopimuspuolten kansallisessa lainsäädännössä sitovilla ja luonteeltaan pysyvillä, mieluiten perustuslain tasoisilla säännöksillä, tai takamalla muulla tavoin, että niitä noudatetaan täysimääräisesti ja että niihin pitäydytään täysin kansallisten talousarviomenettelyiden kaikissa vaiheissa. Sopimuspuolten on omaksuttava 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettu korjausmekanismi kansallisella tasolla Euroopan komission ehdottamien yhteisten periaatteiden pohjalta; nämä periaatteet koskevat erityisesti niiden korjaavien toimien luonnetta, laajuutta ja aikataulua, jotka on toteutettava, myös poikkeuksellisissa olosuhteissa, sekä 1 kohdassa esitettyjen sääntöjen noudattamisen valvonnasta vastaavien kansallisten elinten asemaa ja riippumattomuutta. Tässä korjausmekanismissa on kunnioitettava täysin kansallisten parlamenttien oikeuksia.

2. The rules set out in paragraph 1 shall take effect in the national law of the Contracting Parties at the latest one year after the entry into force of this Treaty through provisions of binding force and permanent character, preferably constitutional, or otherwise guaranteed to be fully respected and adhered to throughout the national budgetary processes. The Contracting Parties shall put in place at national level the correction mechanism referred to in paragraph 1(e) on the basis of common principles to be proposed by the European Commission, concerning in particular the nature, size and time-frame of the corrective action to be undertaken, also in the case of exceptional circumstances, and the role and independence of the institutions responsible at national level for monitoring compliance with the rules set out in paragraph 1. Such correction mechanism shall fully respect the prerogatives of national Parliaments.

3. Tätä artiklaa sovellettaessa noudatetaan Euroopan unionin perussopimukseen liitetyn, liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä tehdyn pöytäkirjassa (N:o 12) olevassa 2 artiklassa esitettyjä määritelmiä.

3. For the purposes of this Article, the definitions set out in Article 2 of the Protocol (No 12) on the excessive deficit procedure, annexed to the European Union Treaties, shall apply.

Tätä artiklaa sovellettaessa noudatetaan lisäksi seuraavia määritelmiä:

The following definitions shall also apply for the purposes of this Article:

a) 'julkisen talouden vuosittaisella rakenteellisella rahoitusasemalla' tarkoitetaan vuosittaista suhdannekorjattua rahoitusasemaa ilman kertaluonteisia ja väliaikaisia toimenpiteitä;

(a) "annual structural balance of the general government" refers to the annual cyclically adjusted balance net of one-off and temporary measures;

b) 'poikkeuksellisilla olosuhteilla' tarkoitetaan epätavallista tapahtumaa, johon asianomainen sopimuspuoli ei voi vaikuttaa ja jol-

(b) "exceptional circumstances" refers to the case of an unusual event outside the control of the Contracting Party concerned

la on merkittävä vaikutus julkisen talouden rahoitusasemaan, tai talouden vakavaa taantumaa sellaisena kuin se on esitetty tarkistetuissa vakaus- ja kasvusopimuksessa, edellyttäen, että asianomaisen sopimuspuolen väliaikainen poikkeaminen ei vaaranna julkisen talouden kestävyyttä keskipitkällä aikavälillä.

4 ARTIKLA

Kun sopimuspuolen julkisen velan määrä suhteessa markkinahintaiseen bruttokansantuotteeseen ylittää Euroopan unionin perussopimukseen liitettyssä, liiallisia alijäämiä koskevasta menettelystä tehdyssä pöytäkirjassa (N:o 12) olevassa 1 artiklassa tarkoitetun 60 prosentin viitearvon, tämän sopimuspuolen on supistettava tätä ylitystä ohjearvona keskimäärin kahdeskymmenesosalla vuosittain, siten kuin säädetään liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon nopeuttamisesta ja selkeyttämisestä 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1467/97 2 artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna 8 päivänä marraskuuta 2011 annetulla neuvoston asetuksella (EU) N:o 1177/2011. Velkaa koskevan viitearvon ylittämisestä johtuvan liiallisen alijäämän olemassaolosta päätetään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 126 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti.

5 ARTIKLA

1. Sopimuspuolen, johon sovelletaan niiden sopimusten, joihin Euroopan unioni perustuu, mukaista liiallisia alijäämiä koskevaa menettelyä, on laadittava budjetti- ja talouskumppanuusohjelma, joka sisältää yksityiskohtaisen kuvauksen rakenneuudistuksista, jotka on otettava käyttöön ja toteutettava, jotta varmistetaan sen liiallisen alijäämän korjaaminen tehokkaalla ja kestäväällä tavalla. Näiden ohjelmien sisältö ja muoto määritellään Euroopan unionin lainsäädännössä. Ne toimitetaan Euroopan unionin neuvostolle ja Euroopan komissiolle hyväksyttäviksi ja niitä seurataan osana käytössä olevia vakaus- ja kasvusopimuksen valvontamenettelyjä.

which has a major impact on the financial position of the general government or to periods of severe economic downturn as set out in the revised Stability and Growth Pact, provided that the temporary deviation of the Contracting Party concerned does not endanger fiscal sustainability in the medium-term.

ARTICLE 4

When the ratio of a Contracting Party's general government debt to gross domestic product exceeds the 60 % reference value referred to in Article 1 of the Protocol (No 12) on the excessive deficit procedure, annexed to the European Union Treaties, that Contracting Party shall reduce it at an average rate of one twentieth per year as a benchmark, as provided for in Article 2 of Council Regulation (EC) No 1467/97 of 7 July 1997 on speeding up and clarifying the implementation of the excessive deficit procedure, as amended by Council Regulation (EU) No 1177/2011 of 8 November 2011. The existence of an excessive deficit due to the breach of the debt criterion will be decided in accordance with the procedure set out in Article 126 of the Treaty on the Functioning of the European Union.

ARTICLE 5

1. A Contracting Party that is subject to an excessive deficit procedure under the Treaties on which the European Union is founded shall put in place a budgetary and economic partnership programme including a detailed description of the structural reforms which must be put in place and implemented to ensure an effective and durable correction of its excessive deficit. The content and format of such programmes shall be defined in European Union law. Their submission to the Council of the European Union and to the European Commission for endorsement and their monitoring will take place within the context of the existing surveillance procedures under the Stability and Growth Pact.

2. Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan komissio seuraavat budjetti- ja talouskumppanuusohjelman ja sen kanssa yhdenmukaisien vuotuisten talousarviosuunnitelmien täytäntöönpanoa.

6 ARTIKLA

Jotta sopimuspuolten valtionvelan liikkeeseenlaskun suunnittelua voidaan sovittaa paremmin yhteen, niiden on ilmoitettava Euroopan unionin neuvostolle ja Euroopan komissiolle ennalta valtionvelan liikkeeseenlaskua koskevista suunnitelmistaan.

7 ARTIKLA

Sopimuspuolet, joiden rahayksikkö on euro, sitoutuvat niiden sopimusten, joihin Euroopan unioni perustuu, sisältämiä menettelyä koskevia määräyksiä täysimääräisesti noudattaen tukemaan Euroopan komission tekemiä ehdotuksia tai suosituksia, joissa se toteaa jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion, jonka rahayksikkö on euro, ylittävän liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn mukaisen alijäämän viitearvon. Tätä velvoitetta ei sovelleta, jos on todettu, että niiden sopimuspuolten, joiden rahayksikkö on euro, määräenemmistö, joka lasketaan yhdenmukaisesti niiden sopimusten kanssa, joihin Euroopan unioni perustuu, asianomaisten määräysten mukaisesti ja siten, ettei asianomaisen sopimuspuolen kantaa oteta huomioon, vastustaa ehdotettua päätöstä tai suositusta.

8 ARTIKLA

1. Euroopan komissiota kehoitetaan esittämään sopivana ajankohtana sopimuspuolille kertomus säännöksistä, jotka kukin niistä on hyväksynyt 3 artiklan 2 kohdan noudattamiseksi. Jos Euroopan komissio, varattuaan asianomaiselle sopimuspuolelle tilaisuuden esit-

2. The implementation of the budgetary and economic partnership programme, and the yearly budgetary plans consistent with it, will be monitored by the Council of the European Union and by the European Commission .

ARTICLE 6

With a view to better coordinating the planning of their national debt issuance, the Contracting Parties shall report ex-ante on their public debt issuance plans to the Council of the European Union and to the European Commission .

ARTICLE 7

While fully respecting the procedural requirements of the Treaties on which the European Union is founded, the Contracting Parties whose currency is the euro commit to supporting the proposals or recommendations submitted by the European Commission where it considers that a Member State of the European Union whose currency is the euro is in breach of the deficit criterion in the framework of an excessive deficit procedure. This obligation shall not apply where it is established among the Contracting Parties whose currency is the euro that a qualified majority of them, calculated by analogy with the relevant provisions of the Treaties on which the European Union is founded, without taking into account the position of the Contracting Party concerned, is opposed to the decision proposed or recommended.

ARTICLE 8

1. The European Commission is invited to present in due time to the Contracting Parties a report on the provisions adopted by each of them in compliance with Article 3(2). If the European Commission, after having given the Contracting Party concerned the opportu-

tää huomautuksensa, päätty kertomuksessaan siihen, ettei tämä sopimuspuoli ole noudattanut 3 artiklan 2 kohtaa, yksi tai useampi sopimuspuoli saattaa asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos sopimuspuoli komission kertomuksesta riippumatta katsoo, ettei toinen sopimuspuoli ole noudattanut 3 artiklan 2 kohtaa, se voi myös saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Kummassakin tapauksessa unionin tuomioistuimen tuomio sitoo tuon menettelyn osapuolet, joiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet tuomion noudattamiseksi unionin tuomioistuimen päättämässä määräajassa.

2. Jos sopimuspuoli oman arvionsa tai Euroopan komission arvion perusteella katsoo, ettei toinen sopimuspuoli ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä 1 kohdassa tarkoitetun unionin tuomioistuimen tuomion noudattamiseksi, se voi saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ja pyytää taloudellisten seuraamusten määräämistä niiden perusteiden mukaisesti, jotka Euroopan komissio on vahvistanut Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 260 artiklan mukaisesti. Jos unionintuomioistuin toteaa, ettei asianomainen sopimuspuoli ole noudattanut sen tuomiota, se voi määrätä sopimuspuolen suorittamaan kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon, joka on olosuhteisiin nähden asianmukainen ja jonka suuruus on enintään 0,1 prosenttia sen bruttokansantuotteesta. Sellaiselle jäsenvaltiolle, jonka rahayksikkö on euro, määrättävät maksut suoritetaan Euroopan vakausmekanismille. Muissa tapauksissa maksut suoritetaan Euroopan unionin yleiseen talousarvioon.

3. Tämä artikla muodostaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 273 artiklassa tarkoitetun sopimuspuolten välisen välityssopimuksen.

nity to submit its observations, concludes in its report that such Contracting Party has failed to comply with Article 3(2), the matter will be brought to the Court of Justice of the European Union by one or more Contracting Parties. Where a Contracting Party considers, independently of the Commission's report, that another Contracting Party has failed to comply with Article 3(2), it may also bring the matter to the Court of Justice. In both cases, the judgment of the Court of Justice shall be binding on the parties to the proceedings, which shall take the necessary measures to comply with the judgment within a period to be decided by the Court of Justice.

2. Where, on the basis of its own assessment or that of the European Commission, a Contracting Party considers that another Contracting Party has not taken the necessary measures to comply with the judgment of the Court of Justice referred to in paragraph 1, it may bring the case before the Court of Justice and request the imposition of financial sanctions following criteria established by the European Commission in the framework of Article 260 of the Treaty on the Functioning of the European Union. If the Court of Justice finds that the Contracting Party concerned has not complied with its judgment, it may impose on it a lump sum or a penalty payment appropriate in the circumstances and that shall not exceed 0,1 % of its gross domestic product. The amounts imposed on a Contracting Party whose currency is the euro shall be payable to the European Stability Mechanism. In other cases, payments shall be made to the general budget of the European Union.

3. This Article constitutes a special agreement between the Contracting Parties within the meaning of Article 273 of the Treaty on the Functioning of the European Union.

IV OSASTO

TALOUSPOLITIIKAN YHTEENSOVIT-
TAMINEN JA LÄHENTYMINEN

9 ARTIKLA

Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa määriteltyä talouspolitiikan yhteensovittamista täydentäen sopimuspuolet sitoutuvat työskentelemään yhdessä sellaisen talous- ja rahaliiton moitteetonta toimintaa ja talouskasvua edistävän talouspolitiikan toteuttamiseksi, joka tehostaa lähentymistä ja kilpailukykyä. Tätä varten sopimuspuolet toteuttavat tarvittavat toimet ja toimenpiteet kaikilla euroalueen moitteettoman toiminnan kannalta keskeisillä osa-alueilla pyrkien edistämään tavoitteina olevia kilpailukykyä ja työllisyyden edistämistä, julkisen talouden kestävyuden edelleen parantamista ja rahoitusvakauden vahvistamista.

10 ARTIKLA

Niissä sopimuksissa, joihin Euroopan unioni perustuu, asetettujen vaatimusten mukaisesti sopimuspuolet ovat aina kun se on asianmukaista ja tarpeellista sekä sisämarkkinoita heikentämättä valmiit käyttämään aktiivisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 136 artiklassa määrättyjä toimenpiteitä, jotka koskevat erityisesti niitä jäsenvaltioita, joiden rahayksikkö on euro, sekä tiiviimpää yhteistyötä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 20 artiklan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 326–334 artiklan mukaisesti asioissa, joilla on keskeinen merkitys euroalueen moitteettomalle toiminnalle.

11 ARTIKLA

Parhaiden toimintatapojen yksilöimiseksi ja talouspolitiikan yhteensovittamisen tiivistämiseksi sopimuspuolet huolehtivat siitä, että ne keskustelevat ennalta kaikista suunnitelmistaan merkittävistä talouspoliittisista uudistuksista ja sovittavat ne tarvittaessa keske-

TITLE IV

ECONOMIC POLICY COORDINATION
AND CONVERGENCE

ARTICLE 9

Building upon economic policy coordination, as defined in the Treaty on the Functioning of the European Union, the Contracting Parties undertake to work jointly towards an economic policy that fosters the proper functioning of the economic and monetary union and economic growth through enhanced convergence and competitiveness. To that end, the Contracting Parties shall take the necessary actions and measures in all the areas which are essential to the proper functioning of the euro area in pursuit of the objectives of fostering competitiveness, promoting employment, contributing further to the sustainability of public finances and reinforcing financial stability.

ARTICLE 10

In accordance with the requirements of the Treaties on which the European Union is founded, the Contracting Parties stand ready to make active use, whenever appropriate and necessary, of measures specific to those Member States whose currency is the euro, as provided for in Article 136 of the Treaty on the Functioning of the European Union, and of enhanced cooperation, as provided for in Article 20 of the Treaty on European Union and in Articles 326 to 334 of the Treaty on the Functioning of the European Union on matters that are essential for the proper functioning of the euro area, without undermining the internal market.

ARTICLE 11

With a view to benchmarking best practices and working towards a more closely coordinated economic policy, the Contracting Parties ensure that all major economic policy reforms that they plan to undertake will be discussed ex-ante and, where appropriate,

nään yhteen. Euroopan unionin toimielimet osallistuvat tähän yhteensovittamiseen Euroopan unionin oikeudessa vaadituin tavoin.

coordinated among themselves. Such coordination shall involve the institutions of the European Union as required by European Union law.

V OSASTO

TITLE V

EUROALUEEN OHJAUS JA HALLINTA

GOVERNANCE OF THE EURO AREA

12 ARTIKLA

ARTICLE 12

1. Niiden sopimuspuolten valtion- tai hallitusten päämiehet, joiden rahayksikkö on euro, kokoontuvat epävirallisesti eurohuippukokouksiin yhdessä Euroopan komission puheenjohtajan kanssa. Euroopan keskuspankin johtokunnan puheenjohtaja kutsutaan osallistumaan näihin kokouksiin.

1. The Heads of State or Government of the Contracting Parties whose currency is the euro shall meet informally in Euro Summit meetings, together with the President of the European Commission. The President of the European Central Bank shall be invited to take part in such meetings.

Niiden sopimuspuolten, joiden rahayksikkö on euro, valtion- tai hallitusten päämiehet nimittävät eurohuippukokouksen puheenjohtajan yksinkertaisella enemmistöllä samalla kertaa ja samaksi ajaksi kuin Eurooppa-neuvosto valitsee puheenjohtajansa.

The President of the Euro Summit shall be appointed by the Heads of State or Government of the Contracting Parties whose currency is the euro by simple majority at the same time as the European Council elects its President and for the same term of office.

2. Eurohuippukokous järjestetään tarvittaessa ja vähintään kaksi kertaa vuodessa, jotta sopimuspuolet, joiden rahayksikkö on euro, voivat keskustella kysymyksistä, jotka liittyvät erityisiin yhteisiin tehtäviin, joita niillä on yhteisen rahan osalta, muista kysymyksistä, jotka koskevat euroalueen ohjausta ja hallintaa sekä siihen sovellettavia sääntöjä, ja strategisista linjauksista sellaisten talouspolitiikkojen toteuttamiseksi, joilla edistetään lähentymistä euroalueella.

2. Euro Summit meetings shall take place when necessary, and at least twice a year, to discuss questions relating to the specific responsibilities which the Contracting Parties whose currency is the euro share with regard to the single currency, other issues concerning the governance of the euro area and the rules that apply to it, and strategic orientations for the conduct of economic policies to increase convergence in the euro area.

3. Tämän sopimuksen ratifioineiden sopimuspuolten, joiden rahayksikkö ei ole euro, valtion- tai hallitusten päämiehet osallistuvat eurohuippukokouksissa käytäviin keskusteluihin, jotka koskevat sopimuspuolten kilpailukykyä, euroalueen yleisen rakenteen muuttamista ja niitä perussääntöjä, joita siihen sovelletaan tulevaisuudessa sekä, tarvittaessa ja ainakin kerran vuodessa, keskusteluihin, jotka koskevat tämän talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä erityiskysymyksiä.

3. The Heads of State or Government of the Contracting Parties other than those whose currency is the euro, which have ratified this Treaty, shall participate in discussions of Euro Summit meetings concerning competitiveness for the Contracting Parties, the modification of the global architecture of the euro area and the fundamental rules that will apply to it in the future, as well as, when appropriate and at least once a year, in discussions on specific issues of implementation of this Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union.

4. Eurohuippukokouksen puheenjohtaja huolehtii eurohuippukokousten valmisteluista ja jatkuvuudesta tiiviissä yhteistyössä Euroopan komission puheenjohtajan kanssa. Euroryhmän tehtäväksi annetaan vastata eurohuippukokousten valmisteluista ja seurannasta, ja sen puheenjohtaja voidaan kutsua osallistumaan näihin kokouksiin tätä varten.

5. Euroopan parlamentin puhemies voidaan kutsua kuultavaksi. Eurohuippukokouksen puheenjohtaja antaa kunkin eurohuippukokouksen jälkeen Euroopan parlamentille kertomuksen.

6. Eurohuippukokouksen puheenjohtaja tiedottaa niille sopimuspuolille, joiden rahayksikkö ei ole euro, sekä muille Euroopan unionin jäsenvaltioille tiiviisti eurohuippukokousten valmisteluista ja tuloksista.

13 ARTIKLA

Euroopan unionin perussopimukseen liitetyn, kansallisten parlamenttien asemasta Euroopan unionissa tehdystä pöytäkirjassa (N:o 1) olevassa II osastossa määrätyn tavoin Euroopan parlamentti ja sopimuspuolten kansalliset parlamentit päättävät yhdessä sellaisen kokouksen järjestämisestä ja edistämisestä, johon osallistuvat Euroopan parlamentin asianomaisten valiokuntien ja asianomaisten kansallisten parlamenttien valiokuntien edustajat, ja jossa keskustellaan budjettipolitiikoista ja muista tämän sopimuksen piiriin kuuluvista kysymyksistä.

VI OSASTO

YLEISET JA LOPPUMÄÄRÄYKSET

14 ARTIKLA

1. Sopimuspuolet ratifioivat tämän sopimuksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti. Ratifioimiskirjat talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeris-

4. The President of the Euro Summit shall ensure the preparation and continuity of Euro Summit meetings, in close cooperation with the President of the European Commission. The body charged with the preparation of and follow up to the Euro Summit meetings shall be the Euro Group and its President may be invited to attend such meetings for that purpose.

5. The President of the European Parliament may be invited to be heard. The President of the Euro Summit shall present a report to the European Parliament after each Euro Summit meeting.

6. The President of the Euro Summit shall keep the Contracting Parties other than those whose currency is the euro and the other Member States of the European Union closely informed of the preparation and outcome of the Euro Summit meetings.

ARTICLE 13

As provided for in Title II of Protocol (No 1) on the role of national Parliaments in the European Union annexed to the European Union Treaties, the European Parliament and the national Parliaments of the Contracting Parties will together determine the organisation and promotion of a conference of representatives of the relevant committees of the European Parliament and representatives of the relevant committees of national Parliaments in order to discuss budgetary policies and other issues covered by this Treaty.

TITLE VI

GENERAL AND FINAL PROVISIONS

ARTICLE 14

1. This Treaty shall be ratified by the Contracting Parties in accordance with their respective constitutional requirements. The instruments of ratification shall be deposited

töön, 'tallettaja'.

2. Tämä sopimus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2013, jos kaksitoista sopimuspuolta, joiden rahayksikkö on euro, on tuolloin tallettanut ratifioimiskirjansa, tai sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona kahdestoista niistä sopimuspuolista, joiden rahayksikkö on euro, tallettaa ratifioimiskirjansa, sen mukaan, kumpi ajankohta on aikaisempi.

3. Tätä sopimusta sovelletaan sen voimaantulopäivästä alkaen niiden sopimuspuolten välillä, joiden rahayksikkö on euro ja jotka ovat ratifioineet sen. Sitä sovelletaan muihin sopimuspuoliin, joiden rahayksikkö on euro, sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jona ne ovat tallettaneet ratifioimiskirjansa.

4. Poiketen siitä, mitä 3 kohdassa ja 5 kohdassa määrätään, V osastoa sovelletaan kaikkiin asianomaisiin sopimuspuoliin tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

5. Tätä sopimusta sovelletaan niihin sopimuspuoliin, joita koskee Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 139 artiklan 1 kohdassa määritelty poikkeus tai Euroopan unionin perussopimukseen liitettyssä, eräistä Tanskaa koskevista määräyksistä tehdyssä pöytäkirjassa (N:o 16) määritelty poikkeus ja jotka ovat ratifioineet tämän sopimuksen, siitä päivästä, jona päätös kyseisen poikkeuksen kumoamisesta tulee voimaan, jollei asianomainen sopimuspuoli ilmoita aikomuksestaan tulla jo aikaisemmin kaikkien tämän sopimuksen III ja IV osaston määräysten tai niistä osan sitomaksi.

15 ARTIKLA

Tämä sopimus on avoinna liittymistä varten muille Euroopan unionin jäsenvaltioille kuin sopimuspuolille. Liittyminen tulee voimaan, kun liittymiskirja on talletettu tallettajalle, joka ilmoittaa asiasta muille sopimuspuolille. Tämän sopimuksen liittyvän jäsenmaan virallisella kielellä, joka on myös unionin toimie-

with the General Secretariat of the Council of the European Union ("the Depositary").

2. This Treaty shall enter into force on 1 January 2013, provided that twelve Contracting Parties whose currency is the euro have deposited their instrument of ratification, or on the first day of the month following the deposit of the twelfth instrument of ratification by a Contracting Party whose currency is the euro, whichever is the earlier.

3. This Treaty shall apply as from the date of entry into force amongst the Contracting Parties whose currency is the euro which have ratified it. It shall apply to the other Contracting Parties whose currency is the euro as from the first day of the month following the deposit of their respective instrument of ratification.

4. By derogation from paragraphs 3 and 5, Title V shall apply to all Contracting Parties concerned as from the date of entry into force of this Treaty.

5. This Treaty shall apply to the Contracting Parties with a derogation, as defined in Article 139(1) of the Treaty on the Functioning of the European Union, or with an exemption, as referred to in Protocol (No 16) on certain provisions related to Denmark annexed to the European Union Treaties, which have ratified this Treaty, as from the date when the decision abrogating that derogation or exemption takes effect, unless the Contracting Party concerned declares its intention to be bound at an earlier date by all or part of the provisions in Titles III and IV of this Treaty.

ARTICLE 15

This Treaty shall be open to accession by Member States of the European Union other than the Contracting Parties. Accession shall be effective upon depositing the instrument of accession with the Depositary, which shall notify the other Contracting Parties thereof. Following authentication by the Contracting

linten virallinen kieli ja työkieli, laadittu teksti talletetaan, sen jälkeen kun sopimuspuolet ovat todenneet sen todistusvoimaiseksi, tallettajan arkistoon tämän sopimuksen todistusvoimaisena tekstinä.

Parties, the text of this Treaty in the official language of the acceding Member State that is also an official language and a working language of the institutions of the Union, shall be deposited in the archives of the Depository as an authentic text of this Treaty.

16 ARTIKLA

ARTICLE 16

Viimeistään viiden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä toteutetaan sen täytäntöönpanosta saatujen kokemusten arvioinnin perusteella Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti tarvittavat toimenpiteet tämän sopimuksen sisällön liittämiseksi osaksi Euroopan unionin oikeutta.

Within five years, at most, of the date of entry into force of this Treaty, on the basis of an assessment of the experience with its implementation, the necessary steps shall be taken, in accordance with the Treaty on the European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, with the aim of incorporating the substance of this Treaty into the legal framework of the European Union.

Tehty Brysselissä toisena päivänä maaliskuuta vuonna kaksituhattakaksitoista

Done at Brussels this second day of March in the year two thousand and twelve.

Tämä sopimus laaditaan yhtenä kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirien, italian, kreikan, latvian, liettuan, maltan, portugalilain, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, unkarin ja viron kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen, ja se talletetaan tallettajan arkistoon, ja tallettaja toimittaa oikeaksi todistetun jäljennöksen kullekin sopimuspuolelle.

This Treaty, drawn up in a single original in the Bulgarian, Danish, Dutch, English, Estonian, Finnish, French, German, Greek, Hungarian, Irish, Italian, Latvian, Lithuanian, Maltese, Polish, Portuguese, Romanian, Slovak, Slovenian, Spanish and Swedish languages, each text being equally authentic, shall be deposited in the archives of the Depository, which shall transmit a certified copy to each of the Contracting Parties.